

Academia Bârlădeană

Anul XXVIII, 2(91), Trimestrul 2, 2023

Revistă editată de
Societatea literar-culturală
Academia Bârlădeană

Președinte de onoare:

C. D. Zeletin

Președinte: Elena Monu

Vasile Voiculescu

60 de ani de la trecerea în veșnicie

(13 octombrie 1884 – 26 aprilie 1963)

ÎNVIERE

Zăceau în noi vechi stavili de păcat,
Ne ocoleau din ceruri mesagerii...
Dar Domnul a venit, le-a spulberat:
Trec libere-n noi căile-nvierii.
Pândește, suflete, ia-ți straiile noi,
Cămarile gătește-ți: poate iată-L,
E drumul Său, Hristos acum prin noi,
Prin om El suie-nvingător, la Tatăl.
Nu-i scapă colț neluminat, pustiu,
El, Fulger, cercetează pe oricine,
Așinte clipa mare cât ești viu,
De-i place-și face un popas în tine,
Și-n volbura-I de slăvi te ia cu Sine...

De-alunec în prăpăstiile-Ți sfinte,
Ce-mi pasă, tot în tine cad!

CUPRINS

•Academia Bârlădeană în MAI					
C. D. Zeletin , <i>Exordiu la Centenar</i>	3	•In memoriam		Valeriu Stancu	29
<i>Post-scriptum la Centenar</i>	3	Constantin Avădanei	17	Georgeta Popovici Strat	30
Roxana Galan , <i>La o aniversare.</i>		•Istoriografice		Nina Toma	31
<i>Madili de Sânziene...</i>	4	Costin Clit , <i>Două pomelnice ale</i>		Adrian Voica	32
•Neconținut Eminescu...		<i>Schitului Ghireasca din 1821</i>	18	Ana Balan	32
Theodor Codreanu , <i>Fulgurații</i>		Elena Monu , <i>Casa Cuza din Bârlad</i>	21	•Eseu	
<i>„eminesciene”</i>	5	Nicu Apostol , <i>Câteva mărturii privind</i>		Georgeta Popovici Strat , <i>De ce?</i>	33
Mihai Bocancea , Ionuț Mihai Nacu ,		<i>prezența familiei Nicu Juvară la</i>		Vasile Ghica , <i>Aforisme</i>	33
<i>Serbarea de la Putna - 15 august</i>		<i>Șuletea</i>	22	•Istorie și critică literară	
<i>1871</i>	7	•Școala bârlădeană		Dan Sandu , <i>Cântec de prieten</i>	34
<i>Un eminescolog distins:</i>		Ghiță Cristian , <i>Cu dragoste despre</i>		Theodor Codreanu , <i>„Jivina comédie”</i>	36
Theodor Codreanu	8	<i>școală</i>	24	Roxana Galan , <i>Singurătate și devenire</i>	
•Vasile Voiculescu - 60		Elena Monu , <i>Palatul Cultural Bârlad</i>	26	<i>în poezia Ioanei Dor</i>	38
Vasile Voiculescu , <i>Singuri</i>	9	•Un poem de...		•Istoria limbii	
Gheorghe Postelnicu , <i>Vasile Voiculescu</i>		Simion Bogdănescu , <i>Ochi de Hortensia</i>		Teodor Oancă , <i>Din antroponomia</i>	
<i>la Bârlad</i>	10	•Poezie		<i>românească (V)</i>	39
Horațiu Stamatin , <i>„Și orice vers ce-ți</i>		Mirela Chicoș	27	•Traduceri	
<i>dărui i-un fir de nemurire”</i>	12	Eugen Deutsch	27	Petru Dimofte	40
V. Voiculescu , <i>Sonete</i>	14	Ioana Dor	27	Ioan Adam , <i>Programul AAS „Priviți</i>	
•In memoriam Elvira Sorohan		Magdalena Lazanu	28	<i>cerul înstelat!”</i>	41
Aristotel Pilipăuțeanu , <i>Magnetismul</i>		Dana Oatu	28	Viața Academiei	42
<i>inteligenței</i>	15	Maximilian Opaț	28		

A ÎMPLINIT 108 ANI...

Născută în 1915, în prima zi a lui Florar, ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ și-a socotit mereu vârsta în primăveri. E centenară, dar noi îi (re)vedem tinerețea și îi celebrăm deopotrivă anii și pe oamenii care i-au dat viață, nume și renume. În fiecare întâi de Mai, se reîmprimăvărează, ne amintește și ne îndeamnă să-i regăsim însuflețirea, „șăgălnicia serioasă” care i-au animat pe întemeietorii. „Trei tineri încărcăți de vise artistice” – așa i-a numit Președintele ei de Onoare, C. D. Zeletin, prin ale cărui aduceri aminte Academia Bârlădeană de ieri nu are cum să intre în uitare: poetul George Tutoveanu, etnologul Tudor Pamfile, preotul publicist Toma Chiricuță.

Sâmbătă, 20 Mai, la reuniunea aniversară de Mai înflorit, ne-am dorit să readucem aproape de gândul nostru momente însemnate pentru istoria și cultura locală și națională prin evocarea numelor reper ale Academiei Bârlădene. Pentru că ne respectăm istoria, pentru că

nu ne ferim să fim nostalgici și să facem din aducerea aminte o datorie, să ne amintim, aceste rânduri scrise atunci, în *prea frumoasa lună mai a unei Centenare...*

Elena Popoiu

C. D. ZELETIN*

EXORDIU LA CENTENAR

...Academia Bârlădeană nu a apărut prin generație spontană. Ea a venit în continuarea vechii tradiții bârlădene de ctitorire spirituală și cărturărească fundamentată pe ideea de vechime a acestei așezări atestate documentar din anul 1408, idee fortificată de boieri patrioți școliți în Occident și întorși acasă. E de ajuns să-i dăm pildă pe frații Roșca Codreanu, pe boierii Kostaki, Pallady, pe Iacob Fătu, pe Scarlat Vârnav ș.a.

Într-un secol de viață, ca să reiau sintagma Cellei Delavrancea, Academia Bârlădeană a dat culturii românești câteva nume importante: savanții Iuliu Nițulescu și Virgil Nitzulescu, Gheorghe Tașcă, Ștefan Procopiu ori Petre Cancel, scriitorii Victor Ion Popa, G. M. Vlădescu, Pamfil Șeicaru, Romulus Dianu, G. G. Ursu ș.a. Ea a transmis însă deopotrivă spiritul și speranța înălțării prin artă, literatură, știință...

...Atunci când poetul Tutoveanu i-a dat acest nume aulic, s-a născut un topos, un loc cu semnificație, dar și o stare de spirit. O stare de spirit favorabilă frumosului creator, bucuriei și visului poetic, care s-a construit în timp și care se menține. Academia Bârlădeană este un loc al prieteniei; ea nu ocolește confruntările de idei, este sensibilă la ironie, dar nu cultivă biciuirea, sarcasmele și scepticismele ce au în ele sămânța autodizolvării și contravin armoniei dorite de fondatori...

Urez Academiei Bârlădene să continue cultul frumuseții și al armoniei, să se ferească de pornirile dizarmoniei și ale urâțirii prin nesocotirea eforturilor înălțării prin artă, de urâțirea și dezbinarea a ceea ce s-a îmbinat sau vrea să se îmbine. Nimic nu se înalță pe dărâmături...

La 100 de ani, Academia Bârlădeană rămâne

un templu însoțit de o veșnică primăvară. Se reped, poate, spre el vânturile, dar nu-l bat vânturile...

Îi urez ca mâinile femeiești să-i îngrijească de oxizi sacrali al euharistiei artistice, iar mâinile bărbaților tineri să-l așeze în altar pe sfânta masă... Inima bărbătească să-l apere.

Toți să creadă în el.

Toți să-l iubească.

Și să nu se uite vorba lui Hasdeu: trecutul este ușa viitorului...

C.D. ZELETIN

POST-SCRIPTUM LA CENTENAR

...Limba românească are un cuvânt fin pentru acest du-te-vino lent al visătorilor întru frumuseți scriitoricești: primenire. Așa se face că o societate cum este Academia Bârlădeană e permanent aceeași, în vreme ce veșnic e alta. Singurul element ce rămâne e dragostea statornică de valori artistice și oportunitatea ideii de înveșnicire prin artă.

Centenarul Academiei Bârlădene înseamnă, implicit, și întâi de toate, intrarea în cel de-al doilea Centenar! De aceea elementul care ne-a unit în bucuria zilei de 21 mai 2015 a fost urarea de viață lungă a Societății și de extindere a ei pe orizontală, adică lărgirea (o lărgire paradoxală întrucât scopul Societății rămâne, totuși, unul elitist, dictat de existența sau inexistența talentului) și pe verticală, adică ridicarea din sânul ei a unor artiști care să se impună în cultura română.

În șirul lung al pietrelor kilometrice care-i marchează șoseaua de azur au apărut primele: mănunchiul de trei numere consistente ale revistei „Academia Bârlădeană”, tomul *V. I. Popa. Artistul și criticul plastic* de Cătălin-Andrei Teodoru, *Covor*

La sărbătoarea Centenarului

basarabean, de D. Iov, ediție anastatică alcătuită de același Cătălin-Andrei Teodoru care a reeditat, anastatic, și colecția a trei periodice apărute în aria de iradiere a Academiei Bârlădene: *Documente răzășești* (1932–1934), *Răzeșul* (1926–1927),

Trei președinți ai Academiei Bârlădene în zi de sărbătoare: C. D. Zeletin, Nicoleta Arnăutu, Elena Monu

amândouă operă a scriitorului Virgil Caraivan și *Glasul nostru* (1931–1936), periodicul Societății „Iuliu A. Zanne” din Băsești, Fălciu.

Rețineți, vă rog, că în acele vremuri, în ținutul Tutovei, ca de altfel și al Covurluiului, apăreau periodice în sate!

Centenarul Academiei Bârlădene a prilejuit aprinderea în sufletele sensibile a candelii evocării întemeietorilor ei: poetul G. Tutoveanu, etnologul Tudor Pamfile și preotul publicist Toma Chiricuță, sub lumina onoarei poetului A. Vlahuță. Academia Bârlădeană este una din operele lor: prin ea se recomandă vremurilor, iar ceea ce curgerea vremurilor va reține nu ni-i dat nouă, fie și la Centenar, să aflăm pe de-a-ntregul...

Căci în față ne stă eternitatea, înaintea căreia, vrând-nevrând, ne smerim...

ROXANA GALAN

LA O ANIVERSARE. MADILI DE SÂNZIENE...

Mă opresc din nou la „omul cetății” care este Doamna ELENA MONU.

Profesoara de istorie, autoare de cărți și articole de specialitate, pasionata genealogistă, se străduiește să-i redea orașului strălucirea binemeritată și valorifică, de ani mulți, un trecut pe care bârlădenii obișnuiți nu-l cunosc. A căutat și a scos la lumină, din pagini scrise și din mărturii culese pe viu de la urmași, nume și fapte ale personalităților locului: mari boieri patrioți, oameni politici, creatori, pionieri în ale științei.

Energică, diplomată, perseverentă în lupta cu uitarea, cu indiferența și, nu o dată, cu ușile închise, i-a atras în inițiativele sale chiar și pe cei, de la nivel local, județean ori național, care nu-i împărtășesc viziunile. Și-a făcut o cauză pe termen lung din a identifica și cerceta clădiri și monumente istorice ale orașului, cărora le-a consacrat pagini documentate. La inițiativa sa au fost realizate plăci comemorative în memoria unor mari personalități/artiști.

În anii '90, s-a aflat printre inițiatorii reînființării Academiei Bârlădene, simțindu-se mereu sprijinită și

stimulată de prezența, exemplul, iar din 2020, de la plecarea marelui cărturar poet, de umbra proteguitoare și inspirantă a mentorului și prietenului C. D. Zeletin.

De aceea se străduiește ca, în stilul de a fi și, mai ales, în atmosfera societății culturale născute în urmă cu 108 ani, să fie urmate linia de conduită și nivelul valoric ce i-au fost proprii Academiei la începuturi și au continuat sub mentoratul Președintelui său de onoare. A inițiat și îngrijit reeditarea revistelor bârlădene din anii de început ai Academiei, a susținut, cu sprijinul autorităților locale,

prin atragerea sponsorilor, precum și din cotizațiile membrilor, publicarea revistei și a creațiilor unor scriitori locali. Are grijă ca tineri autori să publice în aceste pagini, iar personalități din afara Bârladului, din țară și din lume, să reia și să mențină legăturile cu urbea de obârșie.

Este unică prin entuziasmul nestăvilit în lupta pentru conservarea valorilor autentice ale cetății. Președintele Academiei Bârlădene, doctor în istorie Elena Monu, are, în spațiul cultural bârlădean, un loc care nu poate fi decât al ei.

THEODOR CODREANU

FULGURAȚII „EMINESCIENE”

Citindu-l rău pe Schopenhauer, Al. Grama l-a citit și mai rău pe Eminescu. *Rațiunea* actului său de cultură s-a dovedit un *somn al rațiunii* născător de monștri, după legea descoperită de Goya.

*

În toată povestea lui Alexandru Grama, cel mai ridiculizat a ieșit Al. Macedonski, pentru că și-a văzut anulată principala lui teză simbolistă, anume că *poezia este nelogică într-un mod sublim*. Grama demontează, cu mare satisfacție, *nelogica* poeziei eminesciene, arătându-i lui Macedonski cât de modern era Eminescu, iar poetul „Literaturului” n-a ezitat să cadă în capcana blăjeanului, căruia se grăbește să-i scrie fericit că, în sfârșit, s-a găsit cineva care să spună „adevărul” despre răsfățatul „Convorbirilor literare”!

*

Niciodată logica nu s-a dovedit a fi mai neghioabă ca în argumentația părintelui Grama. Altfel spus, a intrat pe un teritoriu străin teologiei, abandonând metoda dogmatică. El „demonstrează” cum ceva care face gloria minții umane, de la Aristotel încoace, poate să însemne ultima dintre mizeriile omului.

*

Mai sunt și oameni cu picioarele pe pământ, cum e acest Jerônimo Moscardo, ambasadorul Braziliei la Bruxelles, care ne dă lecții superbe despre ceea ce sunt românii și ce-ar trebui să schimbe în Europa¹. Moscardo a exprimat admirația lui și a Braziliei pentru gândirea economică organicistă rezultată din teoria statului organic a lui Eminescu, dezvoltată de marele economist Mihail Manoilescu în lucrarea *Noua teorie a protecționismului și schimbului internațional*. **După lamentabilul eșec al aplicării doctrinei economice a lui Milton Friedman (Premiul Nobel pentru Economie, 1976, experiment dezastruos început în Chile sub dictatura generalului Augusto Pinochet, în 1973), Brazilia s-a salvat prin descoperirea doctrinei economice a lui Eminescu și Manoilescu, începând cu anul 2000. În anul 2003, Academia Română i-a acordat titlul de doctor honoris causa, prilej cu care Moscardo a spus: „Mulțumesc României și în special domnului Eminescu pentru faptul că Brazilia a cunoscut cea mai mare creștere economică din lume.” Ce palmă pe obrazul gros al dilematicilor!**

*

Și deodată, în scrisul lui Wittgenstein apare un gând eminescian despre viață și adevăr: „Predestinare: nu îți este îngăduit să scrii asta decât ca urmare a celei mai cumplite suferințe – iar atunci ea înseamnă ceva cu totul diferit. Însă, de aceea, nu îi este îngăduit nimănui să o afirme ca pe un adevăr decât dacă o spune în chinuri.” Eminescu: „Ci trăiește, chinuiește/ Și de toate pătimește/ Și-ai s-auzi cum iarba crește.” (În zadar în colbul școlii...). Sau: „Ah! atunci te pare/ Că pe cap îți cade cerul:/ Unde vei găsi cuvântul/ Ce exprimă adevărul?”

*

Universul este o *carte totală*. Este mitul personal al lui Borges, cel mai apropiat de *cartea cu șapte peceți* a lui Eminescu și de cartea visată de Mallarmé. Inutilitatea Bibliotecii se

consumă în imposibilitatea de a dispărea, chiar dacă omul, într-o zi, nu va mai exista. Da, numai că Biblioteca aceasta e condamnată să nască oameni din nimic, doar din cele 25-27 de semne.

*

Filosofia *încercării* lui Eminescu este astfel tranșată de Suppes: „activitatea științifică este un tip de activitate într-o permanentă rezolvare de probleme.” Când omul renunță sau nu mai poate rezolva probleme, el se pietrifică fie în sclav, fie în împărat (*Împărat și proletar*).

*

Neokantienii germani din ultimul sfert de veac XIX au fost antischopenhauerieni, în vreme ce „neokantianul” Eminescu a găsit puntea de legătură dintre Kant și Schopenhauer. Neokantienii au „coabitat” cu pozitivistii. Eminescu a fost, hotărât, un antipozitivist.

*

W. Windelbant scria în 1883: „A-l înțelege pe Kant înseamnă a-l depăși.” Tocmai asta făcuse, mai înainte, M. Eminescu.

*

Focarul adunător de imagini purificate, cunoscătoare, în experiența fenomenologică este numit de Husserl *ego transcendental*. Nu cumva ajungem, pe nesimțite, în preajma *arheului eminescian*?

*

Ego-ul transcendental poate cădea în ispita solipsismului. Totuși, Husserl îl smulge din pericol, încât „contaminarea” arheală devine salvatoare. Însă pare îndoielnic că arheitatea eurilor atinge ontologicul, la Husserl.

*

Dintre fenomenologi, Max Scheler se apropie cel mai mult de modelul în care a depășit Eminescu pe Kant. Este vorba de lumea valorilor în care introduce criteriul inimii, acel *ordo amoris* atât de specific schelerian.

*

Ca și la Max Scheler, afectivitatea (inima) este criteriul suprem al *adevărului*, al obiectivității. Ontologia lor este esențialmente creștină. Eminescu o știa, pe când Max Scheler forțează aici năzuința științificității fenomenologice. Totuși, el leagă etica iubirii de categoria *persoanei*, aflându-se, fără s-o știe, în preajma ființei ortodoxe. Scheler și-a dat seama abia în opera târzie de esența religioasă a eticii sale. Și asta din pricina schismei omului occidental în raport cu ființa creștină, pe care se vede nevoit s-o recupereze prin filozofie și artă.

*

Heidegger, filosoful rămas țăran de munte, simplu, retras la Todnauberg ca Noica la Păltiniș, refuza pălăvrăgeala, inclusiv cea de la congresele de filosofie. El avea toate datele unui gânditor de geniu, ca și Eminescu. Toți ceilalți au fost filosofi. El era mai mult de atât.

*

Heidegger e de acord cu Husserl, al cărui discipol a fost, că mintea umană are acces la fenomen care se revelează ca lucru-în-sine. Fiecare lucru își are *modalitatea* lui specifică de a se arăta. Geniul lui Eminescu deja îl redefinise pe Kant,

făcând afirmația că nu omul este *măsura tuturor lucrurilor*, ci fiecare lucru își are propria măsură. Ce păcat pentru Husserl și Heidegger de a fi trăit cu iluzia unei asemenea descoperiri...

*

Singurul poet ermetic din literatura română este Eminescu. Ceilalți simulează ermetismul.

*

EMINESCU. Încep tot mai mult să-mi dau seama că, fără acest geniu, noi, românii, n-am avea nici o noimă pe lume. Primul lucru pe care a știut Eminescu să ni-l dea este *limba română*. Maiorescu a înțeles bine asta. În schimb, n-avea cum să-l înțeleagă Gherea, care a *învățat limba română*, ratând *stilul*.

*

Într-o carte recentă, *Furtul unei națiuni*, Tom Gallagher², un specialist în problemele Estului, ajunge la concluzii similare cu ale lui Eminescu privind devastarea țării cu ajutorul „păturii superpuse”, începând de la fanarioți și culminând cu anii de după 1989. Gallagher pune totul pe seama elitelor plătuite dintr-un material uman de slabă calitate morală, în contrast cu capacitățile remarcabile ale națiunii care rămân nevalorificate.

*

Se confirmă din nou „teoria golului etnic” a lui Eminescu: partidele politice din România sunt bande de interese care se-nțeleg nu când țara are nevoie, ci când au de profitat împreună, votându-și legi care-i privilegiază. Se dușmănesc nevoie-mare când își simt amenințate privilegiile ca deținători ai puterii. Atunci, partidele devin antiteze monstruoase, ca în puseurile electorale. Ele generează, inevitabil, un *gol etnic*, încât un popor majoritar în proporție de peste 80% nu-i capabil să atingă o majoritate politică parlamentară. Acest gol a fost umplut, de fiecare dată, de UDMR, dar mai ales de corporațiile transnaționale, aceste „entități” dobândind poziții remarcabile, înlesnind epurarea etnică în Ardeal și jaful economic pe tot teritoriul țării.

*

Vintilă Horia, în *Introducere în istoria filosofiei românești moderne*, vedea în filosofia lui Cioran o continuare la hermeneutica eliadescă a *terorii istoriei*. Iată o lectură surprinzătoare, dar perfect credibilă a operei lui Cioran. După Eliade, impactul terorii asiatică de tip ateist stalinist, nu avea de ales decât între două soluții de rezistență: boicotul istoriei (Blaga) și revanșa unui creștinism purificat de reziduurile magico-mistice. Această resurrecție trebuia să treacă prin disperarea și kynismul lui Cioran. Se reconfirmă astfel puternica identitate românească a celui care a scris *Schimbarea la față a României*, solidar, ontologic și estetic, nu doar cu Eminescu (din care-și recunoaște descinderea: *Rugăciunea unui dac*), dar și cu G. Bacovia și Mircea Eliade.

*

Dar să revin la Sfinții Părinți, care-și pun problema *păzirii simțurilor*, ca și Eminescu. Nu întâmplător, poetul nostru a versificat, în 1876, *Pentru păzirea auzului*, după Nicodim Monahul³ (care cunoștea pe Ulise cu metoda lui de păzire a auzului), pentru ca performanța estetică să survină cu *Glossă* și în alte texte. Iar primele simțuri lingușite s-au dovedit a fi văzul (v. mitul lui Narcis), auzul, apoi pipăitul și gustul. Văzul, avertizează Diadoh al Foticeii, a slăbit memoria inimii, începând cu Eva, încântată de *vederea* merelor din pomul cunoașterii, pe care, apoi, le-a *atins*, descoperindu-și voluptatea goliciunii. Prin șarpe, și-a exersat *auzul*, ca apoi să-l convingă pe fragilul Adam să *guste* mărul. Firește, mărul trebuie să fi avut și un *parfum* pe măsură, ceea ce l-a răpus pe Adam. Așadar, *păcatul*

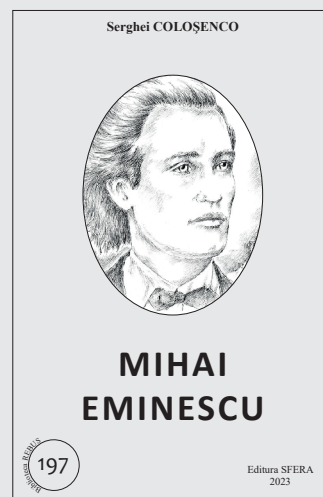
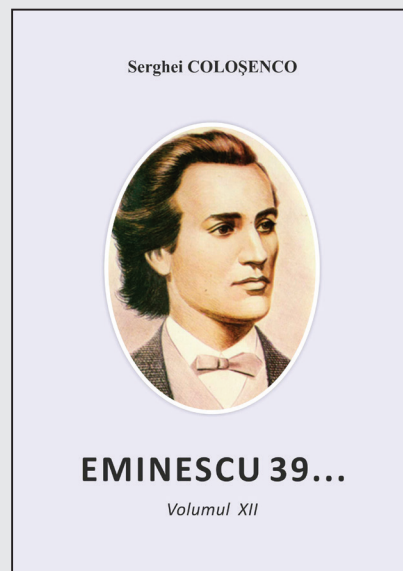
începe cu coruperea celor cinci simțuri date omului.

Note:

1. José Jerônimo Moscardo de Sousa (n. 6 noiembrie 1940, Fortaleza) este un eminent om politic și diplomat brazilian.
2. Tom Gallagher, *Furtul unei națiuni*, trad. din engleză de Delia Razdolescu, Mihai Elin, Horia Barna, Editura Humanitas, București, 2004.
3. Eminescu era în posesia traducerii din greacă (1819) a monahului Nicodim de la Sfântul Munte: *Cărticică sfătuitoare pentru păzirea celor cinci simțuri și a nălucirii și a minții și a inimii*. Versificarea arată, ca de obicei, că „traducerile” poetului dobândeau amprenta stilistică eminesciană.

OMAGIU

Editura Sfera a scos de sub tipar pentru ziua de 15 iunie 2023 cele trei titluri de Serghei Coloșenco.

„Descoperirea minunatei sărbători organizate de Eminescu și Slavici a fost pentru mine revelația – dintre atâtea definiții posibile – a definiției pe care va trebui să o aibă pentru mine noțiunea de scriitor spre care să tind, pe care să mi-o asum. (...) Odată cu el și definitiv, pentru un întreg popor, noțiunea de poet a rămas legată de aceea de imaculare. Această necruțătoare lege, mai blândă poate la alte popoare, ne dictează fără milă admirațiile și ne stabilește implacabilă idoli, neîngăduindu-ne nici o clipă să nu fim demni de a privi statura lui fără egal și locul lui mare, deschis, fără somn, asupra eternității...

Ana Blandiana: „Cum ar fi fost poporul român fără Eminescu”

MIHAI BOCANCEA
IONUȚ MIHAI NACU

SERBAREA DE LA PUTNA - 15 AUGUST 1871

Încă de la 1868, studenții români de la Viena au propus să se organizeze o măreață serbare la Putna, cu ocazia împlinirii a 400 de ani de la zidirea acestui sfânt lăcaș. Societatea „România jună” a lansat ideea serbării de la Putna și a organizării unui congres al studenților români de la toate universitățile și academiile. Primul președinte al comitetului „aranjor” provizoriu a fost studentul Nicolae Teclu. În 1869 se alege un nou comitet provizoriu avându-l ca președinte pe studentul Petru Pitei. Comitetul lansează un apel către toți studenții români ai tuturor universităților. Au răspuns cu entuziasm studenții și intelectualii români de pretutindeni și au adus numeroase contribuții bănești pentru organizarea acestui eveniment. În aprilie 1870, studenții din Paris îndeamnă comitetul de organizare „Faceți dară din Ștefan cel Mare simbolul românismului, transformați aniversarea morții lui într-o serbare națională”. Din cauze politice și de altă natură, nu a putut fi organizată în 1870 și a fost amânată pentru data de 15 august 1871. Banca în care au fost depuși banii colectați a falimentat și toată suma a fost pierdută. În aceste condiții, comitetul central convoacă studențimea română din Viena la o adunare pe ziua de 8 martie 1871. Adunarea s-a ținut într-o sală de curs a Universității din Viena, care a fost prezidată de Vasile Bumbac, iar raportul a fost prezentat de Ioan Slavici. În urma unor lungi discuții se aprobă organizarea serbării la 15 august 1871. Se alege un nou comitet central care purta denumirea „Comitetul central pentru serbarea întru memoria lui Ștefan cel Mare”. Din acest comitet, format din nouă persoane făceau parte: Nicolae Teclu, Vasile Bumbac, Ion Slavici și alții. Cu toate că fondurile au fost pierdute și încrederea publicului era slăbită, noul comitet nu-și pierde speranța organizării serbării și lansează în revistele *Albina* (Pesta, 12/25 iunie 1871) și *Românul*, (București) la data de 10 iunie 1871 trei apeluri: unul adresat „Junimii române”, al doilea, adresat „Junelor române” și al treilea, adresat onoratalui public român. Toate trei apelurile sunt semnate de Vasile Bumbac ca vicepreședinte și de Ion Slavici, secretar, și sunt date Viena, 12 iunie 1871. Apelurile au avut un răsunet deosebit și pregătirile serbării au continuat cu entuziasm. Au contribuit cu bani societățile studențești, marea majoritate a orașelor din România și mulți alți români de bună credință.

A. D. Xenopol, student la Berlin, a fost ales să țină discursul festiv.

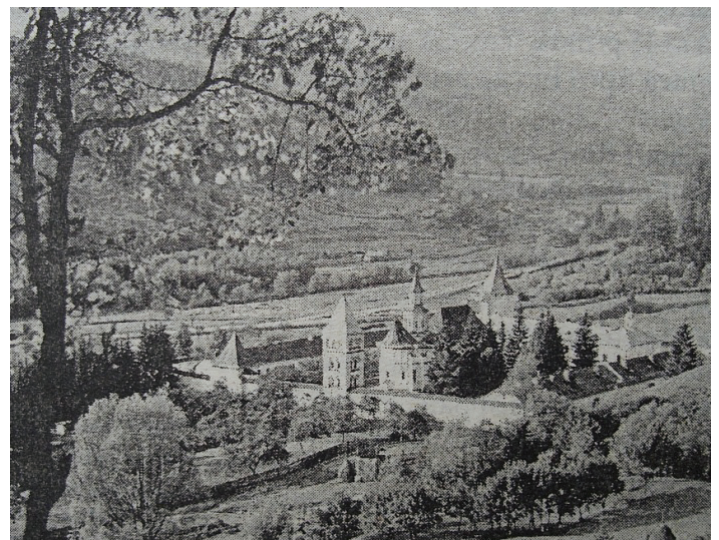
Comitetul central comunică publicului că la 1 august 1871 membrii săi vor pleca în Bucovina. Până la această dată listele de subscripții se vor trimite la Viena pe adresa lui Vasile

Bumbac, după care corespondența se va trimite la Cernăuți pe adresa studentului Pamfil Dan.

În 1871, Nicolae Teclu l-a lăsat pe Vasile Bumbac să semneze documentele în calitate de vicepreședinte, iar secretari erau când Eminescu, când Slavici sau alții. Nicolae Teclu și Vasile Bumbac reținuți de examene au rămas la Viena. Împiedicați de chestiuni familiale și de examene, Vasile Bumbac și Beleş și-au înaintat demisia din comitet, urmând ca acesta să se întregască la Cernăuți.

Toate pregătirile se făceau sub supravegherea strictă a autorităților austriece care cereau ca acestui eveniment să nu i se dea conotații politice.

La festivități au participat mari personalități din România, Ardeal, Banat, din partea Mitropoliei Moldovei și mii de români de pretutindeni. Legendar a fost gestul lui Ciprian Porumbescu, care a luat vioara de la Grigore Vindereu cântând mulțimii, după care a spus: „Am cântat aici întregii Dacii”.

Mănăstirea Putna în perioada organizării mării serbări de la 1871, după Teodor Bălan

Ziarul „Albina” din Pesta, în numărul său din 19/31 august 1871 nota „serbarea de la Putna se desfășoară în condiții admirabile, iar numărul oaspeților se ridică la trei mii”.

În apărarea organizatorilor în fața autorităților austriece a fost poziția lui Oreste Renny, prefect de Rădăuți, apărător al

ideilor românismului.

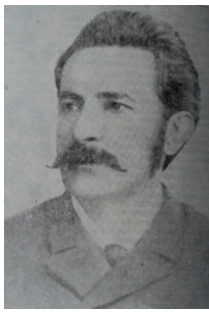
Sufletul acestei mari manifestări a românismului a fost Mihai Eminescu. Despre toate acestea Nicolae Iorga nota: „Tustrei (Mihai Eminescu, Vasile Bumbac și Ion Slavici n.n.) se întâlniseră la Universitatea din Viena (...) Ne interesează ce au putut schimba între ei românii veniți din toate provinciile teritoriului național românesc.

Mihai Eminescu

Vasile Bumbac

Ioan Slavici

Această atmosferă panromânească a creat starea de spirit națională din care a ieșit ideea acelor serbări de la Putna (1871), care pentru întâia oară au adus umbrei lui Ștefan cel Mare prinosul lor de recunoștință admirație și de făgăduință de a nu-i părăsi moștenirea, al întregului său popor”. La aceste manifestări au participat peste 3000 de români veniți din toate provinciile țării.

După marea serbare a avut loc congresul studenților români în organizarea lui Mihai Eminescu, despre care poetul a scris mai târziu că „prin această manifestare s-a ridicat simțul național, iar studenții, care au apărut din toate ținuturile românești vor contribui, după aceasta, într-o largă măsură, la redeșteptarea poporului român”.

Referitor la aceste evenimente, Teodor Stefanelli își amintea: „Studenți, popor și inteligență au văzut, au simțit și au înțeles cu toții că hotarele nu pot împiedica manifestările entuziaste ale unui popor pentru o idee, care a urmărit-o și serbarea de la Putna. Deși despărțiți prin hotare politice, toți știu că sunt unul și același neam și această convingere va mări puterea lor de rezistență și îi va oțeli în lupta pentru neam, lege și țară”.

UN EMINESCOLOG DISTINS: THEODOR CODREANU

În perioada 16–19 mai 2023, s-a desfășurat cea de-a XV-a ediție a Festivalului Internațional de Poezie „Grigore Vieru”, cu manifestări culturale în orașele Iași, Chișinău și Cahul.

Organizatori: Centrul cultural-științific „Grigore Vieru” Chișinău, Asociația Culturală „Feedback” Iași, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” Chișinău, Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Primăria Municipiului Chișinău, Direcția Cultură, Direcția Generală Învățământ Cahul de la Academia de Științe a Moldovei.

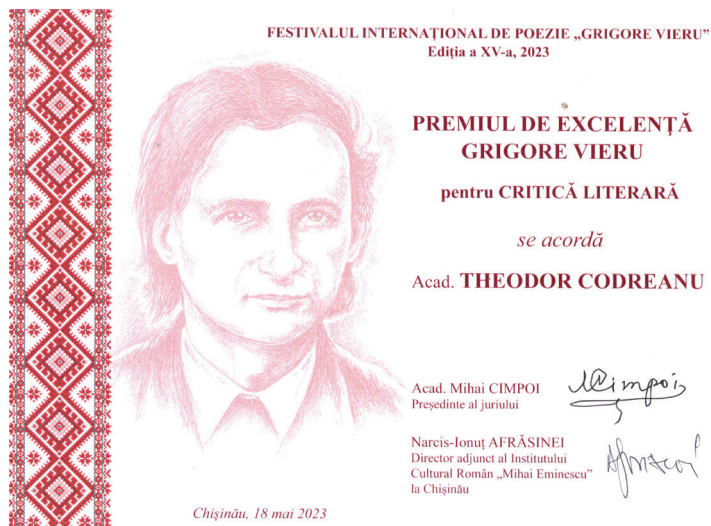
Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” de la Chișinău a acordat Premiul pentru poezie „Grigore Vieru” și Premiul pentru Critică literară.

La Academia de Științe a Republicii Moldova, în cadrul Conferinței „Grigore Vieru: Duminica cuvintelor românești”, au rostit alocuțiuni: Acad. Mihai Cimpoi – *Grigore Vieru, poetul arhetipurilor*; acad. Theodor Codreanu – *Grigore Vieru – omul duminicii*.

Theodor Codreanu, reputatul critic și istoric literar a fost distins cu:

- titlul onorific *Olimpic al cuvântului inspirat*, acordat de Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” în cadrul Olimpiadei universitare la limba și literatura română 2023;
- Premiul de Excelență „Grigore Vieru” pentru critică literară.

VASILE VOICULESCU

SINGURI*

Șed tuspatru în patul larg de scânduri acoperit cu un plocad de lână fumurie. Deasupra lor, pe o policioară bătută în părete, dar sus, așa ca să n'o ajungă cu capul când s'ar scula în picioare, arde închis gazornița, cu fitilul tras înnăuntru, supt căciula de alamă coclită... Alături o icoană de lemn a Maicii Precistei parcă veghează asupra lor, cu sticluța cu agheazmă spânzurată de cuiu, și mănunchiul de busuioc aninat în creștet.

Sunt singuri: trei fete la rând; cea mai mare să tot aibă șase ani, și un băiețel, prăsnea, ceva săltat peste un an și jumătate. Fetele jur împrejur stau grecește, iar în mijlocul lor Nicușor cel mititel, drăcos și neastâmpărat cu capul în toate părțile ca un capîntortoră. Și e o larmă și un haz și o gură de-ți iau urechile. Trebuie să-l mintă și să-l împace pe cel mititel până vine mama...

Au început jocurile cu «ocol... ocol, aicea șade epurile». Piciul întinde poznaș palma la surioara cea mare și rabdă nițel până i se face de două ori ocolul, apoi prididit de gădilătură, își trage repede mânuța, dând pe spate capul cu cărlionți plăviți și cu gușa gălgâind de răs... Și râzi pe urmă toți cu lacrimi, ca de cine știe ce pozna! Apoi se opresc răsufând adânc, ca s'o ia de la capăt. Dar li s'a urât cu asta și trebuie să intre cu toții în joc: trec la «cirip, cirip... găra-găra»... Își așează toți mânuțele unele supt altele, ciupind cu degetele celei de deasupra dosul mânei de desupt, întâi mânuța celei mari, apoi a mezinei, pe urmă a celei mici, și iar o mână a celei mari, de care se atârână a mezinei, și peste asta cealaltă mânuță a celei de a treia, înfigându-și toți bine unghiile în piele să nu le scape... Deasupra de tot, Nicușor își așează mânuțele lui sglobii, chiar ca două păsărele: s'a făcut ca un ciorchin, ce se leagănă încet în sus și în jos «cirip... cirip...». Apoi de-odată clădăria se strică și într-o învălmășeală ne bună, mânilor se bat între ele, pe când copiii țipă cât le ia gura: «găra, găra, găra», chiar parcă ar fi dat uliul într-un stol de vrăbii gureșe. Așezarea și potriveala mânilor însă se face greu, Ionica începe «gără» înainte de vreme, așa că se lasă de jocul acesta și încep «barbă bărbărie, gură gurărie», unde plodul cel răsfațat are rostul de seamă. El așteaptă cuminte, numai ochii îi sticlesc a răs, până ce jocul ajunge la «haț de muțuluc». Aici, când să-l scuture de smocul bârligat din frunte, el dă să scape, răsucind capul cu iuțea într-o parte și în alta, și iar se pornesc toți să leșine de răs. Mezinei, care numai se uită, i-a venit în minte «Adam, Eva, moș Avram, Ițic, Pițic, face ham», și cu asta chilomanul a mai crescut. Copilașul așteaptă până unde vine să-i vâre degetul în gură și atunci, haț, dă să-l prinză. Fetița, mai în glumă, mai speriată, se trage repede îndărăt și izbește cu cotul pe cea mică; aceasta începe să plângă. Lelița, cea mărișoară, o ia de-o mângâie, o împacă și o așează în alt loc, către părete. Vine o clipă de răgaz și nedumerire... Nu știu de unde s'o mai începă.

Cele două mai mărișoare hotărăsc să facă ca broaștele: lelița să zică «cât a dat tat'tu pe cojoc», iar mezina și cea mică să o îngâne strigând în același timp cu ea: «un ort, un ort, un ort»... Și haide, pornesc... gălăgia și ramătul a ajuns culmea; nu se mai înțelege nimic. Când una strigă «cât a dat tat'tu» celelalte podidite de răs, leșină cu capul în mâni... Când ele izbutesc să îngâne «un ort», moare de răs, lelița; iar prăsnea'ntr'ele o ține tot într'un răs, așa de geaba, că ele nu pricep jocul. Fetițele strigă mai tare crezând că dacă vor țipa, n'are să le umfle răsul așa lesne, dar pufnesc cât ce deschid gura și prăsnea după ele, de ridică casa în slăvi.

După câteva încercări s'au încredințat că nici jocul acesta nu poate merge. Atunci lelița, vorbind repede-repede și bătând grozavă cu degetul în pieptul fiecăruia, zice pe «ieși fetiță la portiță», cu învoiala că cine o cădea, să se facă mijă. Pentru asta se dau de-a berbeleacul jos din pat și haraimanul ia altă față. Mijă a căzut cea mare. Se duce la ușă, pune mâinile la ochi și-și sprijină capul în scândurile nu tocmai bine alcătuite, prin crăpăturile cărora vine vânt rece din tindă. Nerăbdătoare, întrebă mereu «gata»? Ceilalți cotrobăiesc prin toate părțile, căutând ascunzători. Și-i o duđuială prin casă, de parcă ar veni să-i prinză Han Tătar...

O clipă de tăcere... și apoi, pițigăit, răspunde una de supt pat «gata»? Răscoleala începe. Prăsnea șade chincit pe brânci cu mezina la un loc, în fundul supatului, supt o albie cu gura în jos. Cea

mică s'a băgat firida sobei goală de lemne.

Țățica, hoăț, ca să mai lungească jocul, se face a-i căuta cu tot dinadinsul și a nu-i găsi, răsturnând țoalele și pernele din pat, lovind donița, bubuind în ladă cu piciorul și încludându-se: unde s'or fi ascuns, Doamne! Ajunse la sobă, vâra mâna și apucă pe Mărica; aceasta începe a smiorcăi, că de ce a găsit-o! De supt pat începe și Nicușor să-i ție isonul speriat de întunericul de supt copae. Trebuie numai de cât să iasă și mezina cu el. Țățica le dă la toți apă cu bărdăcuța înflorită cu verde, bea și ea, și răstoarnă ce a rămas la loc în cofă.

...E târziu, prin ochiul de geam nu se vede de loc afară, doar se aude în țarc Joiana foindu-se de frig lângă cluca de coceni, și purceii guițând în tindă unde i-a închis stăpâna la plecare. Acum și lui prăsnea îi e foame și iar prinde a scânci. Țățica îi dă o halcă de mămăligă și se urcă cu ei toți în pat, la cellalt căpătâi – spre sobă – ca să le spună basmul cu băiatul care a băut apă dintr'o urmă de cerb și în cerb s'a prefăcut. Frățiorul, ostenit și somnoros lasă căpșorul în poala ei și închide ochii. Și în timp ce lelița deapănă firul limpede al poveștii, cu mâinile-i dulci și mângâioase, îi cată în cap, alegând vițioanele răsucite cărări-cărări și făcându-se din când în când a ucide ceva cu unghia degetului mai mare, cu care apasă

repede și îndesat de două-trei ori în același loc. Gazornița, pocnește încet și sfârâie prelung, neîncetat, însoțind glasul scăzut al băzmuitoarei, pe când surioarele ascultă speriate, cu ochi mari și gura căscată, parcă acum ar auzi întâia oară povestea de atâtea ori îndrugată... «Și numa, cum mergeau ei așa, rătăciți, prin pădure, i s'a făcut băiatului sete! Și iacă într'o urmă de cerb nițică apă... Băiatul, nu: să bea, da fata nu-l lăsa și plângea...» Și cu ochi duși, spune înainte, lungind vorbele și coborând glasul mai la fiecare pas al poveștii...

Când intră mama mirosind a răcoare sănătoasă de afară și cu iz de umezeală în scurteică, toate sar ca deșteptate din somn, uitând și de basm și de tot... Numai prâsnea doarme cu capul în poala țâțicăi. Mama îl ia binișor de subțiori și-l ridică, sărutându-l apăsător în creștet... «Odorul maicăi, odor!» Apoi îl

pune la sân. Prâsnea-i copil mare, cu gura aproape încheiată, dar, de dragul că e băiat singur la trei fete – nu s'a îndurat să-l înțarce, ci tot îi mai dă să sugă noaptea prin somn, când o băjbâie cu mâna pe la piept. Și prâsnea începe să țocăie gras, înghițind cu ghiorăituri. Ea îl mai sărută odată și se așează cu el pe patul vechiu, pe când fetițele se agață, care de poale, care de genunchi, care în cârcă... Iar mama, de dragul lui prâsnea, le sărută și pe ele!

* Publicată în anul 1919, în *Florile Dalbe* și republicată în ediția anastatică a revistei *Bârlădene*, în anul 2009. Împreună cu George Tutoveanu, Tudor Pamfile și Mihai Lungianu, era membru al comitetului de redacție al revistei care a apărut doar un an, din motive financiare.

GHEORGHE POSTELNICU

VASILE VOICULESCU LA BÂRLAD

Familia locuiește într-un cartier mărginaș, la văduva unui învățător căzut la datorie pe Valea Buzăului, locotenent în Regimentul 13 Siret. Înaltă, parcă fără vârstă, umblă cernită și cu părul sub un batic negru. Oftează îndurerată și spune mereu „bietul Victor”, referindu-se la învățătorul-erou.

– Bietul Victor, pâinea lui Dumnezeu, toată strada a plâns după el când s-a aflat.

S-ar zice că își petrece ziua făcând socoteli să îi ajungă banii până la solda următoare. Despre copiii doctorului nu are nicio părere. Cel mai mare are 5 ani, cel mai mic, 3 luni. Se ocupă de ei doamna Lica și servitoarea. Ea nu a avut copii și nu le înțelege firea și capriciile. Casa tip vagon se află în fundul unei alei care se înfundă într-un loc viran. Liniștea este întreruptă de exploziile îndepărtate și de răpăitul mitralierelor din munți. Doctorul le-a spus că nemții încearcă să spargă frontul la Oituz, dar se pare că nu vor reuși. Este slăbuț și palid, preocupat mai mult de răniții din spital, decât de copii și de doamna Lica.

Cât e ziua de mare, dacă nu bate vântul, gazda stă mai mult în grădină, printre legume și flori. Cu „bietul Victor” pe buze. Peste drum este o dugheană cu mărunțișuri: lumânări, tămâie, chimbriță, cărți poștale, creioane, încălțăminte cu fețe de piele și tălpi de carton, bomboane, cuie și sticle de lampă.

Doamna Lica plimbă copiii, îi primenește. Ordonanța aduce alimente pentru bucătărie și mătură curtea. Servitoarea coase ciorapi, spală rufe, cârpește cerșafuri vechi, duce olița bebelușilor. Nu aude bine, dar o înțelege pe doamna din priviri.

Prietenul George Tutoveanu, bibliotecarul, l-a rugat pe doctor să-i consulte fiica. Locuința lor, îmbrăcată în iederă, trezea parfumul unor vremuri îndepărtate, cu nobili de provincie, podgoreni și iubitori de animale. Fetița, de 8-9 ani, parcă se temea de propria voce și de temperatura care nu-i scădea niciodată. Mama, tatăl și fiica erau apăsați de teama că suferința neașteptată va fi și neiertătoare și că zilele de încântare și visare nu vor reveni. Dacă mănâncă tot, dacă ia doctoriile prescrise de doctorul subțirel, tata o va plimba cu bicicleta de la un capăt la celălalt al străzii, dar

să mai lase cititul, se vede că o obosește. Mai bine să se joace cu păpușile, cu frumoasa cu cozile pe spate și cu cele două surori mai mici, așezate într-un cărucior, cu părul roșcat și cărlionțat, cu un trandafir prins în piept. În curticică, servitoarea amesteca rufele într-un cazan de aramă, parcă le descânta în aburul fierbinte sau poate se ruga pentru sănătatea domnișoarei. Doctorul mai schimbă câteva cuvinte cu domnul George și spune că ar merge acasă, pentru că nici el nu se simte prea bine, dar că ar trebui să treacă pe la spital. La 8 seara s-ar putea întâlni la reședința domnului Vlahuță, să se îmbărbăteze cu discursurile sale patetice despre unitate și vitejie. Tribunalul este o umbră cu ochelari, un cocoloș de hârtie vorbitoare care întreține curajul elitei intelectuale din orașul provincial. Obosit peste măsură, doctorul auzea frânturi de vorbe, nume și versuri, căznindu-se să le unească în nopțile cu insomnie. Buclele negre ale Licăi se cuibăresc lângă barba sa într-un amurg de întrebări fără răspuns, înainte să adoarmă și să viseze soldați doborâți de tifos și de febră, de icter și de pneumonie. Cei patru copii, cel mai mic de țâță, le scormoneau clipele, le prăbușeau punțile care îi mai puteau apropia, încât rareori mergeau liniștiți la plimbare. Ușoară ca fumul, Lica își trecea sufletul de la un copil la altul, adormiți în vise nedeslușite, păpuși cu un grăunte de viață, ținute în singurătate de legile crunte ale războiului și ale lipsurilor de tot felul. Toate acestea o strângeau pe tânăra mamă într-o colivie, iar pe tânărul tată într-un efort supraomenesc. Privirea lui albastră și bună îi încuraja deopotrivă pe contagioșii din spitalul de campanie, cât și pe membrii propriei sale colonii de la periferia târgului. Îi ard obrazii, știe că s-a molipsit, era inevitabil. Va rămâne o săptămână la spital, cu speranța că Dumnezeu este bun și milostiv. Lica și micuții vor sta singurei în casa cu miros de naftalină a sublocotenentului Victor. Elanul primit de la tribun îl va îndemna să deschidă mai des paginile carnețelului și să scrie numele unor eroi adevărați și al luptelor crâncene de la Cheia Buzăului și din Dealul Sării, de la Pârscoș și de la Căndești. Vedea zilnic ororile războiului care întrecea orice imaginație, rupeau orice hotar și poate că înnodarea lor, peste ani, să pară produsul unei imaginații bogate. Trebuia

să se descurce singur, cu brancardierii și infirmierele pe care le avea. Medicul-șef al garnizoanei venea rar în control. Era un ofițer în vârstă, un bărbat înalt, cu tâmplele cărunte, cu obrajii supti sub pomeții pământii, de parcă tot personalul medical al armatei ar suferi de icter sau de tifos.

Propria suferință ar fi de neîndurat, dacă nu ar fi văzut suferință peste tot, în fiecare pat și pe fiecare saltea. Spitalul militar era o magazie lungă, o hrudă întunecoasă, sufocată de vapori de iod și de alcool medicinal.

Lui George Tutoveanu îi plac numele fetelor: Martha și Olga, dar, ca și în cazul fiicei sale, Cordelia, din acest motiv se vor mărita mai greu, având pretenții mai mari, era de părere poetul. L-au însoțit împreună pe George Enescu prin saloanele spitalului, venit să le cânte răniților. I-au însoțit pe Alexandru și Ruxandra Vlahuță la conacul de la Dealul-Mare al lui Lupu Kostaky, iar, de Paștele 1917, la Epureni, la invitația lui Alexandru Ecsarhu și a fiicei sale, Magdalena. După o vizită prelungită în saloanele cu răniți, doctorul și doamna Lica au urcat în automobilul prietenului George și au ajuns la Epureni. Doctorul purta pantaloni de culoare închisă și veston alb, cu trese metalice de căpitan militar. Doamna Lica nu putea trece neobservată: părul blucă, în fuioare negre lăsând în dreapta cărării pavilionul urechii, cădea bogat spre stânga, pe gât și pe obraz, dându-i multă grație acestei femei tinere despre care n-ai fi crezut că născuse patru copii. Talia subțire, mișcarea răsfățată a umerilor, nasul impunător și ochii inteligenți, totul stârnea admirație și gelozie. Doctorul, prea palid, prea trist, cu barba roșcată, făcea un real contrast cu înfățișarea de adolescentă a soției sale. Academicienii din Bârlad îi pizmuiau și pe unul și pe celălalt, deoarece, iată, fericirea putea lua formele cele mai simple, pe când fantezia îi ajuta să uite, pentru scurtă vreme, de război, de boală și durere.

În fiecare seară, cât timp Lica lupta să culce copiii, doctorul se lupta cu rimele și căuta să afle secretul curajului oamenilor de la țară, deveniți soldați fără voia lor, și eroi pe câmpul de luptă, înmormântați în gropi comune, iar, cei mai norocoși, aduși de ambulanțe la spitalul său, cu bucăți de oțel sau cu gloanțe de plumb în corp. De un an și mai bine are în fața ochilor numai oameni încruntați, cu vorba scurtă și aspră: militari, personal medical, preoți. Ar vrea ca poezia să devină a lui cu tot sufletul, cu toate misterele ei. Asta îi spune și Maestrul, de fiecare dată. I-a citit „Pe Siret” și Maestrul i-a luat hârtia din mână și a spus:

– Fii atent! Așa se citește:

Au unde sunt astăzi vitejii... dar iată răspuns întrebării
Și vântul s-alină pe-ncet...

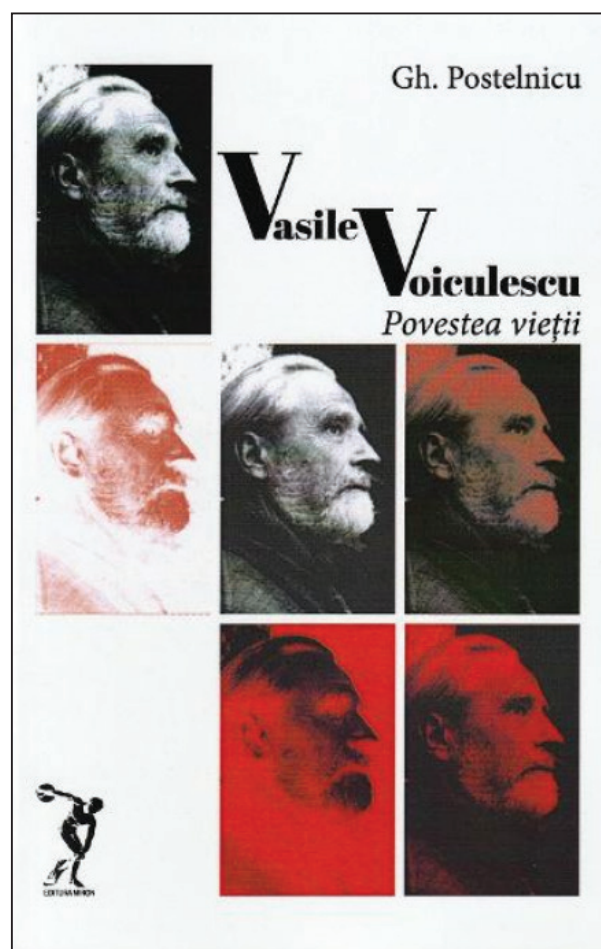
Căci tunul începe să bată mai dârz, tot mai dârz pe Siret.

Într-adevăr, glasul său părea oftatul României ciuntite, eoul idealurilor pierdute, avatarul sonor al unui astru îndepărtat. Maestrul îl orienta, fără ocolișuri, spre dârzenie ideologică prin combustie serafică și activism energic, spre recuperarea istoriei și îndreptățirea teritorială. Vlahuță a văzut potențialul creator al tânărului și a încurajat dezvoltarea sa. Atras de miracolul comuniunii, orice vers și orice strofă din poeziile de război au trecut, înainte de tipar, prin balanța genială a Maestrului. Au hoinărit prin lumina gândului timp de doi ani, legați de aceleași aspirații și de o potrivire norocoasă. Tânărul doctor nu cunoscuse

alt om care să iubească țara ca el, fiind în stare să-și dea viața pentru ea. Avea 59 de ani, și el, 33, el era tânăr, iar „eu sunt bătrân”. „Toți din generația mea ne-am născut bătrâni”. Iată o fotografie în care doctorul este cu patru colegi de la „Gheorghe Lazăr”: Ciprian, care era trecut în catalog – Constantinescu George, Nicolae Constantinescu, pictorul care semna Cons., Urmuz, care se numea Demetrescu-Buzău, Grigorescu Ion. Doi din ei nu mai sunt, altul s-a sinucis. Încerca să-și amintească pe fiecare, dar umbrele erau atât de încurcate, încât, pornite pe fâgașul altor gânduri și imagini, se încâlceau mai tare. Versurile sale, citite de Maestrul, parcă doborau ziduri, înlăturau obstacole. Însuși se tulbura și se emoționa. Cu mare greutate se rupea de ecourile zilei, ca să poată compune noaptea. Ca o concluzie, înainte de a stinge lumina: „Fericirea trebuie să aparțină întregii țări; se cuvine, din ea, o părticică poetului”. Cum să descrie vreodată chipul strălucitor, ochii fosforescenți ai Maestrului, un cadavru viu, „un mort cu ochii vii”? Putea jura că destinul său de scriitor se hotărâse la Bârlad, în bubuit de tunuri și răpăit de mitraliere, și îi va purta pașii unde va dori Cel de Sus. Va fi o poveste care nu se va sfârși niciodată. Omul minuscul, sufletul măreț fără trup și fără astâmpăr, cu o voce de tenor, se poate spune că-i hotărâse soarta.

A trecut mult de miezul nopții. Se aude șuieratul primelor obuze. Casa doamnei se face parcă mai mică, ungher cu ungher, cu mirosul ei de mușețel. Se aud și pașii ei, zăngănitul unui zăvor, fâșăitul capotului, apoi sunetul ceasului, pitpalac de patru ori.

Fragment din volumul „Vasile Voiculescu – povestea vieții”, Editura MIRON, 2022

HORAȚIU STAMATINI

„ȘI ORICE VERS CE-ȚI DĂRUI I-UN FIR DE NEMURIRE”

Anul acesta se împlinesc 60 de ani de la dispariția fizică a poetului, prozatorului, dramaturgului Vasile Voiculescu (1884–1963). Biografia sa atât profesională, cât și literară este legată de Bârlad pentru o perioadă de vreo doi ani. Poetul fiind medic a participat din plin la conflagrația declanșată de Primul Război Mondial. Îl găsim în spitalele care aveau grijă de combatanții răniți, aduși de pe prima linie a frontului. În luna iunie a anului 1917, sosește la Bârlad, pe funcția de medic șef la Spitalul Militar nr. 472, pentru ca în anul următor să fie numit medic șef al orașului, cu grad

de căpitan: „... îmbrăcat într-o haină soldățească, de culoare kaki, purta pe umeri trese de tablă albă și o cruce roșie pe guler... Cu bărbuța lui roșcată, slab și molatic, Voiculescu venea de pe la spitale, intra în casele oamenilor și făcea mai ales operă de igienist decât de medic curant, fiindcă medicamentele lipseau.“ În condițiile precare de trai, într-un oraș aglomerat datorită și refugiaților, în Spitalul Beldiman și în Spitalul Israelit erau tratați răniții, bolnavii de tifos sau de gripă spaniolă. Însuși poetul se va îmbolnăvi de tifos exantematic, de febră tifoidă, de icter, dar cu devotamentul profesiei a continuat să îngrijească pe cei aflați în suferință, refuzând și concediul medical. Numeroase sunt amintirile celor care l-au cunoscut și întâlnit pe V. Voiculescu în acei ani foarte dificili pentru România. Academicianul Iuliu Nitzulescu, un colaborator apropiat al poetului, își amintește: „L-am cunoscut pe V. Voiculescu îndeosebi

sub aspectul său de medic și, așa accentua, de eminent și adevărat medic, care își iubea profesia și se devota cu tot sufletul celor suferinzi. [...] Am fost adânc impresionat de seriozitatea, căldura, efortul neobosit depus de V. Voiculescu pentru îngrijirea bolnavilor noștri. [...] În fiecare dimineață făceam o vizită prelungită și aceasta, în afara prescripțiilor și intervențiilor terapeutice necesare, era însoțită întotdeauna de expresia unei adânci înțelegeri sufletești și a unor sentimente cu adevărat părintești.“ („Cronica”, nr. 11, 1970). Experiență pe care o va adânci și fructifica spiritual, cu lecturi și practici cabalistice, isihaste, sau din religiile orientale. Medicul Voiculescu Vasile a fost decorat cu Ordinul „Coroana României cu spade” în gradul de Ofițer, „pentru rolul și devotamentul excepțional cu care a dat îngrijiri medicale bolnavilor din spitalul său“. Trebuie adăugat că la data respectivă era tată a patru copii, două fete și doi băieți.

Privind cel de-al doilea aspect, activitatea sa literară, aici

în Bârlad, V. Voiculescu i-a cunoscut pe George Tutoveanu, Tudor Pamfile, Al. Vlăhuță și li s-a alăturat în cadrul Societății culturale „Academia Bârlădeană“. Societatea edita o revistă, „Florile dalbe“, începând cu anul 1919, poetul făcând parte astfel și din redacția ei. În cele 23 de numere ale publicației, V. Voiculescu i-a onorat paginile cu poezii ca: *Îngerul nădejzii*, *Când a fost să moară Neculuț*, *Din căteșitreile doruri*, *Cântec*, *Idilă*, *În ciudă*, *Dragoste* sau proză scurtă: *Singuri și Momâia*. Tot la Bârlad, scrie multe din versurile care vor alcătui volumul *Din Țara Zimbrului și alte poezii*, pe care-l tipărește în 1918, la Tipografia Lupașcu din localitate. Majoritatea poeziilor stau sub semnul emoțional al războiului. Volumul a fost încununat cu *Premiul Academiei*.

S-au emis dintre cele mai diverse opinii asupra profilului poetic al lui V. Voiculescu: de la tradiționalist sau „poetul îngerilor“, reprezentant de frunte al poeziei religioase, până la mistic, sau chiar expresionist. Critica literară de la revista „Gândirea“ l-a omagiat într-un număr festiv, nr. 7/1943 și a remarcat cât de contradictorii erau aprecierile critice asupra sa: „înnoitor excesiv l-au socotit unii, din pricina limbii sale, retrograd încăpățânat, alții, care s-au oprit la temă și la metrică. Unii tradiționaliști l-au declarat modernist, moderniștii l-au anatemitizat ca tradiționalist. Voiculescu nu este în realitate nici una, nici alta. Sau, mai degrabă, amândouă.“

Literatura lui V. Voiculescu, atât cea lirică, cât și cea în proză, după instalarea terorii comuniste, atinge apogeul marilor creații, culmile înalte ale artei. Ostracizat,

supus la reclusiune și sărăcie, chinuit de sciatică, suportând două operații de prostată, cu sabia lui Damocles deasupra capului, că de la o zi la alta va fi arestat și băgat în închisoare, așa cum s-a și întâmplat, în această atmosferă întunecată, tragică – soția grav bolnavă decedase încă din 1946 – poetul a creat capodoperele sale, cântecul său de lebadă: *Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare în traducerea imaginară a lui V. Voiculescu*. În același timp, scrie și o serie de povestiri cu întâmplări și personaje arhetipale care, depășind condiția strictă a realității, pășesc astfel în lumea fantasticului. Amintim câteva: *Capul de zimbru*, *Loștrița*, *Pescarul Antim*, *Zahei Orbul*, care îl vor așeza și consolida într-o nouă dimensiune în literatura română. Toate vor fi publicate postum.

Un om de 74 de ani, slăbit și bolnav, pe 8 noiembrie 1958, a fost condamnat la cinci ani de temniță grea și cinci ani degradare civilă. Satrapii comuniști au dispus

confiscarea totală a bunurilor materiale personale și l-au obligat să plătească 300 lei cheltuieli de judecată. O sentință ce echivala cu o condamnare la moarte. Până pe 2 mai 1962 a stat în penitenciarele Jilava și Aiud. În timpul detenției, se îmbolnăvește de tuberculoză a coloanei vertebrale, durerile sunt acute, nu se mai poate mișca, imobilizat la pat, drept urmare este eliberat și internat în spital. Boala evoluează, astfel că în noaptea de 25 spre 26 aprilie 1963, se stinge din viață.

Conștient că va fi arestat și că i se vor confisca manuscrisele, poetul a transcris într-un caiet aproape întreaga creație poetică nepublicată, „caietul negru”. Aici se află și varianta ultimă a sonetelor, cât și a poemelor mitice. Caietul negru a fost confiscat de securitate în noaptea arestării, pe 5 august 1958. Din ele au fost extrase doar trei poezii considerate „mistice”, misticismul fiind un cuvânt incriminat de „democrația populară”: pe baza lor s-a constituit capul de acuzare, ca subminare a ordinii de stat. În 1968, caietul negru a fost înapoiat fiului, Ion Voiculescu. Fiecare filă era șampilată de MAI, dovada că și manuscrisele erau arestate. Caietul a fost păstrat ca o comoară de preț în seiful familiei. În 1973, fiul poetului moare, soția acestuia cheamă un lăcătuș să deschidă seiful, conținutul lui împreună cu manuscrisul au dispărut pentru totdeauna. Totuși securitatea făcuse o fotocopie a originalului. Această fotocopie, abia în 2003 a fost obținută de la Arhivele securității și a servit la realizarea unei ediții de bază, în 2004, fiind considerată cea mai fidelă posibilă, așa cum a finalizat-o V. Voiculescu.

Cele 90 de sonete au fost scrise între 2 decembrie 1954 și 21 iulie 1958, în cea mai grea etapă din viața sa. Intenția poetului era de a scrie 154 de sonete, tot atâtea câte scrisese Shakespeare, sub a cărui înrâurire sau mai degrabă îndemn, inspirația a stat. Dar aruncarea lui în temniță a făcut imposibilă continuarea lor. Și sonetele au avut un periplu tragic. În toată această perioadă, poetul a revenit asupra textelor, le-a modificat, le-a ordonat pe mici grupe sau individual, în diverse stadii de elaborare. Nu le-a considerat niciodată încheiate. Uneori copia special pentru câte un prieten unul dintre sonete și i-l dăruia. Aceste transcrieri erau de cele mai multe ori personalizate: poetul nu numai că alegea textul care i se părea cel mai adecvat potențialului cititor, dar a operat și modificări, care să conțină o aluzie la preferințele sau preocupările acestuia. Oare nu cu aceeași generozitate Nichita Stănescu a procedat cu multe dintre poeziile sale? Unele dintre aceste variante au ieșit la iveală, altele nu. De unde și dificultatea de a alcătui o ediție critică.

Aprecierile critice care au urmat, de data aceasta mai puțin contradictorii, au relevat singularitatea demersului în spațiul literar românesc. Au fost analizate și răs/tălmăcite atât alchimia marilor teme ce gravitează în jurul iubirii, cât și comparațiile cu sonetele Marelui Will. Roxana Sorescu, o exegetă a operei voiculesciene, rezumă sonetele ca emanând „eros și magie în spirit neorenescentist” și adaugă: „Ciclul de poeme intitulat *Ultimele sonete ale lui Shakespeare. Traducere imaginară* [cel de al doilea titlu] este singular în raport cu literatura română, nimic similar nu l-a precedat, nimic nu l-a anunțat, nimic nu l-a urmat până acum. În raport cu autorul, sonetele reprezintă mai mult decât o încununare a întregii opere poetice a lui V. Voiculescu, fiind altceva, de o calitate nouă, diferită față de tot ce scrisese poetul până atunci. În *Ultimele sonete*... se reunesc nu numai toate marile

teme existențiale și literare care îl obsedau pe scriitor în anii de singurătate ai împlinirii creatoare, ci și toate experiențele spirituale pe care acesta le trăia cu deplină discreție, dar și cu o forță neîntâlnită la niciunul dintre contemporanii săi”. La rândul său, O. Crohmălniceanu afirmă: „Cele 90 de sonete sunt o monografie închinată «paradisului și infernului iubirii». În prefața la prima ediție, Perpessicius ne spune că avem: „nouăzeci de ostroave, tot atâtea peisagii fastuoase ale unei pasiuni toride, carnală și spiritualizată în același timp.” Șt. Aug. Doinaș remarcă în ce constă „anxietatea influenței”: „Modelul englezesc i-a sugerat poetului român forma consacrată a sonetului (cu unele abateri de la tiparul englezesc), dialogul imaginar cu persoana iubită (inclusiv caracterul ambiguu: unele sonete par adresate unui prieten, altele unei femei și – mai ales – conștiința de artist a celui care vorbește, dimensiunea creatoare a eului liric.”

Dacă la Eminescu adorația față de Shakespeare era una fățișă: „divinul brit”, „prieten blând al sufletului meu”, la Voiculescu această admirație se transferă în spațiul faptic. E o atitudine ce vine din paraferna postmodernismului. Însuși titlul: *Ultimele sonete închipuite*, dublat de *în traducere imaginară*, presupune o întreprindere ludică, de acceptare a unei convenții, că ceea ce urmează nu e o copie fidelă, un epigonism, ci o nouă creație care vine cu surplusul ei de măsură, un dialog peste secole. Imediat urmează mottoul sub care V. Voiculescu își dezvoltă în fond intenția sa profundă: „*Apagababeloi*”, în greacă, („Înapoi babilonienilor”). La Shakespeare avem o dedicație pentru un misterios personaj, (așa cum apare în ediția princeps din 1609, pe care am mângâiat-o doar din priviri la Muzeul Morgan din New York), pe când V. Voiculescu se folosește de aceste cuvinte care trimit la „*Apaga Satana*” („Înapoi Satana”) rostite de Iisus în pustiu în fața diavolului, ca simbol al respingerii ispitei și păcatului. Cu alte cuvinte „Înapoi babilonienilor”, cei care au construit turnul Babel cu năzuința de a ajunge la cer, dar nu s-au mai înțeles între ei datorită dezbinării limbii, se constituie într-un imperativ, un îndemn pentru unitatea logosului inițial. Este o profesiune de credință, sinonimă cu cea a lui Hölderlin: „totuși poetic, locuiește/ Omul pe acest pământ”. Numai prin unitatea limbajului, în acest caz cel poetic, se poate ajunge la adevăr, frumos și bine. Timpul, această „meteahnă” umană, poate fi învins prin artă, adică prin ceea ce omul se poate reprezenta plenar. În jurul acestei teme gravitează ca în jurul unui nucleu celelalte teme, de multe ori legate antinomic: tinerețe/bătrânețe, carne/ spirit, masculin (tânărul cu părul blond)/feminin (doamna brună, femeia cu părul ca noaptea, cu ochii verzi, sau de lapis lazuli), efemer/ etern, păcat/ inocență. Ontologia comună a acestor sonete vizează triada: iubire-artă-viață-n eternitate, numai prin artă, (prin frumos) ființa umană se poate înălța dincolo de curgerea ireparabilă a timpului, deocamdată cam singura modalitate de a pune o stavilă morții, neantului. Iubirea este singura mijlocitoare, vehicul care ne poate transporta dincolo de ravagiile timpului. În cele din urmă se constituie o izbăvitoare treime înălțător de umană.

În *Sonetul 18* al lui Shakespeare întâlnim această temă emblematică celor doi poeți. Totul este schimbător, așa cum natura se schimbă odată cu anotimpurile, la fel și omul, de la naștere până la moarte. Dar poetul nu va lăsa ca frumusețea să dispară: preamărind-o el nu face altceva decât de a-i da

viața veșnică, în versurile sale persoana iubită va putea înfrunta timpul:

Să te aseamăn cu o zi de vară?
Tu ai un chip mai gingaș mai senin!
Vânt aspru-n Mai flori tinere doboară
Și-arenda verii ține prea puțin.

Cerescul ochi e, uneori, dogoare
Și-ascuns e zmalțu-i auriu adese,
Și tot ce-i farmec, farmecul dispare
Când firea-n mers ori soarta i-l deștase.

Dar vara ta eternă nu apune
Nici farmecul ce azi te-mpodobeste;
Nici vâl asupra-ți moartea nu va pune
Când tu, în timp, prin vers etern vei crește.
Cât inimi bat și-n ochi mai e scânteie,
Mi-e cântul viu și viață o să-ți deie.
(trad. Teodor Boșca)

V. Voiculescu îmbogățește mai accentuat, mai obsesiv portativul tematic amintit mai sus, prin aceste finaluri concludive ce fac nota sa distinctivă. Tăria logosului, căci „La început a fost cuvântul”, rostită în vers, are măreția unei frânturi de veșnicie:

„Ci smulg tăriei verbul de dincolo de fire
Și orice vers ce-ți dăruie i-un fir de nemurire”,

Opera de artă nu se dezmințe, prin lucrarea ei taumaturgică:

„Mă distilez în versuri, prin harul poeziei
Vă-mbălsămez de-acuma-n mireasma veșniciei”.
Iubirea ca vehicul, mijloc de împlinire:

„Că-n inimă-mi, ascunsă, stă slova nemuririi,
Și-o scriu cu diamantul caratelor iubirii”.

Perechea ideală, aproape edenică în orgoliul ei divin:

„Noi doi lăsa-vom lumii un duh ce nu se schimbă,
Căci noi și veșnicia vorbim aceeași limbă”.
Contopirea mioritică cu marele tot:

„Închis fără de moarte doar într-un singur vers,
M-a sărutat pe gură întregul univers”.

S-ar crede că forma fixă a sonetului cu metrica și rimele lui ar salva discursul poetic de la diluare, banalitate, tautologie etc. Fals! Marea măiestrie a sonetelor voiculesciene constă într-o anumită mineralizare a limbajului, susținută de un vocabular arhetipal, venit dintr-o „vârstă de aur” când cuvântul într-adevăr întruchipa ceea ce el denomina, într-o anumită densitate a expresiei poetice care îi asigură acea rezonanță de bronz, atât de comună cu cea a lui Shakespeare. De aici nu a mai fost decât un pas de a se naște tentația, tot ca un act unificator, și realizată în cele din urmă, ca sonetele lui V. Voiculescu să fie transpuse la rândul lor în limba engleză. Margareta Sterian a tradus numai 30 de sonete, în 1982, apoi în anii '90, Cristina Tătaru le-a tălmăcit în limba lui „Sweetswan of Avon” pe toate cele 90, deja în trei ediții, mereu revizuite.

Drept concluzie, vom apela la autoritatea critică a lui Nicolae Manolescu care, cu o nedezmințită clar judecată și într-un elan de sinceritate motivată, spune: „Am fi ispițiți să cităm toate aceste frumoase sonete, renaștiste, fără termen de comparație în literatura română”.

V. VOICULESCU

SONETE

Eu îmi clădesc sonetul în piscuri, o cetate
Cu rimele creneluri și orice vers un zid.
Pe tine, prinț hermetic, ca-ntr-o eternitate,
Smuls pur din gheara vremii, în el să te închid.
Haină, marea lumii să-l bată furioasă,
Cu haita ei de pizme, zavistii, hâdă ură,
Nu vor clinti o iotă din mândra-i armătură,
Nevolnice să-i spargă enigma glorioasă.
De-acum nu ne mai pasă ce are să se-ntâmple...
Punând în lanț uitarea și ferecându-i zborul,
Cu laurii veciei neofiliți pe tâmple,
Vom înfrunta trecutul, ce-asmute viitorul:
Ca-n inimă-mi ascunsă, stă slova nemuririi
Și-o scriu cu diamantul caratelor iubirii...

Să fie dar Iubirea o mască a Durerii?
Alt chip al ei când, poate, adoarme și visează?
De ce atunci în mine rămâne pururi trează,
Făr' de ogoi chiar până pe perina plăcerii
Voi doi mă chinuirăți cu-acea perfidă artă
Cu care inșii meșteri strâng roze cu duiumul;
Strvite-n teascuri grele și stoarse, le deșartă
De tot ce au în ele adânc etern: parfumul.
Închisă în cleștare, esența lor străbate
Departate, peste veacuri... nici moartea n-o învinge,
Și duhul rozei umple pe toți câți va atinge...
Așijderi eu, de-a voastre torturi neîndurate,
Mă distilez în versuri, prin harul poeziei
Vă-mbălsămez în pura mireasmă-a veșniciei.

Născută la 21 august 1934, în Vaslui, **Elvira SOROHAN**, specialistă în literatură română veche și unul dintre cei mai devotați și apreciați dascăli din istoria Facultății de Litere a Universității „Al. I. Cuza” din Iași, a trecut în veșnicie pe 12 aprilie 2023, cu doar câteva luni înainte de a împlini venerabila vârstă de optzeci și nouă de ani. Lasă în urmă imaginea unei mari profesoare, o operă scrisă alcătuită din zeci de volume de autor, sinteze, monografiile sau ediții de texte și sute de articole - de la comentarii și interpretări ale scrierilor cronicarilor, ale lui Dimitrie Cantemir sau Ioan Budai-Deleanu, până la autori recenți. Având o energie și o putere de muncă motivată de o netocită pasiune („*Întotdeauna am scris numai de plăcere, despre cărți de adevărată literatură, care mi-au adus mereu un nou profit de lectură*, spunea), a fost prezentă în spațiul publicisticii literare până în ultimii ani ai vieții. În spațiul academic ieșean, dar și național, a creat, prin prestigiul activității sale didactice și de cercetare, o școală.

Îngrijorată de semne ale declinului literaturii în epoca de intensă *propagandă prin imagini* în care ne aflăm, nu își pierdea încrederea că literatura va găsi resursele de a se reinventa: *Eu sper că, după o criză profundă, va fi și o renaștere a literaturii, a nevoii de literatură... Literatura a dovedit întotdeauna o mare capacitate internă de a renaște din propria cenușă!*

ARISTOTEL PILIPĂUȚEANU

MAGNETISMUL INTELIGENȚEI

Dacă există dragoste la prima vedere, în mod sigur există și admirație în aceleași circumstanțe. În vara fierbinte a anului 1965 dădeam admiterea la Filologia ieșeană. Proba orală se susținea în amfiteatrul III 14 care avea să devină locul obișnuit al seminariilor noastre ulterioare. Examinatori: Ion Sârbu și Elvira Sorohan. Ca de obicei norocos la examene, primisem două subiecte pe care le-ar fi dorit orice candidat: „Răscoala” de Liviu Rebreanu și „Luceafărul” eminescian. Terminându-mi de redactat cele câteva notițe directe, am început să studiez persoanele de la catedră. Domnul, un bărbat cam de 45 de ani, cu o figură posomorâtă, plictisită, era nemulțumit de prestația candidaților. Trimisese o fată pe hol după un manual de clasa a IX-a pentru a se convinge că Văcăreștii erau tratați doar în două pagini, și acelea cu poze. Doamna, în schimb, era extrem de interesantă. Cam de 30 de ani, avea un păr castaniu bogat, împletit în cozi sănătoase, rulate cu măiestrie într-un coc elegant. Fața îi zâmbea ambiguu, ceva între bunăvoință și ironie, iar ochii strălucitori traduceau un preaplin de inteligență, conferindu-i un aer de elevație intelectuală. Își trecea din când în când privirea și asupra mea și nu reușeam să decodex micul zâmbet din colțul buzelor: amuzament pe seama figurii mele de adolescent caraghios cu mustața și tuleie mijinde pe care întârziam să le rad, ori simpatie pentru rarii băieți cam romanțioși care încercau porțile facultății. Mai avea doamna și o alună, a alună de fapt, maronie pe umărul obrazului stâng. Așadar, Frații Jderi mai aveau și o soră. Topit de așteptare, începeam să cobor în lumea cealaltă, a ficțiunii desigur, investind-o cu calități de eroină. M-a trezit din reverie rândul la răspuns. Cred că m-am uitat doar de două ori la domnul Sârbu, însă tăcerea lui absolută mi-a fost benefică. În rest, privirea mi-a fost captată de ochii inteligenței ai doamnei. Magnetizat și încurajat de zâmbetul ei lunecos, cu o mie de nuanțe printre care și una aprobatoare, dublată de o ușoară înclinație a capului, m-am desfășurat cu elan și rezultat

maxim. Când am ieșit din sală, colegii, puteam să-i numesc deja așa, mi-au spus că domnul mi-a dat nota aceea frumoasă, nu doamna, care era doar asistentă. Însă pentru mine, ea rămânea examinatoarea, cea care produsese și dirijase magnificul joc al privirilor, catalizator al prestației mele.

Ne-am reîntâlnit în toamnă, la seminarul de literatură română veche și m-am mirat, străbătut de un fior dureros, că nu mă distingea din grupul și grupa 678 strânsă în sala...III14. O mai întâlneam rareori și pe aleea căminelor studențești de la Târgușorul Copou, căci locuia la demisolul primului dintre ele, alături de centrala termică. Discrepanța mă șoca. O doamnă atât de inteligentă, prezentabilă, cadru universitar, cu un soț la rândul său asistent la Facultatea de Fizică, într-o asemenea locuință? Era ceva provizoriu, în așteptarea unei case onorabile pe care au și obținut-o/construit-o /în timp pe undeva pe la vilele din Copou, cred. Deocamdată, îi vedeam după-amiaza mai ales, în special pe el, un tânăr brunet, subțirel, plimbând o fetiță de 5-6 anișori, Alina, pe care se vedea că o iubeau mult după cum o alintau și se jucau cu ea.

La facultate aveau loc mari permutări. Plicticoșii cronicari, viețile adormitoare ale sfinților, rostirea schilodită a vorbei românești deveniseră puncte de atracție. Era meritul profesorului I.D. Lăudat (într-adevăr de lăudat) care-și ambala ariditatea cursului în haina unei ispititoare narațiuni, în timpul căreia nu ne permitea să facem însemnări. Ne dicta el esențialul, bun pentru examen, făcându-ne viața ușoară. Iar magia operă la seminar, unde ajunsesem a crede că literatura veche e partea cea mai importantă a literaturii române și-l blamam pe Călinescu că-i rezervase în celebra sa „Istorie...” doar 60 de pagini. Asistenta se dovedea foarte abilă și cu metodă. Mai întâi ne-a convins de seriozitatea scrierilor religioase persiflate până atunci de educația noastră ateistă. Textele rotacizate au devenit obiectul unei cercetări ce presupunea fler și îndemânare proprie unui detectiv. Dosoftei

ajunsesse de mâna-ntâi, Miron Costin un geniu filozofic, iar Dimitrie Cantemir puntea de aur între Orient și Occident. Urma a doua etapă: exersarea memoriei. Asistenta ne copleșea cu precizia cronologică a evenimentelor, cu parada titlurilor și a relațiilor de rudenie din vremea românilor medievali. Căzuți în admirație, ajunsesem la dorința de a ști cât mai mult și cât mai amănunțit. Memoriam tot soiul de lucruri, multe inutile, întrecându-ne în miniconcursuri. O singură dată doamna a comis o inexactitate menționând perioada lui Alexandru cel Mare între 1398-1430. Involuntar am deschis gura: 1400-1432. Mi-a răspuns liniștitor și neutru: „Știam că este o diferență de 2 ani, dar n-am reținut dacă înainte sau după 1400”. Acum îmi dau seama că o derutase legătura cu anul nașterii ei: 1930. Atunci, pe loc, părea un incident ne semnificativ, dar ulterior, tot anul, când era vorba de precizări, mă acroșa: „Ei, cum stăm cu baza de date?” Mă străduiam și în mare parte reușeam să fiu la înălțime. Urma altă etapă: studiul pe text, care scotea la iveală delicii expresive. Finalul, relația cu literatura modernă, era exploatat în asemenea măsură, încât credeam că, de la Eminescu și Sadoveanu până la Blaga și Arghezi, toți scriitorii români se inspiraseră din literatura veche.

Că Elvira Sorohan avea o cunoaștere vastă a fenomenului literar a dovedit-o și la o întâlnire peste ani când am avut onoarea să fac parte, ca delegat ISJ Bacău, dintr-o comisie pentru obținerea gradului didactic I, prezidată de distinsul profesor Vasile Arvinte. Fusesem avertizat de colegi că doamna se schimbese mult în urma traumei îngrozitoare ce-i marcase existența: moartea fiicei sale, studentă la medicină sau chiar tânără doctoriță. Într-adevăr, dispăruse acel elan molipsitor prin care ne dinamiza la seminarii. Vocea îi era mai potolită, nu mai avea segmentele glaciale care-i marcau contrarietatea, nici nu mai urca în ascuțișuri de subtilă ironie.

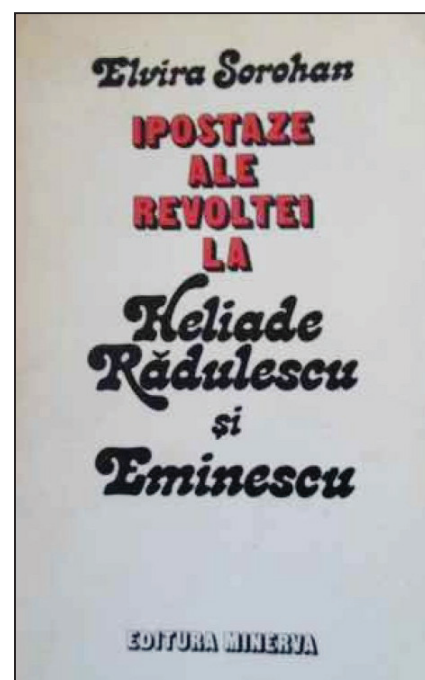
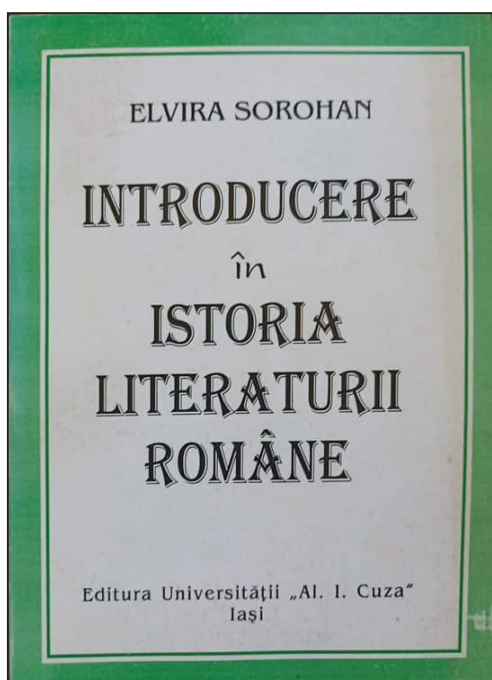
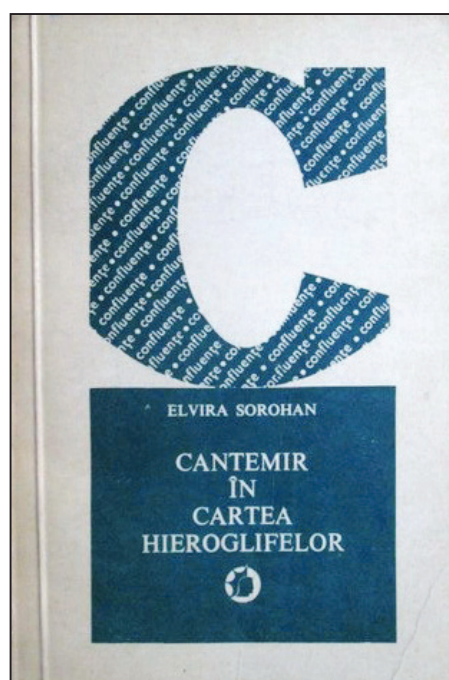
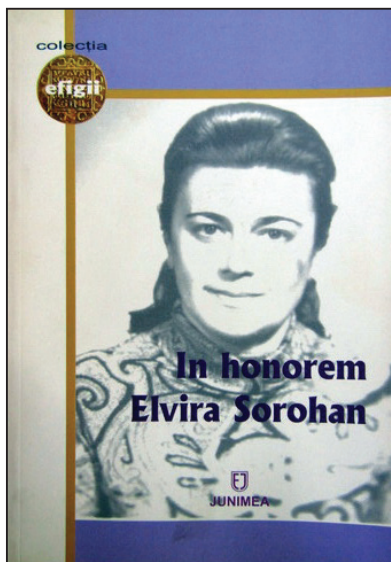
Chiar podoaba capilară se redusese la plete de dimensiune mijlocie, lipsite de castaniul fraged de altădată. Dar ochii, ochii aveau aceeași luminozitate, aceleași sclipiri de inteligență, iar detenta profesională se perfecționase. În dezbateri, doamna pendula între cunoscutu-i ton academic imprimând elevație intelectuală evenimentului și adresare maternă, menită să încurajeze candidatul și asistența. Anula mediocritatea și rutina prin claritate, onestitate și corectitudine. În cele câteva

ore petrecute cu distincții universitari am învățat mai mult decât dacă aș fi studiat o lună. Mă gratulau, stânjenitor pentru mine, cu apelativul „colega” și acceptau să discutăm despre orice, de la limbă și literatură, evident, până la politică. Doamna avea mare simpatie pentru Corneliu Coposu și-mi recomanda să consult „Cotidianul”, într-adevăr o publicație singulară în contextul postrevoluționar.

Ultima oară am văzut-o la ediția din 2010 a Zilelor Culturii Călinesciene, la Onești, când s-a organizat o manifestare specială pentru doi dintre invitați, care împlineau frumoasa vârstă de 80 de ani: Elvira Sorohan și Geo Șerban. Îi lega nu numai aniversarea, ci și tenacitatea în slujirea literaturii, voluptatea studiului, o oarecare melancolie nutrită din dragostea pătimașă pentru cultură și viață, inclusiv imposibilitatea de a opta pentru una sau

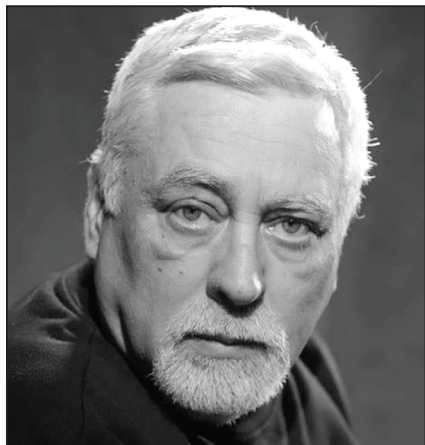
alta. Respectul reciproc pe care și l-au arătat cei doi, evocările unor scene de viață, dramatice sau cu împliniri, încrederea în triumful culturii și al civilizației au fermecat publicul.

Se spune că prima (sau ultima) impresie contează. În cazul Elvirei Sorohan, pentru mine întreaga ei amintire contează. De la primul schimb de priviri, în care mi-am ghicit soarta de aristocrat și sclav al literelor, până la volumele ei frumos rânduite în bibliotecă, așteptându-mă să le răsfoiesc din când în când. Cu dragoste și recunoștință.

A plecat dintre noi, în zi de Cireșar, actorul **CONSTANTIN AVĂDANEI**.

Născut în Bârlad pe 27 mai 1951, a absolvit, în anul 1970, o clasă de profil uman la Liceul Gh. Gheorghiu-Dej, astăzi „Mihai Eminescu”. Îndrăgostit de literatură și de teatru, încurajat de admirabila profesoară Elena Chiriac, a dat examen la IATC – și a reușit – ocupând unul din cele doar 25 de locuri ale secției actorie. A absolvit în anul 1977 la clasa prof. Moni Ghelerter – Zoe Anghel Stanca, susținând examenul de licență cu rolurile Nelu din „Cocoșul de tablă” de Vasile Rebreanu și Topitorul de nasturi din „Peer Gynt” de Henrik Ibsen.

Între 1977 și 1981, a fost actor al Teatrului „V. I. Popa” Bârlad, iar din 1982, a fost, vreme de 40 de ani, actor al Naționalului ieșean, pe scena căruia a interpretat zeci de roluri din repertoriul românesc și universal.

Un talent extraordinar, un om de mare căldură și generozitate, care a iubit nespun scena, și-a iubit imens publicul și colegii, un prieten de drum lung, oferind celor din jur bucurie și susținere. Și-a iubit orașul natal, unde a revenit ori de câte ori a fost invitat la evenimente culturale. În ziua de 6 august 2021, la manifestarea omagială „Cezar Ivănescu și Bârladul. Aniversare '80”, actorul a recitat memorabil din poeziile marelui poet și prieten.

Cu mai puțin de două luni în urmă, invitat la prima ediție a „Întâlnirilor Cezar Ivănescu” de la Junimea, actorul a găsit tăria să recite poezia „Doina (Tatăl meu Rusia)”, atât de grea de sensuri și de ecouri în azi. Vorbea îngreunat de apăsarea bolii. I-a șoptit doar Elenei Monu, fosta dirigintă: „Nu mai pot rămâne. Sunt bolnav...”

Și s-a dus...

Drum lin către stele, Constantin Avădanei!

Cezar Ivănescu

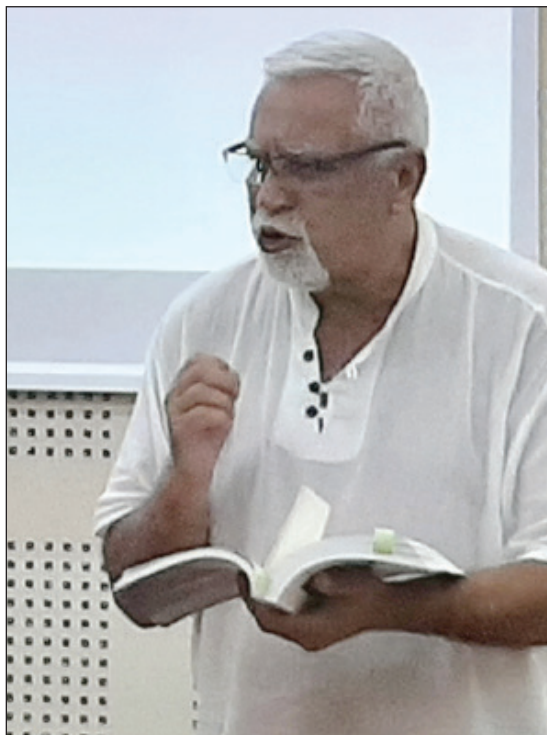
Rosarium (Marie-a vieții)

! Marie-a vieții mele blîndă foarte,
fără greșală, fără Timp și moarte,
curăță-mi gîndul morții de otravă,
inima lin sărută-mi-o cu slavă
că putrezește carnea de pe mine
și viermii trupul mi-l mănîncă blînd,
ridică-te Regină-ntre Regine
de curăția ta eu sînt flămînd !

! stau în pămîntul sterp fără noroc
cadavrul mi-l îngrop și mi-l dezgrop
gropar al vieții mele fără viață
trăită-n scîrbă în dezgust și greață
plătît cu Timpul care mă omoară
dator vîndut celui ce mă plătește
din groaza mea nu pot ieși afară
cum Soarele arzînd se osîndește !

! Marie-a Vieții nu-mi privi căința
ci numai trupul slab și suferința
căci mîne aș putea în rîsul gloatei
cu pietre să te sfarm cu voluptate,
ci mîntuie-ne tu precum o Mumă
și păcătoși și fără de păcat
loviți de groaza morții fără urmă
ne îmbubăm de ură nencetat !

! Marie-a Vieții mele blîndă foarte
ispită aurie și Grație și Moarte !

COSTIN CLIT

DOUĂ POMELNICE ALE SCHITULUI GHIREASCA DIN 1821

Nu de mult am publicat un studiu privitor la Schitul Ghireasca, însoțit de documentele doveditoare copiate dintr-o condică a lăcașului monahal¹. În urma continuării cercetărilor arhivistice, am identificat și documentele originale copiate în condică, la care se adaugă altele noi, printre care și pomelnicele de față.

Schitul Ghireasca și locul din jur, din ținutul Covurlui, au fost închinat în 1680 de Solomon Farcaș, fost stolnic, Mitropoliei Sucevei și mitropolitului Dosoftei. Reiese ridicarea schitului de către Solomon Farcaș. Nicolae Stoicescu datează închinarea schitului în perioada 1679-1680². Astfel, potrivit documentului din 7188 (1679-1680), Solomon Farcaș, „*ce-am fost stolnic, scriu și mărturisesc cu această adevărată a mea scrisoare, precum am dat și am închinat un schitișor al meu, făcut de mine, l-am dat Svi(n)tei Mitropolii de Suceava și Svinții sale părintelui mitropolitului Dosotei și l-am dat de bună voia mia cu loc ce are prin pregiur și schitul acela iaste la Gerasa la ținutul Covurluiului, să fie mitoc Svi(n)tei mitropolii și pentru mai mare credință am iscălit. Așijderea și după moartea mea să n-aibă tr(ea)bă nime din ruda mea*”³. Schitul și locul din jur, dania stolnicului Solomon Farcaș, sunt întărite la 3 martie 1732 mitropolitului Antonie de către domnitorul Grigore Ghica⁴.

Urmașii lui Solomon Farcaș, anume neamul Golemăsescu, fac danie 13 martie 1821 părțile neînchinat de strămoșul lor, așa cum o dovedesc cele două pomelnice întocmite. Unul dintre ele invocă documentul din 15 iunie 1515 <25 iunie 1519 ?> și pe ctitorul Solomon Farcaș, strănepotul lui Mișu medelnicer⁵. Ștefan cel Tânăr întărește la 25 iunie 1519 lui Ion, Giurgea, Necoară, Anghelina și Mărica, fiii și fiicele lui Mișu medelnicer, satele Găleşești, pe Crasna, Gherești, la obârșia Horincei, Blăgești, Sârbi și Hrănești, pe Lișcov, și Catușa, pe Bârlad, cu jumătate din gârla și din iezerul cu același nume și Măstăcanii, Bujorăanii, Pipărcanii, cu morile din Bârlad. Mișu medelnicer le-a „*cumpărat și au slujât, în zălile a moșului domnii meli, Ștefan voevod*”⁶.

Pomelnicul înregistrează la morți pe Mehu, Ioan, Giurge, Necoară, Anghelina, Marie (Mărica), apoi pe Theodor, Ștefan, Ioan, Enache, Vasile, Onu, Nastasie, Pălade, Marie, Grigore, Lupu, Dimitrie, Nastasie, Paraschiva, Vasilie, Gafița, Ioana. Pe această linie se trăgeau la 1821 Toader, Stoica, Manolache, Stoica, Ioan, Golemas, Toader, Muhareanu⁷. O cercetare minuțioasă a celor două pomelnice poate face posibilă identificarea înaintașilor lui Solomon Farcaș, ctitorul schitului Ghireasca.

1. 1821<martie 13>

Pomelnic a prea fericiților ctitori ce au închinat danie la Sf(â)nta Mitropolie, Schitul Ghireasca din țin(u)t(ul) Cuvurluiului, unde să cinstește și să prăznuește hramul Sf(â)ntului Marelui Mucenic Gheorghie, care schit cu părțile ce are pin prejur dat de un Solomon Farcaș, ce s-au aflat nepot lui Mișu medeln(ce)r și alte părți din Buciușeni, ce să află pe Horincea, ce sânt iarăși date Mitropolii de un Mișalache, feciorul lui Panaite pârcașu din Vaslui, ce să va alege partea lui din vatra satului, din țarină, din câmp și din pădure, și din bălți cu pește, și cu locuri de prisăci, din let 7247/1739 fevr(uarie) 11, cum și alte părți tot la Ghireasca și la Horincea, ce la anul 1821 iarăș s-au dat danie Sfintei Mitropolii un Toader, și un Gheorghie, și Ioan Golimăsescu, ce să trag din neamul lui Mișu medeln(ni)cer, care toate părțile ce au la Ghireasca și la Horincea le-au dat Sfintei Mitropolii, dând și pomelnicul acesta la sf(â)ntul schit carele să se pomenească la toate d(u)mnezeștile slujbe și panahizi.

Vii.	Morți.
Theodor, Mariia, Ioan, Zamfira, Theodor, Paraschiva, Ioan, Simina și fii lor.	Mehu, Ioan, Giurge, Nicoară, Anghelina, Mariia, Theodor, Ștefan, Ioan, Enache, Vasile, Onu, Anastasiia, Palade, Mariia, Grigore, Lupu, Dumitru, Anastasiia, Parascheva, Vasile, Gafița, Ioana și fii săi.
Ioan, Parascheva, Andrei, Mariia și fii lor.	Mihail, Vasilca, Ștefan, Ioan, Catrina, Ioan, Mariia și fii lor.
Manuil, Mariia, Ilie, Theodor, Zoița, Gheorghie, Irina și fii lor.	Gheorghie, Toader, Safta, Istena și fii săi.
Ioan, Mariia și fii lor.	Theodor și tot neamul lor.
Gheorghie, Catrina și fii lor.	Lupu, Antohe și tot neamul lor.
Iordache, Anastasiia, Enache, Iacov, Moțoc, Ileana și fii săi.	Marie și fii săi.
Erei Costantin, Ecaterina prezbitera, ierei Porfirie, Anița prezbitera și tot neamul lor.	Stăvărache, Marie și fii lor.
Erei Vasilie, Catrina prezbitera, Gheorghie, Catrina și fii lor.	Ștefan, Dochița, Vasile, Mariia, Mariia, Ursa și fii săi.
Toader, Stoica, Manolache, Stoica, Ioan, Golemas, Toader, Muhoreanu, și tot neamul lor.	Iordache cu fii săi.
	Parascheva cu fii săi.
	Ion cu fii săi.
	Mihail cu fii săi.
	Alexandru, Paraschiva și cu fii săi.
	Neculai, Mariia și fii lor.
	Ioan, Elena și fii lor.
	Ierei Simeon, Ioana prezbitera, Stoica, Mariia și tot neamul lor.
	Zahariia și fii lui.
	Pavel, Ruxanda și tot neamul neamul lor.
	Toma și tot neamul lui.

<Pe verso-ul filei a doua>: 1821, făr(ă) lună.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Brazi, LXXV/22. Original, difolio.

2. 1821 martie 13

Această moșie anume Ghereasca ce este în obârșia Horinceii.

După scrisorile ce avem vechi de la mâna d(o)mnului Ștefan v(oe)vod cel Tânăr, ce au fost în Hârlău, din let 7023/1515 iunie 25, este a noastră, care ni să trage și noă de la strămoșul nostru Mehu medel(ni)cer, și dintr-această moșie anume Ghereasca un strănepot a Mehului med(elni)cer, anume Solomon Farcaș, ce au fost stol(ni)c și au dat partea sa sf(i)nt(ei) mitrop(o)li(i), când au fost în Suceava, la let (7189)¹. Iar părțile celorlate neamuri nu le-au dat fără de cât numai partea sa, iar acum și noi acestalalte neamuru² am făcut și părțile noastre danie sf(i)n(tei) mitropolii aicea în Eși la anii 1821 mart(ie) 13, întru care din vrerea milostivului Dum(ne)zeu să fim și noi ctitori la sfântul lăcaș al Sf(ă)ntului Marelui Mucenic Gheorghie ot Schitul Ghereasca întru vecinica pomenire. Și acest pomelnic s-au făcut din neamul Golemăsescu.

Vii	Morții
Theodor, Mariia, Ioan, Zamfira, Theodor, Paraschiva, Ioan, Simina și fii lor. Ioan, Paraschiva, Andrei, Mariia și fii lor. Manuil, Mariia, Ilie, Theodor, Zoîța, Gheorghie, Irina și fii lor. Ioan, Mariia și fii lor. Gheorghe, Catrina și fii lor. Iordache, Nastasiia, Enache, Iacov Moțoc, Ileana și fii lor. Ierei Costandin, Ecaterina prezvitera, ierei Porfirie, Anița prezvitera și tot neamul lor. Ierei Vasile, Catrina prezvitera, Gheorghie, Catrina și fii lor.	Mihail, Vasilca, Ștefan, Ioan, Catrina, Ioan, Marie și fii lor. Gheorghie, Toader, Safta, Istena și fii săi. Theodor și tot neamu. Lupu, Antohi și tot neamul. Marie și fii săi. Stăvărache, Marie și fii lor. Ștefan, Dochîța, Vasile, Mariia, Mariia, Ursa și fii săi. Iordache cu fii săi. Paraschiva cu fii săi. Ioni cu fii săi. Mihail cu fii săi. Alexandru, Paraschiva cu fii săi. Neculai, Mariia și cu fii lor. Ioan, Ile(a)na și fii lor. Ierei Simion, Ioana prezvitera, Stoica, Marie și tot neamul lor. Zahariia și fii lor. Pavel, Ruxanda și tot neamul lor. Toma și tot neamul lor.
Morții	
Mehu, Ioan, Giurge, Necoară, Anghelina, Marie, Theodor, Ștefan, Ioan, Enache, Vasile, Onu, Nastasie, Pălade, Marie, Grigore, Lupu, Dimitrie, Nastasie, Paraschiva, Vasilie, Gafița, Ioana și fii săi.	Acest pomelnic este a neamului nostru din care ne tragem și noi, din Miheu med(elni)cer, anume: Toader, Stoica, Manolache, Stoica, Ioan, Golemas, Toader, Muhareanu.

Isaia arhimandrit <m.p.>.

<Pe verso-ul filei a doua>: Pomelnicu titori/ 1821 mart(ie) 13.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Brazi, LXXV/23. Original, difolio.

¹ Spațiu gol.

² neamuri.

Note:

1. Costin Clit, *Contribuții la istoricul Schitului Ghireasca*, în „Acta Moldaviae Meridionalis”, Vaslui, XVIII-XIX, 2007-2008, p. 290-351.
2. *Catalogul documentelor moldovenești din Direcția Arhivelor Centrale*, vol.IV, 1676-1700, București, 1970, p. 133, nr. 525; Nicolae Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 343, nota 46.
3. *Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale (D.A.N.I.C.)*, Fond Mitropolia Moldovei, VI/1, Original; D.A.N.I.C., Fond Manuscrise, nr. 536, rola 146, documentul nr. 1
4. D.A.N.I.C., Fond Mitropolia Moldovei, VI/2; D.A.N.I.C., Fond Manuscrise, documentul nr. 4
5. Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Brazi, LXXV/23.
6. *Documenta Romaniae Historica, A. Moldova*, volumul IV (1505-1526), volum întocmit de Ioan Caproșu, București, Editura Academiei Române, 2019, p. 198-201, nr. 109.
7. Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Brazi, LXXV/22-23.

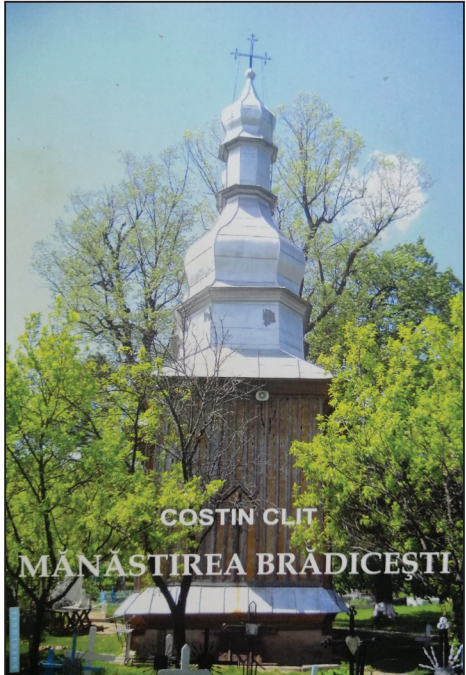
Πολύται ἀπό τὸν φερθέντα ἀποτίμωσι... ἡμεῖς τὰ ἐπιτιμασθεῖς...

Ἐῖν
 Μαρία. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.

Ἄνετι κωνσταντίνου ἀντικυβερνήτου καὶ ἐπιθεωρητοῦ...

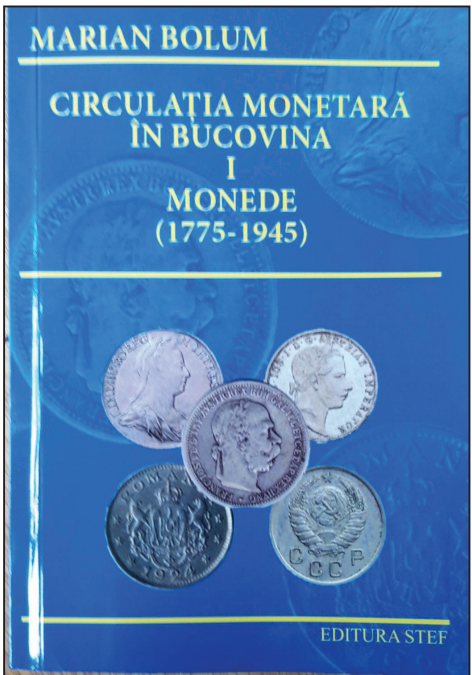
Ἐῖν
 Μαρία. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.
 Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν. Ἰωάν.

Pomelnicele Schitului Ghireasca

COSTIN CLIT
MANASTIREA BRADICESTI

S
E
M
N
A
L

EDITURA STEF

ELENA MONU

CASA CUZA DIN BÂRLAD, STRADA ALEXANDRU IOAN CUZA NR. 91 A

În documentul „Tabla măsoariștii târgului dela 1815 pe toate mahalalile și vatra veche”, sunt menționați, având case, banul Gheorghe Cuza (1780–1835) și nepotul său de frate, paharnicul Ioan Cuza (1784–1848). La vremea aceea, tatăl viitorului domn al Principatelor Unite, Alexandru Ioan Cuza, era stăpânul moșiei și satului Barboși din ținutul Fălciului. Provenind dintr-o familie cu 8 copii, Ioan Cuza a fost nevoit să lucreze, din anul 1800, în aparatul de stat al Moldovei, ca diac la Visterie, sameș la ținuturile Tutova și Fălciu, apoi ispravnic la aceleași ținuturi, până în anul 1830. Om așezat și energic, a obținut rangurile boierești de paharnic, spătar și, din anul 1828, postelnic. În anul 1819, Ioan Cuza s-a căsătorit cu Soltana Cozadini, coborâtoare dintr-o familie greco-italiană, venită în țară cu soția domnitorului Mihai Grigore Suțu (1819–1821), din anturajul căreia făcea parte.

Documentul din 1815 îl menționează pe Ioan Cuza ca proprietar de casă și terenuri în cartierul Munteni din Bârlad. Casa în care s-a născut Alexandru, primul său fiu, la 20 martie 1820, era asemănătoare imobilelor boierimii mici și mijlocii de la începutul secolului al XIX-lea. Prin comparație cu acestea, era o casă fără etaj, cu câteva camere, având în față un cerdac (prispă) susținut de stâlpi din lemn.

Familia Ioan și Soltana Cuza a locuit în Bârlad până în februarie 1821, când Alexandru Ipsilanti a ocupat Moldova, ceea ce a cauzat fuga boierimii înspăimântate de violențele și abuzurile eteriștilor. Aceste împrejurări l-au determinat pe Ioan Cuza să se refugieze cu familia în casa de la Barboși – unde s-a născut al doilea său fiu, Dimitrie (1823–1850) – și, intermitent, la Huși, ca ispravnic de Fălciu. Din anul 1832, postelnicul Ioan Cuza a fost numit pârcălab de Covurlui, locuind cu familia în casa din Galați (singura care se păstrează, evident, mult schimbată), pe care o va lăsa moștenire lui Alexandru Ioan Cuza. În deceniile următoare, casa din Bârlad a rămas nelocuită și s-a degradat, fapt confirmat de Andrei V. Ionescu (1832–1917), care scrie în memoriul său din 1907: „Cu adevărat că marele Domn al României s’au născut în orașului Bârlad, în mahalaua Munteni, chiar la marginea orașului dinspre nord. Chiar eu ca copil am vizitat de multe ori aceste ruine.”

Recent, istoricul Costin Clit a descoperit un document care atestă o casă din Podeni, pe strada Alexandru Ioan Cuza, a cărei proprietară era, la 1844, Anica Șerban, văduva lui Gheorghe Cuza (1780–1835), unchiul domnitorului Unirii. Gheorghe și Anica Cuza au avut doi fii, amândoi născuți la Bârlad: Ioan (18.– după 1877) și Constantin (1816–1866). Ei sunt menționați documentar, mai ales Ioan Cuza, care a rămas până la sfârșitul vieții în Bârlad. Fiii comisului Ioan Cuza, persoană rebelă și conflictuală, participant la revoluția din Moldova, au fost: Gheorghe (1842–1881) și Dumitru (1844–1875), ofițeri de carieră, instruiți în Turcia. Ambii au murit tineri, fără descendenți; mormintele lor, acoperite cu plăci inscripționate, se află în

Cimitirul Eternitatea din Bârlad.

În condițiile în care casa natală a lui Alexandru Ioan Cuza dispăruse de mult, bârlădenii au dat numele de Casa Cuza imobilului din Podeni locuit de ultimii cuzești, pe care, în lipsa surselor documentare, l-au considerat, în mod eronat, casa natală a domnitorului. De asemenea, de la sfârșitul secolului al XIX-lea, au numit strada unde se află această casă Alexandru Ioan Cuza, iar străzile învecinate, Principatele Unite și Elena Doamna. Aceste informații s-au păstrat și transmis în memoria orală a generațiilor următoare. O precizare: în anii '80 ai secolului trecut, un bârlădean vârstnic, G. Oprișan, ne-a arătat Casa Cuza, precum și alte case din Bârlad cuprinse în prezent pe lista monumentelor istorice.

BIBLIOGRAFIE:

Famiile boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică, vol. 5 (Ceaur-Cuza), coordonator și coautor Mihai Dim. Sturdza, Editura Corint, 2018.

Alexandru Ioan Cuza. Acte și scrisori. Ediție alcătuită de D. Ivănescu și Virginia Isac, Editura Junimea, Iași, 1973.

Documente Bârlădene, volumul I, de Preotul Ioan Antonovici, Bârlad, 1911.

Documente Bârlădene, volumul II, de Preotul Ioan Antonovici, Bârlad, 1912.

Documente Bârlădene, volumul IV, de Iacov Antonovici, Episcop Hușilor, Bârlad, 1924.

Documente Bârlădene, volumul V, de Iacov Antonovici, Episcop Hușilor, Huși, 1926.

Corneliu Istrati, *Condica visteriei Moldovei din anul 1816*, Editura Academiei, Iași, 1979.

G. Sion, *Suvenire contimpurane*, Tipografia Academiei Române, București, 1888.

Costandin Sion, *Arhondologia Moldovei. Amintiri și note contimpurane. Boieri moldoveni*, text de Rodica Rotaru, Editura Minerva, București, 1973

NICU APOSTOL

CÂTEVA MĂRTURII PRIVIND PREZENȚA FAMILIEI NICU JUVARĂ LA ȘULETEA

Prezența numelui Juvără la Șuletea, începând cu finalul secolului al XIX-lea, justifică un demers de căutare și reconstituire, în aspectele ei importante. Apelăm la informații disponibile în câteva surse pe care le-am accesat.

Lectura paginilor volumului autobiografic *Așa a fost. Amintirile unui chirurg*, autor Ion Juvără, invită cititorul să exploreze parcursul unui destin remarcabil, între ale cărui întâlniri de referință se numără și cele în care apar membrii familiei boierului Nicu Juvără și conacul de la Șuletea.

Numărul 126/august 2012 al revistei de cultură *Elanul*, aduce, sub semnătura Ioanei Vianu-Bolomey, date importante privind viața și activitatea Juvăreștilor, începând cu stolnicul Dumitrache Juvără (1812). Între titlurile din cuprins, regăsim și „Familia Juvără. Nicu Juvără (1870 – 1958)”.

Studiul monografic *Fedești. Oameni și locuri* (2012), autori Neculai Apostol și Gheorghe Gherghe, vine cu elemente noi, consemnând numele descendenților familiei, cu precizări privind proprietatea, statutul social, profesie etc.

De asemenea, un arbore genealogic al neamului Lambrino¹ oferă lămuriri, dar deschide și noi întrebări privind înțelegerea cursului acestor proprietăți de-a lungul secolului al XIX-lea. Începând cu 1900, numele Juvără și ale descendenților apar frecvent în texte ale *Monitorului Oficial*, din cauza proceselor în justiție pentru revendicarea de proprietăți ori recuperarea unor debite.

Fiu al lui Iorgu Juvără și al Mariei Docan, Nicu Juvără a fost al patrulea dintre cei cinci frați: Clemansa, Ernest, Emil, Nicu și Iorgu. Copilăria și-a petrecut-o între casa părintească din târgul Bârladului – pentru care în prezent există speranța renovării – și moșia din Hănăseni (în apropiere de Murgeni) a familiei. Ion Juvără relatează întâmplări pline de haz, în prezența prietenilor, a colegilor de studii și a celor dragi, inclusiv a verilor de la Șuletea.²

Emil, Iorgu și Nicu Juvără

Adina cu Nicu Juvără și Dumitru Eremia la vânătoare

Nicu Juvără a fost singurul dintre frați iremediabil sedus de farmecul vieții rurale, alegând pământul și agricultura să-i fie profesie și mod de viață. A absolvit facultatea de agronomie în Franța, la Nancy, devenind inginer agronom, iar în preajma anului 1890 se stabilește pe proprietatea moștenită la Șuletea, județul de atunci Tutova. Îl regăsim și între industriașii bărlădeni acționari ai fabricii *Mândra*, alături de unul dintre frați și de alți finanțatori.

Stabilit la Șuletea, a construit pe domeniul său, pe culmea

dinspre apus a satului, unul dintre cele mai impunătoare și elegante conace din zona Moldovei. Mărturiile pe care le-am cules, consemnate de doamnele Rodica Spulber, Elena Popa și altele, pot fi de ajutor în reconstituirea imaginii edificiului demolat, din nefericire, în anii răstăcirilor postdecembriste. Cărămida importată din Italia, fiecare cu inițialele N.J. ale numelui boierului, construcția pe trei aripi, cu două beciuri de dimensiuni mari (aproximativ 30 de metri, cel dinspre sud-vest, știe ing. Culiță Maței), piscina din față, vizibilă și în prezent, pinii imenși – sunt câteva dintre mărturiile. Interiorul, cu încăperi spațioase, înalte, împodobit cu piese de mobilier scump, masiv, „cum doar la Castelul Peleş mai văzusem” și sobe de teracotă albă din import, s-au păstrat și acestea între amintirile profesoarei Elena Popa. Jocurile la curte nu erau posibile pentru copiii sătenilor de rând. Doamna Rodica Spulber, fiica învățătorului Culiță Popa, apropiat al familiei Juvără, își amintește șareta cu omul de la curte, care o lua de acasă pentru jocurile cu copiii juvărești, dulciurile ori alte bunătăți pe care le savurau împreună.³

Privind filiera moștenirii la Șuletea, nu suntem în posesia unor informații certe. Exprimăm opinia că și aceasta a fost parte din întinsele proprietăți ale familiei Lambrino din zonă și că a fost dobândită prin căsătorie. Două dintre sursele documentării îi amintesc pe fiii rezultați din căsătoria cu „o domnișoară Lambrino” (Ion Juvără), respectiv Zamfirița Lambrino. Alfred Juvără este numele unuia dintre aceștia, viitor profesor de drept, avocat cu o carieră internațională, membru în tribunalul de la Haga. În 1902, Alfred Juvără era proprietarul moșiei Fedești, „moștenire părintească adjudecată asupra sa, după cum rezultă din actul de partaj autentificat de Tribunalul Tutova la No. 503 din 1902”⁴. Îi succedă în administrarea importantului domeniu agricol (1107 ha) Alice Cristescu, viitoare Chiricuță, soră. Între vecinătățile moșiei este menționată „la miazăzi, moșia d-lui Nicu Juvără”.

Conacul boieresc de la Șuletea al familiei Nicu Juvără, în prezent demolat (fotografie realizată în 1996 de Vasile Apostol)

Proprietarul și agronomul șuletean a întemeiat și administrat cu „rigoare și discernământ înăscute, dar șlefuite în Occident, cu metode moderne, științifice. Înzestrat și pasionat de mecanică, a investit în mașini agricole performante. (...) Disprețuia lenea, dezordinea, superficialitatea. Culturile sale erau modele.”⁵

Partidele de vânătoare organizate de boierul din Șuletea aveau ca invitați prieteni, membri ai comunității de afaceri, rude și se desfășurau pe valea Prutului, pe proprietăți ale familiei. Erau adeseori precedate de vizitarea conacului și domeniului de la Șuletea, impresionante prin dimensiuni și organizare.

Parcurgând sursele citate, se pare că Nicu Juvără a avut două căsătorii, însă informațiile nu sunt clare. Din căsătoria cu Zamfirița Lambrino aflăm că au rezultat copiii: Alfred (avocat), Alice, căsătorită cu inginerul Anton Chiricuță, Dumitru-Henri, căsătorit cu Maria Peticari și Caterina, căsătorită cu Iuliu Zane.⁶

Ion Juvără consemnează că Nicu Juvără avea patru fete și trei băieți și amintiri despre „tanti Mărie” cu cele patru fete, în vizită la Hănăseni, iar din articolul Ioanei Vianu-Bolomey aflăm că „în 1899 s-a căsătorit cu Maria Economu” și că „au avut împreună opt copii”⁷ (înțelegem că una ori alta dintre mărturii este inexactă.) În cadrul uneia dintre relatări, sunt amintite numele Marianeii, „fata cea mai mare”, și al Janeii⁸, „fiica cea mică”.

Asemenea celor mai mulți boieri moldoveni, Nicu Juvără a fost un om de dreapta, membru al partidului conservator al lui P. P. Carp și senator. Prețuia studiul și consemna în jurnale riguros întocmite, „cu scris mare, ornamentat, evenimentele familiale și sociale, dar mai ales observații despre ciclurile naturale și fenomenele meteorologice. Jurnalele au dispărut în haosul provocat de cel de-al doilea război mondial.”⁹

Recunoașterea valorii profesionale a boierului din Șuletea, dovedită în administrarea proprietăților sale timp de jumătate de veac, a venit în 1942, fiind cooptat în colectivul care iniția *Academia de științe agricole și silvice*.

Jana (Ioana) Bolomey-Juvără i-a găzduit pe bătrânii Juvără la domiciliul ei de la Azuga-Prahova, începând din decembrie 1943, până în 11 iunie 1948, „data naționalizării industriilor, când au fost expulzați din casă pierzând definitiv minunata lor colecție de covoare și arme orientale, salvate de la moșie. A urmat domiciliul obligatoriu la Pitești, decesul Mariei în 1951

și al lui Nicu în 1954”.

Întărim datele prezentate aici prin câteva fotografii ale conacului de la Șuletea, realizate în 1996 de către învățătorul Vasile Apostol, cu intenția folosirii lor în cadrul proiectului realizării unei monografii a comunei.

Cercetări noi vor aduce cu siguranță elementele necesare completării, întregirii tabloului existenței familiei Nicu Juvără, parte a neamului Juvără, ramura moldoveană.

Note:

1. Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade*, Vol. X
2. Fotografiiile sunt decupaje din volumul *Așa a fost. Amintirile unui chirurg* (1996), autor Ion Juvără, p. 24, 104.
3. Alte informații au fost publicate în volumul *Atenție! Se învață*. (2021), coord. Laurențiu Șoitu, Iași: Ed. Performantica.
4. *Monitorul Oficial No. 95 / 27 Iulie-9 August 1908*, pe www.dacoromanica.ro
5. Juvără, Ion (1996) *Așa a fost. Amintirile unui chirurg*. Editura Du Style.
6. Neculai Apostol și Gheorghe Gherghe (2012). *Fedești. Oameni și locuri*, Iași: Editura Kolos.
7. *Familia Juvara. Nicu Juvara (1870 – 1958)* în *Elanul*, Nr. 126/august 2012, p. 8.
8. Pe doamna Jana Bolomey-Juvără am cunoscut-o personal la domiciliul din Ouchy (Laussane, Elveția), în anul 2000, cu ajutorul regretatei Sanda Budiș. Scurtul nostru dialog a cuprins întrebări despre Șuletea și țară și s-a încheiat fără ca eu să fi înțeles uriașa oportunitate cu care eram față în față, de recuperare a mărturiilor de orice fel despre cei care au fost neamul Nicu Juvără și perioada vieții lor la Șuletea. Am primit în dar un ceas frumos, pe care l-am folosit cu mult drag ani de-a rândul. Ulterior, am căutat-o din nou, dar era prea târziu...
9. *Familia Juvara. Nicu Juvara (1870 – 1958)* în *Elanul*, Nr. 126/august 2012, p. 8.

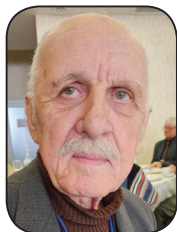
Conacul boieresc,
perspectivă dinspre
răsărit

Aripa dinspre sud

Parte din fațada principală

GHIȚĂ CRISTIAN

CU DRAGOSTE DESPRE ȘCOALĂ

Școala – instituție de stat în care se predau și se însușesc cunoștințele de bază pentru a reuși în viață sau spațiul în care învățătorii, profesorii, magiștrii, formatorii, printr-un dialog activ, într-un cadru legal, de respect reciproc, îi pregătesc pe școlari pentru evoluția personalității lor.

Școala face parte din ființa noastră, precum și din sufletul celor care au slujit-o cu patos și devotament, luminând mințile atâtor generații fără a se gândi la răsplată. Ea a existat și există în mintea și inima tuturor celor care au luat prima dată lumina cărții, de aici, și care s-au împărtășit din cunoașterea prin carte, oferită cu har de slujitorii școlilor.

Școala a renăscut și s-a regenerat prin copiii ei, serii după serii de elevi, de adolescenți plini de vise, ducând cu ei spre alte zări dorințe și speranțe.

Școala trebuie să rămână un simbol și o casă părintească unde să ne putem întoarce mereu, cu drag și dor.

Alături de școală, familia, biserica și armata au avut și au un rol important în educarea copiilor și formarea lor. De-a lungul timpului, contribuția fiecăreia a variat în funcție de contextul social, economic, politic, cultural și religios, dar școala a rămas principala instituție de educație și instrucție, supusă și ea vicisitudinilor vremurilor.

Educația / instrucția este un proces milenar. De la apariția sa, omul, ca animal social trăind în comunitate cu semenii săi, a simțit nevoia de comunicare și, astfel, s-a născut limbajul bazat pe sunete articulate și nearticulate, care ulterior s-au transformat în semne grafice: așa s-a născut scrisul.

Pregătirea prin instrucție și educație este un proces complex, care nu se poate realiza fără sprijinul comunității, al familiei, ca parteneri cu aceleași răspunderi cum au slujitorii școlii. Și dacă aceștia asigură servicii specializate, familia, diriguitorii comunității trebuie să sprijine moral și material activitatea școlii, să-i încurajeze inițiativele, căci este în interesul tuturor ca școala să meargă bine, să aibă condiții optime de desfășurare a activității, fără disfuncționalități și sincope.

Având un ideal și o motivație, copilul își consolidează și cultivă interesele, evoluând ascendent sub atenta îndrumare a cadrelor didactice. Lipsa motivației, a unui cadru legal bine organizat și respectat, a interesului manifestat de familie și a unor condiții normale de lucru pot duce la ratarea unor generații, la apariția unor indivizi dispuși la violență, dezordine și haos.

Lipsa cadrului social, juridic, nerespectarea unor reguli ferme, începând din familie, de la cea mai fragedă vârstă și până la maturitate, pot crea mari probleme atât familiei, cât și societății în general, căci un om neinstruit, needucat, neformat în spiritul muncii, al ordinii și disciplinei va produce numai pagube și dezordine socială...

Pentru societatea românească, școala, indiferent de vremuri, e singura instituție care asigură pregătirea copiilor pentru viață. Religia și învățământul sunt două domenii ale spiritului inseparabile și interdependente. Prin însăși menirea de răspândire a doctrinelor liturgice, biserica a fost de la începutul ei o școală de învățare a cititului și scrisului,

etapă incipientă a culturii. Este unanim recunoscut că primele focare de cultură s-au înfiripat la umbra mănăstirilor, în chiliile călugărilor. În mănăstiri s-au pus bazele respectului față de cartea manuscrisă sau tipărită. Aici cartea făcea parte din odorele bisericii, depozit de sfântă înțelepciune, de care trebuie să te apropii cu evlavie și să o păstrezi ca pe un obiect de cult. În secolele XVII-XVIII, mănăstirile și bisericile și-au păstrat în bună parte primatul în cultura epocii. O importanță primordială a constituit-o introducerea limbii naționale în biserică începând cu domnia lui Vasile Lupu (1634–1653), care, la 9 mai 1640, cu sprijinul lui Petru Movilă, mitropolitul Kievului, a pus bazele Academiei Mihăilene în cadrul mănăstirii Trei Ierarhi, ctitoria sa, și a adus prima tipografie la Iași.

La 13 august 1765, printr-un hrisov, s-au înființat Academia grecescă din Iași și Școala elinească de la mănăstirea Mavromol din Galați, unde studiile se făceau în elină și greacă, dar organizarea acestora a început, efectiv, în 1766.

Mai târziu, la 24 mai 1803, tot prin hrisov domnesc, Alexandru Moruzzi Vodă (1750–1816) a hotărât ca la Bârlad să ia ființă o școală „atât pentru limba elinească, cât și pentru moldovenească”, asemenea școli urmând a se întemeia, în același timp, la Focșani și Galați. Această școală, pentru care Alexandru Moruzzi stabilea, la 28 mai 1803 și epitropii, îndatoririle dascălilor și plata lor, era menită să răspândească învățământul în limba greacă, ea având să-și înceteze existența la 1821, odată cu înăbușirea de către turci a Eteriei.

La 29 mai 1803, printr-un alt hrisov, Alexandru Constantin Moruzzi a hotărât să se înființeze „...încă alte școli de limbă elinească și moldovenească, adică la târgul Focșani, i Bârlad, i Galați, i Chișinău...”. În aceste școli s-a introdus și limba română, ceea ce însemna o victorie datorată, în mare măsură, mitropolitului Veniamin Costache (1803–1824). Hrisovului i s-a adăugat și un regulament, „Așezământul mitropolitului Moldovei, întocmit din porunca domnului Moruzzi, privind organizarea școalelor din Moldova” (1803), cu norme pedagogice pentru dascăli, devenite ulterior, pe baza fundamentării lor teoretice, principii de bază ale didacticii. Cursurile funcționau fără întrerupere, deoarece „...vacanțiile nu pricinuiesc altă, fără numai îi fac pe ucenici să uite și cele ce

au învățat, căci toată deprinderea de nelucrare se strică și istov se prăpădește. Drept așa, dar afară de duminici și de praznice stăpânești, în toate celelalte zile slobozenie nu se face, afară numai de treizeci de zile odată într-un an, când sunt arșișile soarelui..." (Th. Codrescu, *Uricariul*, vol. III, p. 18).

În epoca Regulamentului Organic, primul sistem comun de guvernare pentru cele două principate, pe timpul ocupației rusești dintre 1828–1834, școala devenea instituție de stat, iar învățământul, sistem. Limba română rămâne limbă unică în toate școlile publice și, împreună cu geografia și istoria patriei, contribuie la educarea patriotică a generațiilor tinere, profesorii având un statut privilegiat. Școala devine astfel o adevărată instituție de stat odată cu reorganizarea statului Moldova prin intrarea în vigoare a Regulamentului Organic, care prevedea că în „fiecare oraș de căpetenie” să existe „o școală obștească” și „națională” instrucția făcându-se „fără osebirea stării și a religiei”; mai prevedea înființarea în fiecare ținut a unor școli cu câte o clasă elementară și două normale. Pentru deschiderea lor, era nevoie în primul rând să se asigure numărul necesar de învățători. În acest sens, Epitropia învățăturilor publice anunță, la 15 ianuarie 1832, începerea unui curs pregătitor la *Gimnazia Vasiliană* din Iași, cu o durată de trei luni, pentru cei ce *doresc să fie deprinși cu metoda, după care se povățuiesc învățăturile naționale*. Absolvenții acestui curs urmau să fie numiți profesori la școlile din Roman, Botoșani, Bârlad, Galați și Focșani. La 22 septembrie, Epitropia încunoștiința înființarea școlilor ținutale și numirea profesorilor. La 1 decembrie 1832 ia ființă la Bârlad, Școala publică de stat; primul dascăl a fost Ioan Zăhărescu, până în vara anului 1848 când a decedat în urma îmbolnăvirii de holeră, iar la Galați, Toma Giușcă, originar din satul Gănești, de pe Valea Horincei. Venit la Bârlad, a fost președintele Tribunalului și executor al testamentului lui Gheorghe Roșca-Codreanu; a decedat la 4 mai 1867. La 20 octombrie 1846, conform testamentului, lua ființă „Clasul real al Codreanului”, iar la 29 noiembrie 1870, „Școala Normală”, al cărei ctitor a fost Ion Popescu, care, alături de alți dascăli veniți din Ardeal, precum Simion Haliță, Stroe Belloescu, au pus bazele învățământului bărlădean care a dat țării numeroase personalități din toate domeniile vieții economice, culturale, militare, religioase.

În urma unui memoriu documentat despre învățământul european de la acea dată, al lui G. Costaforu intitulat *Studii asupra instrucției publice în unele din statele cele mai înaintate ale Europei* și al lui V. Boerescu, principalul autor al proiectului legii, a fost elaborată **Legea instrucțiunii publice** din decembrie 1864, dată sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza. Se prevedea învățământul obligatoriu și gratuit, primar de patru clase, pentru băieți și fete, lege fundamentală pentru evoluția ulterioară a școlii românești. În articolul 66 se stipula: „în fiecare comună rurală se va institui cel puțin o școală primară cu un învățător; în caz de apropiere, se poate forma o școală și la două comune”.

Prin Legea instrucțiunii publice, articolul 32, erau prevăzute obiecte de studiu obligatorii în școala primară urbană și rurală de băieți și fete: citirea, scrierea, catehismul, noțiuni de gramatica limbii române, geografia, istoria țării, drept administrativ, având ca scop cunoașterea așezămintelor civile și politice ale statului național constituit după Unire, cele patru operații de aritmetică, sistema legală a măsurilor și greutateților, iar la fete se completa cu lucrul de mână. Prin lege se dădeau indicații generale cu privire la conținutul obiectelor, dar nu exista o programă de învățământ pentru fiecare

obiect. Distribuirea materiei pe clase și semestre era lăsată la aprecierea cadrului didactic, care întocmea semestrial un „Conspect de materia lecțiilor predate elevilor în semestrul... al anului școlar...”

Se introduce alfabetul latin și se trece de la vechea slovenire la metoda silabisirii. Din 1860, începe să se vorbească de metoda fonetică, de aici necesitatea de a cunoaște mai întâi sunetul și apoi litera, adică semnul tipărit sau scris de mână. Astfel, *Abecedarul* lui Ion Creangă, intitulat *Metodă nouă de scriere și cetire pentru uzul clasei I primare*, apărut în 1868, a fost foarte prețuit de învățători. Manualul *Învățătorul copiilor – carte de cetire în clasele primare, cuprinzând învățături morale și instructive* (1871), a fost editat în 10 ediții succesive.

Portrete de dascăli au prezentat în scrierile lor: Ion Creangă – *Bădița Vasile*, Barbu Ștefănescu-Delavrancea – *Domnul Vucea*, Mihail Sadoveanu – *Domnul Trandafir*, I. L. Caragiale – *Bazil Drăgoșescu*. Mihai Eminescu, ca revizor școlar, scria: *Școala va fi bună când popa va fi bun, darea mică, subprefecții oameni care să știe administrație, finanțe și economie politică, învățătorii pedagogi, pe când adică va fi școala școală, statul stat și omul om, precum în toată lumea, iar nu ca la noi la nimeni, unde găsești în cercurile cele mai înalte care trăiesc în vecinică dușmănie cu gramatica, necum alte cunoștințe sau cu dreapta judecată*.

În 1885, Spiru Haret (1851–1912), primul român cu doctorat în matematică la Sorbona, numit secretar la Ministerul Instrucției Publice și Cultelor, a preluat conducerea Ministerului (1897) și a revoluționat din temelii sistemul de educație: a prelungit durata învățământului secundar, de la 7 la 8 ani, și l-a împărțit în două cicluri: inferior, adică gimnaziu, și superior, echivalentul liceului de astăzi; a sprijinit dezvoltarea învățământului în mediul rural construind peste 2000 de școli; a susținut educația fizică în școli și a înființat cantinele și internatele. Spiru Haret își dorea ca elevii să învețe logic, fără să memoreze informațiile: *Peste tot se impune a se face aplicații și a se dezbrăca învățământul cât mai mult posibil de caracterul abstract și pur teoretic*. Succesorul său, Constantin Angelescu, a construit circa 7000 de școli și a instituit bacalaureatul.

Evoluția învățământului bărlădean a fost evocată în mai multe monografii semnate de oameni ai școlii: Traian Nicola despre Colegiul „Gheorghe Roșca-Codreanu”; Constantin Cucuș și, recent, Tatiana Bradu despre Liceul Pedagogic; Ghiță Cristian despre Școala Gimnazială „Tudor Pamfile”; colectiv redacțional despre Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, fost Complexul Școlar Bârlad (la 50 și la 60 de ani); Marcel Proca despre Școala Gimnazială „Iorgu Radu”; Vasile Ciurea, Mihai Luca, Vasile Țugulea despre Liceul Teoretic nr. 3; Elisabeta Milea despre Școala de Muzică și Arte plastice „N. N. Tonitza”; Georgel Bradu despre Școala Gimnazială „Episcop Iacov Antonovici”; colectiv redacțional despre Grupul Școlar Industrial „Al. I. Cuza; Mihaela Păiș (coordonator) despre Școala Profesională. Li se adaugă o istorie a învățământului bărlădean în viziunea lui Gheorghe Gherghe. A existat și o revistă intitulată *Școala bărlădeană*.

Supusă vicisitudinilor istoriei, școala a rezistat datorită dascălilor care, indiferent de vremi și de vremuri, și-au făcut datoria, fapt pentru care merită să le aducem modestul nostru omagiu.

La mulți ani școlii și tuturor slujitorilor ei! *Vivat, crescat, floreat!*

ELENA MONU

PALATUL CULTURAL BÂRLAD. STUDIU ISTORIC

La sfârșitul secolului al XIX-lea, în contextul aplicării Legii Instrucțiunii Publice, adoptată de Parlamentul României în 1864, și a Legii Învățământului din 1898, rețeaua școlară din orașul Bârlad cuprindea zece școli publice: cinci școli primare de băieți și cinci școli primare de fete. O parte dintre acestea funcționau în clădiri închiriate de primărie, având spații insuficiente, inadecvate și insalubre.

Creșterea populației orășenești, cu precădere în zona de sud-est, a impus înființarea de noi școli: Școala primară de băieți nr. 6 (ulterior nr. 5) și Școala primară de fete nr. 5. Prima instituție menționată a funcționat, începând cu anul 1886, în trei case particulare situate pe strada Sf. Mina și Strada Mare (numită și Strada Principală, apoi Strada Regală). În anul 1892, s-a înființat a doua școală menționată, care a funcționat într-o casă particulară pe Strada Principală, într-un spațiu convenabil: patru săli de clasă, patru vestiare, două holuri și cancelaria.

Această stare de fapt explică încercările autorităților locale de a investi în construirea localurilor proprii pentru cele două școli; fără succes, din păcate, pentru că resursele orașului erau insuficiente. În aceste condiții, Primăria și alte instituții s-au adresat Ministerului Instrucțiunii, solicitând fonduri pentru ridicarea unei clădiri care să ofere spațiu optim ambelor unități școlare, solicitare aprobată.

Construcția localului a început în anul 1912, însă inaugurarea noului sediu a avut loc la deschiderea anului școlar, pe 1 septembrie 1914. Cele două școli au funcționat în aceeași clădire: cea de băieți, în corpul sudic, cea de fete, în corpul nordic. Edificiul – de tip Spiru Haret, cu parter și etaj – construit în stil neoclasic, păstrează până astăzi elemente specifice: profiluri, ancadramentul ferestrelor, lucarne, frontonul pe care s-a imprimat stema județului Tutova. Situația s-a schimbat

din momentul intrării României în război, în august 1916. Cursurile au fost suspendate din toamnă, din cauza trupelor țariste aliate, care au rechiziționat imobilul, ca în toată Moldova, pricinuindu-i numeroase stricăciuni. La retragerea trupelor bolșevizate (1917), localul a fost ocupat de prizonieri italieni, care, după mărturiile directoarei școlii, au ars mobilierul, biblioteca, ușile, ferestrele, precum și dependențele.

După război, în clădirea treptat reparată, școlile și-au reluat activitatea. Din anul 1948, școala a primit mai multe titulaturi. Important este că, din anul 1992, instituția poartă numele Școala cu clasele I-VIII nr. 2 „Vasile Pârvan”. De menționat că reputatul istoric și arheolog (1882–1927) a făcut cursurile primare la Școala primară de băieți nr. 5, apoi a învățat la Liceul Codreanu. Cu vremea, vechiul imobil, puternic afectat de seisme (1940, 1977, 1986, 1990), s-a degradat și a devenit impropriu desfășurării activității școlare. În anul 2007, s-a dat în folosință noul sediu al instituției, construit cu fonduri alocate de Banca Mondială.

În prezent, vechea clădire, aflată pe lista monumentelor istorice, adăpostește o parte din colecțiile Bibliotecii municipale „Stroe S. Belloescu”, iar, în perspectivă, va fi sediul Palatului Cultural Bârlad.

Bibliografie :

Gheorghe Clapa, „Dezvoltarea învățământului în orașul Bârlad în perioada 1918-1944”, in „Bârladul odinioară și astăzi”, vol. 1, 1980, București ;

Idem, „Evoluția școlii bărlădene până la primul război mondial”, in *Acta Moldaviae Meridionalis*, Vaslui, XXI, 1999.

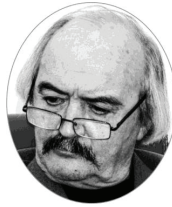
Idem, „Școala cu clasele I-VIII nr. 2 Vasile Pârvan” în *Academia Bărlădeană* nr. 2(43), 2011.

George D., Dumitru Stoica și alții, „Strada Mare a orașului Bârlad la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea”, în „Bârladul odinioară și astăzi”, vol. 3, București, 1984.

UN POEM DE...

SIMION BOGDĂNESCU

OCHI DE HORTENSIA

*se dedică mării romaniere
Hortensia Papadat-Bengescu*

Hortensia cu ochii tăi de umbră
Singurătatea naște idoli pulberi
Numește umbră în vibrație sumbră
Și-ntoarce-te lumina să mi-o spulberi,

Cu blând femur întoarce-te și moartă
Hortensia care culegi hortensii,
Probabil fulger izbăvit la poartă
Îți strigă sânii singuri, în extensii.

Furișă-te pe sub pământ și vino
În camera gândită, în patu-mi rece,
De-nmugurirea crucii, tu, lumino,
Sărută-mi vechiul idol ce-o să plece.

Hortensia care culegi hortensii,
Celebrii fluturi taie-mi peste craniu,
Exteriorul suflet, în extensii
Să are gândul cerurilor, straniu...

MIRELA CHICOȘ

Am crezut...

Am crezut că lumea toată-i ferecată-n tine
Și m-am pătruns de tine ca de-o lume.
Atât de ușor m-am furișat că, până azi,
Nu ai știut nimic. Și ai încetat să-mi cazi
în potir de biserici, picuri, picuri.
Mi-ai azvârlit în suflet un pumn de nimicuri.
Înnebunit de luciditatea celor din jur
M-ai împins să mă mint, să mă blestem, să fur,
Să m-aplec peste viață și s-atârî în destin.
Alungarea din sine este mult prea puțin.

Martie, 2023

EUGEN DEUTSCH

RONDEL NOSTALGIC

Când rândunelele s-au dus,
Zburând spre sud sau spre apus,
Tentate de al orei fus,
Nostalgic eu privesc în sus.

Ieri Brumărelul m-a sedus
Și-acum îl văd ca pe-un intrus
Când rândunelele s-au dus,
Zburând spre sud sau spre apus.

Cum azi bugetul mi-e redus
Și multe variante nu-s,
Să scriu rondeluri, mi-am propus,
Doar pentru un bănuț în plus

Când rândunelele s-au dus.

RONDELUL FLAUTULUI

De-aveam un flaut fermecat,
Aș fi compus o simfonie
Într-un allegro viu, ritmat
Precum se cere-n poezie.

Aș fi propus un text rimat,
O odă pentru bucurie,
De-aveam un flaut fermecat,
Aș fi compus o simfonie.

Dar cum mă simt brav, avântat
Aș face, plin de ironie,
Poemul alb mai colorat
Deși e-un fel de nebunie

De-aveam un flaut fermecat.

RONDEL ARĂMIU

Visa în codrul de aramă
Sub frunze ce cădeau din zbor,
Cu părul roș, prins c-o năframă,
Precum un foc mistuitor.

Pe când iubitul bea în cramă
Un rubiniu amețitor,
Visa în codrul de aramă
Sub frunze ce cădeau în zbor.

Drapat în clasică-i maramă
Se răsfăța-n acel decor,
Lansând parfum din vârf de gamă
Cu sigla lui Christian Dior

Visa în codrul de aramă.

(din volumul *Ploi de stele în nopțile albe.*
Umor liric, Editura PIM, Iași, 2022)

IOANA DOR

Pasăre fără trup

lui Constantin Brâncuși

Pe când copacii
își rezemau
corolele de nori
și aștrii năluceau
în crengile lor,
iar diafana
rădăcină a lunii
creștea
din palmele mele,
pe atunci,
auzeam în cer
bătaia
unei inimi de pasăre
fără trup.
Penele îi căzuseră de mult,
le adunaseră scribii
în călimările lor
de vocabule
mute,
rătăcite
în incantațiile
preoteselor
îndrăgostite de Sfinx.

HAI-KU (Ω)

Hai-ku (α)
Tăcute nimfe
înfiorate de Sfinx
aprend enigme.

Hai-ku (β)
Pe zarea mării
Afrodita înalță
un cerc de oglinzi.

Hai-ku (γ)
Din ochi de Lună
curg doar liniști de ploaie
în pleoapa lumii.

Hai-ku (δ)
Poezia ta
germinează în mine
un Axis Mundi.

Hai-ku (ε)
Clopotul roagă
cu ultima suflare
Infernul dantesc.

MAGDALENA LAZANU**Trecând prin mine**

Trecând prin mine
 mă simt pustie,
 o rană deschisă mereu,
 o poftă neîmplinită,
 o fericire înecată în mare,
 o rană sărată de plâns,
 o rană udată de valurile,
 problemele ce se izbesc de stânca
 ce am dorit să fiu.
 Dar, nisip,
 nisip sunt,
 nisip ce se ridică până la Cer
 ca mai apoi să cadă, gemând, pe pământ
 cum cad lacrimile
 și se nasc lacuri
 lacuri de durere în inimi,
 în inima mea...
 un fir de nisip
 în marea de lacrimi,
 atât de vechi, de mult udate,
 încât am devenit stânci.

DANA OATU

Poetului Ioan Măcnea Vetrișanu

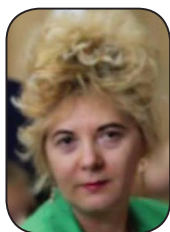
Fericit e cel
 pe care nu l-au uitat drumurile noroioase,
 satul cu găleata plină la poartă.

Pentru el
 se-ntorc acasă bunele obiceiuri,
 așteptarea, încărunțită înainte de vreme,
 se dezlipește de gard.

Ce-i în paragină
 devine pământ al făgăduinței.

Cât copilărește timpul
 în poala bunicii
 poveștile aburinde-s pe masă.

Fericit e cel
 care le-mparte.
 Nu mai asfințește
 cât va trăi...

Cu inima plină de cuie

De aş putea, aş lua și aş atârna clipele de bucurie în câte
 un cui
 și așa aş naște o mare de cuie țintuite în inima mea.
 Și sângele ce ar curge atunci,
 l-aș aduna într-o sticlă din care aş bea dimineața
 înainte să mă las țintuită cu totul
 de clipele de deznădejde din zi.

Așa aş vrea să mor,
 cu sângele curgându-mi din rănilor pricinuite
 de bucuria ce mi-a vestit,
 prin negurile deznădejdii, fericirea...
 veșnica...dumnezeiasca fericire a Iubirii Lui Hristos
 și El țintuit de cuiele, meschinăriile noastre umane...
 ale mele, desigur...

MAXIMILIAN OPAIT**CERTITUDINE**

Spun direct, nu fac ocol,
 Paradigma-i numai una:
Adevărul umblă gol,
 Niciodată-n schimb... *minciuna!*

UNUI EDIL

Nu mă-ntrec prea mult cu gluma,
 Dar, motive am să spun:
 Nu *speli* tu ce faci acuma
 Nici cu apă și săpun!

UNUI DEPENDENT DE SOCIAL MEDIA

În această lume-n care,
 Clicu-a devenit rival,
 Poți sfârși, răpus, se pare,
Sclav... în mediul virtual!

REGELE VODEVILULUI

Un munte de umor, actorul
 Ce-a pribegit pe la Vaslui,
 Făcea sub reflectoare rolul,
 Vestit și pentru... nasul lui!

LIMBAJUL UNIVERSAL

Unde-ai fi, în RAI sau IAD;
 Pentru toți, doar CREATORUL,
 Printre stele care cad,
 A salvat una... UMORUL!

VALERIU STANCU

în frîngerea somnului

„S-au dus toți, s-au dus cu toate
pe o cale ne'nturnată”

Mihai Eminescu

Unde-s ochii care te-au văzut
Cînd erai lumină ne-ntrupată,
Căroră le-ai fost de la-nceput
Ispitare – ca un trup de fată?

Unde-s mîinile ce-au mîngîiat
O himeră ce nu se născuse,
Pentru care-un sceptru de-mpărat
S-ar fi cuvenit, din vremi apuse?

Unde-i gîndul ce s-a tors cîndva,
Către tine îndrumîndu-și zborul,
Cînd ființa-i tainic se-mbăta
De însingurări ce astăzi doru-l?

Visele țesute din visări
Înspre ce somnii se prefirară
De răsună-n pale depărtări
Lira lui Orfeu de-odinioară?

Unde-i gura care-a sărutat –
Îmbătută de parfumuri stranii –
Trupul tău cel fără de păcat,
Murmurînd păcatului litanii?

Unde-i inima ce-a ars de dor
Cînd iubirea,-n trecerea-i vicleană,
S-a-ncuibat în ea neiertător
Cum cuțitul se strecoară-n rană?

Unde-i vremea sfintelor iubiri
Ce se cred mereu nemuritoare
Dacă nu te-a învățat s-admiri
Universul ars în lumînare?

Chiar și tu, iubito, unde ești,
Zîină de poveste plăsmuită,
Dacă astăzi nu mai sunt povești
Care să mă ducă în ispită?

Unde-s eu, cel care te-a iubit,
Și, făcînd statuie din cuvinte,
Te-a zidit pentru vecie-n mit?
„Nu rîde... citește nainte”

rătăcitoare povești

Își este sieși timpul un călău,
Cum este marea cimitir de valuri...
Deși „mă tem de greci chiar cînd fac daruri”,
N-am prăvălit calul troian în hău.

Din drumul ei de soartă sorocit
Și-abate steaua zborul, somnurată.
Dar oare va afla că niciodată
Nu va mai străluci în infinit?

Îmi este viața dar înveninat
Ca steaua care pierde în lumină
Și învrăjbește liniștea deplină
A bolților pe care s-a-nălțat.

În ceruri tot mai plînge-un zbor de stea
Calul troian mai paște iarba lunii...
În cărți, deja, îmbătrînesc alumnii,
Iar tu, iubito, plîngi în ruga mea.

Își este sieși timpul un călău,
Calul troian azvîrle din copite...
Care-i menirea stelei ostenite,
Dacă lumina-i se risipă-n hău?

Ce noapte pierde în lumina ta?
Ce stea-și prefiră zborul în uitare,
Ca din Cuvînt, tăceri să se strecoare
Pînă la raza ce ne-nstrăina?

Ce poartă din al lumilor tumult
O stea prin vremea ce-a însuflețit-o?
Tu plîngi în lăcrimarea mea, iubito,
Dar eu n-am învățat să te ascult.

Care-i menirea stelei ce s-a stins
Și-n care lumi chemată-i să renască?
Din vremuirea arderii, firească,
Ce soartă ni-i chemare dinadins?

Se-adună peste fire an de an...
Neîncetat, în suflete ne zburdă
– Ca în păduri, de căprioare-o ciurdă –
Mînjii stingheri ai calului troian.

Se răscolesc poveștile-n ahei
Steaua pe cale-i s-a pierdut, hoinara!
Calul troian și-a lepădat povara
Și-și doarme somnul greu în epeei.

Tot te mai caut, deși te-am aflat,
Se gîndură de slove cartea lumii.
Din ceruri, Doamne, îngerii adu-mi-i
Că-mi este moartea ultimul păcat!

GEORGETA POPOVICI STRAT

Tăcerea

Tăcerea dintre ochiul meu și tine
Alee șerpuiind printre statui
Se-ntinde tălpilor subțire, albă, aspră,
Lăsând întreaga fire
Să umple cel nimic al nimănu...

Nimicul!...

Ce nesfârșită salbă pe-al veșniciei chip!
Atârnă a mea grabă de fiecare zare,
Cu fiecare boare gleznei, amirosind a mit!

Ce-anafură de zgură,
E lespede mai grea făptură,
Când palma ta, prescură
Frământă din aer și din apă
Arzându-și clipa sa?...

O, Doamne, găsi-voi oare
Mâna ce mână delfinii, căluții de mare,
Nemaistrivind nimicul ce mi-ai dat
Să pot primi o clipă statornicia Ta?!

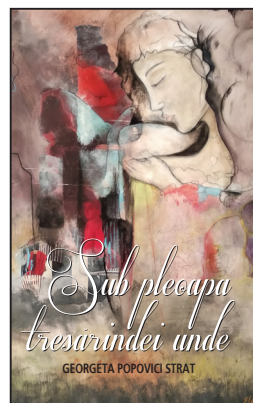
Căci teama de-a nu avea destule brațe
Să pot a te atinge
Din mine s-a înfruptat
Lăsându-mi doar uimirea
Că zgura s-a prefăcut în lut
Ca lutul însuși să gonească
Prin inima-mi secunda,
Subțire cerc încercuindu-mă pe când
Încerc în fiecă erez
Strop după strop să-ntorc luminii!

La poarta sufletului

La poarta sufletului stau
Privind spre el, spre mine!...
Dar ea, din ce în ce mai mult,
Jur-împrejur-mi a crescut
Și iat-am devenit un punct
Între nimic și dincolo de mine!...

O, suflete,
De-aș ști să te ajung
Cărării tălpi m-aș face!
Iar pașii cei însângerăți
De spinul nescunde
Ți-i-aș spăla cu roua din Carpați
Și-n Zeletin,
Pe unde mi-ai curs copilăria mea
Cea plină de surori și frați
Și mamă, tată și colinde!...

Și însămi,
Spațiu și cuvânt,
Supusă fulgilor de nea
Ți-aș ninge zăpezile din patimi
În aer, apă și pământ
Rug aprinzând iertării
De nu va mai fi poartă
Închisă timpului hoinar
Când fi-va să o treacă
Neteama-mi spre niciunde!...

Coloană dorului de țară

Sculptorului Patriciu Mateescu

Sub daltă sângerează piatra
Cristalele de rouă,
Când palmele, petale arămii
Îi picură argilei
Neliniștea sa nouă...

Încă o floare,
Un festin
De iris flămânzind sub pleoapă
Făcliile ce se aprind
Pe când luceferii așteaptă
Surâsul algoritmului perfect
Mânat eterului de zodii
Din ochiul stâng, în ochiul drept,
Ispită nenăscutelor magnolie!...

Căci focul veșnic atingând
Mâna de piatra rară,
Aprinde-n fiecare deget un colind
Coloană dorului de țară!

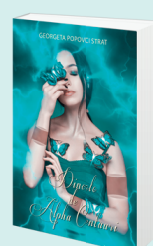
Hieroglifă în zenit
(2016)

Cui am trebuit mai mult
(2017)

Altor file
(2018)

Dincolo de Alpha Centauri
(2019)

NINA TOMA**Ea**

Ea stătea singură,
pe marginea orizontului,
cu pleoapa ochiului
întoarsă spre apus.

Era atât de simplă și clară
ca o rugă de seară
tânguită
înlăuntrul
unui gând nespus.

Era doar *Ea*,
O femeie simplă,
În genunchi
pe marginea altarului,
icoana Mariei
din Catedrala Cerului,
Cerul Lui.

Ea / ei

... ei i-au luat ochii,
smulgându-i cu ură,
necruțător...
Ea a închis pleoapele,
și-apoi a învățat
semnele orbilor.

... ei i-au luat cuvintele
și le-au aruncat
în noroi...
Ea le-a spălat, cu miganță,
unul câte unul, și le-a dat
sensuri noi.

... ei i-au tăiat brațele,
abandonând-o,
fără milă...
Ea s-a rugat Domnului,
cerând îndurare
din inima-i de copilă.

... ei i-au secerat picioarele,
lăsând-o în pustiu
singură...
Ea a îmblânzit fiarele
cu sufletul ei bun,
fără urmă de ură.

... ei i-au luat tot.
Numai sufletul,
nu.

În liniștea sferelor

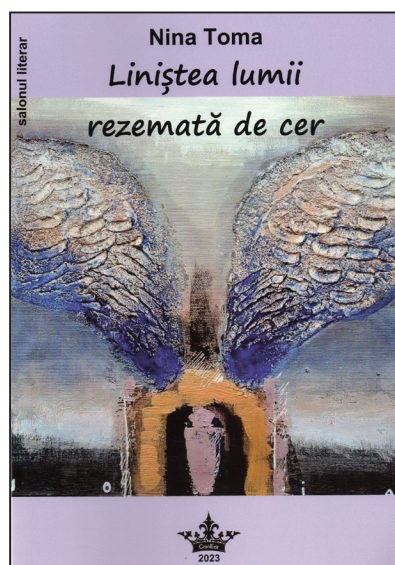
Îmi rezemasem tâmpla de cer
și auzeam liniștea lumii
pierdută-n adâncul
necuprins de albastru...

Ochiul răscolea cu săgeți de gheață
Orizonturile argintii,
descoperind o lume nouă,
fără urme de păcat,
un tărâm al iubirii eterne
din care întristarea
plecase
demult...

Dor de Lucia

*Profesoarei mele,
doamna Lucia Blănaru*

Înainte de a se stinge,
o stea
strălucește cu toată puterea,
apoi, se descompune în univers,
în mii și mii de scânteii,
fărâme din strălucirea
și frumusețea de-odinioară...
împăcată,
pornește
în călătoria fără întoarcere,
prin albastra veșnicie a timpului.
Uneori,
când o încearcă dorul,
se furișează noaptea
la fereastra cerului
și se strecoară în visele celor dragi,
cu zâmbetul blând
așezat pe-o rază.

ADRIAN VOICA

ADEMENIREA POEZIEI
Puțin lăcustă, puțin păun,
Puțină ramură de fum...

REGULĂ
În fiecă cuvânt
E, totuși, ceva sfânt.

GRAMATICĂ AD-HOC
Când verbul e soț de substantiv,
Fetițele sunt musai adjectiv.

LA TRIBUNALUL FRAZEI
- Zău, sincer, nu cunosc motivul
Că bate zilnic adjectivul.

BIETUL PREDICAT
Orice spune lumea trebuie să fac
Și mă bagă-n vorbă chiar când vreau să tac.

ORATORIE LA ȚARĂ
Vecina *perifrază* e uitucă:
Înșiră predicat pe ulucă.

PĂCALĂ SCRITOR
Întoarse el căruța de cuvinte
Și se gândi: - În urmă-i înainte?

VIAȚĂ DE NOAPTE
Culori amestecate pe raft. Înghesuală.
Sunt la cuțite „Faust” și-o „Cântăreață cheală”.

DESCOPERIRE TÂRZIE
Cuvintele n-au umbră. Niciodată.
Lumina lor n-are erată.

LA COLȚ DE STRADĂ
- Trece Ideea la vale!
- Nu face nici două parale!

PUȚINĂ GRAMATICĂ
În stilu-i guraliv
Gândea indicativ.

EMINESCU
E-n fibra noastră gena lui
Când în cuvânt sculptăm statui.

ANA BALAN

Din a menirii vieții aduni cenușa cugetării
Din care trup iau fantezii goale monogame.
Cu tălpi desculțe slobozi prin ceața minții
Fără să cruți rugina răbdării de pe fruntea metalului rece
Care, prin riduri în timp sloboadă o limbă de carne
să asude în cuvinte nude o iubire rece și oarbă.
Întru etern te împrumuți cu glasul, dintru cuvinte nude
Naști vise și spini, îngâni râsul și plânsul, împărțind
Cerul în două; cu cei doi ochi desparți răsărituri
Nicio scânteie neputând să mai aprindă vreo
fantezie goală-
Prinsă de o ramură cu spini în vis, tragi de mânecă apusul,
Trezind cu tărie din somn răsăritul sub razele făgăduinței.
Întru etern te împrumuți cu glasul, cu limba ta de carne lingi,
Muști din mormântul fanteziei goale monogame de câte ori
plângi.

23 mai 2021

De oriunde te-aș privi, clar de lună,
Rotundă. Când altfel ți-e chipul, nu doar rotund
E semn c-a trecut timpul și peste noi.
Câteodată ai roșu în obrăjori
Ce vești ne aduci, tu, lună, de sus, de la zei?
Sângerie te văd astă seară, cu margini palide, de o frumusețe
rară.

Mai mică, mai mare, te văd uneori atât de aproape
Mă lași să cred că te pot cuprinde cu totul în brațe.
Nici când nu-i așa, mă convinge o pasăre, care zboară la
înălțime.
Mărind bătăile aripilor sale, corpul i se preface-n plumb,
Curgând din ea bucăți de carne,
Iar eu cum te priveam din zare, în dreptul tău,
Clar de lună, văd îngeri cum se țin de mână.

15 decembrie 2022

Când oamenii și-au dat seama că cei de care se înconjoară
nu pot răspunde la rugămințile lor, au căutat în cer mulțimea
de zei, căpetenii de îngeri, serafimi, heruvimi. Dimpreună
cu aceștia au creat noduri pe toată suprafața pământului,
au încuiat în adâncuri tainele acestei lumi, au dat nume
întâmplărilor, iar cele care n-au primit un nume, au rămas
nemărturisite de atunci și până acum. Din dorința de a stăpâni,
oamenii au chemat în sprijin stăpânii, țării ale firii, care umblă
doar pe aripile gândurilor, indiferent de natura acestora.

Din dorința de a stăpâni, omul a renunțat la originea sa,
la copilărie, a încurajat prin acțiunile sale ștergerea memoriei
colective, de dragul unei promisiuni efemere, știind bine că
toate acestea vor fi resimțite în plânsul pruncilor, care se vor
naște.

Și a căutat omul a stăpâni peste tot și peste toate, iar
țăriile firii i-au încununat intențiile de fiecare zi, numărând în
gând treptele din scara lui Iacov.

8 februarie 2023

GEORGETA POPOVICI STRAT

DE CE?

Mă întreb deseori de ce a trebuit să vreau ceva anume...

Dincolo de tot ce este aleatoriu, determinant, necesar, previzibil, imprevizibil, *de ce* și *cum* amalgamul provocărilor conduce voința personală prin culoarul îngust al unei legități dirijând-o diferit, chiar când pare că se îndreaptă într-o anume direcție...

Cine, ce și în ce măsură mai contribuie la aceasta?

Fiindcă se pare că mai există „ceva” în stare să transforme succes, insucces, bine, rău, frumos, urât, sacrificiu, egoism, generozitate, meschinărie, în simple sintagme ce oferă fiecăruia o altă stare de spirit...

Ce poate fi atât de definitoriu, de exact, încât percepția individuală să se ancoreze într-o îndărătnicie de nezdruccinat, în a drămuia clipa mereu cu altă și altă măsură?

Am văzut și văd pretutindeni oameni care încearcă realmente brutal a impune direcții, tendințe, ignorând, cu sau fără știință, faptul că, în arena vieții, adevăratul tribun are un cuvânt de spus nu doar dacă îndeplinește sufragiul unanim al celor care vor să îl asculte, cât mai ales sufragiul aspirațiilor generale după care omul, ca parte a unui întreg, își aleargă propria secundă, încercând să-i cuprindă toate spațiile...

Căci, în fapt, fiecare dintre noi rătăcim printre impresii și senzații vrând mereu alt ceva, un ceva care deseori se interpune între voința proprie și voința celorlalți...

Un ceva pentru care, atunci când îi plătim polița de asigurare cu tot timpul de care dispunem, suntem obligați să folosim o monedă universală: epuizarea...

Sunt tot atâtea modalități de a ajunge la acel ceva câte minți au fost, sunt și vor fi vreodată la un loc. Și sunt cu certitudine tot atâtea rezultate, fiindcă, se pare, așa-zisul destin nu e de fapt decât prețul licitat de fiecare pentru a rămâne el însuși la capătul drumului său, față în față cu splendoarea vieții...

Dar ce anume bruiază imaginea acestei splendori într-un mod atât de personalizat, încât oferă mereu o altă perspectivă?

Să fie satisfacția trupului, a sufletului, a minții?

Sau propria voință care ignoră vectorii infailibili, lăsându-se târâtă oricum, în toate direcțiile, prin păienjenitul invizibil, imprevizibil sau previzibil de multe ori, țesut de o mână diabolic de tenace...

Orice ar fi, însă, cu siguranță acest fenomen implică un compromis continuu al unor limite puse în jocul pervers al aroganței, neștiinței, indiferenței...

Dar ce anume este limită și ce anume este aroganță când fiecare îl acuză pe celălalt ca fiind responsabil de eșecurile sale?

Cum să faci un compromis când nu știi exact ce vrei de la viață?

Or, pe măsură ce știința s-a transformat într-un instrument la îndemâna unui segment tot mai mare al lumii, viața poate degenera servind aceluia care vor să-și instituie propriile reguli în detrimentul majorității, al legilor firii, construind și impunând necesități și soluții, în fapt scenarii benefice intereselor de moment, oricum vremelnice, mai cu seamă că nu pot sări de propria condiție umană...

În același timp, însă, ceva te întrebă la fel de răspicat cum poți lăsa la îndemâna altcuiva șansa ta de a rămâne tu însuși, lăsându-te pradă atâtor surrogate ce ți se oferă atroce

din toate părțile... Chiar dacă iubirea, speranța, lașitatea, ura, invidia, răutatea antrenează egoul, iar acesta deseori e dispus să aleagă ceea ce poate obține cu maximă ușurință...

Acel ceva se strecoară în orice răspuns al tău, sugerând că, oricâtă implicare, nepăsare, oricât extaz, totuși vine vremea când nu mai este decât o ușă de deschis... După acea ușă, legile firii arhivează cota de participare care asigură mersul mai departe...

Mărimea acelei cote este însăși amprenta asumării prezentului, a trecutului, cu iubire, recunoștință, cu responsabilitate în alegerea de a fi părtași la înălțarea și nu la demolarea unui edificiu atât de unic și irepetabil fiecăruia precum viața...

Altfel nu vom fi rămas decât niște bile de biliard împrăștiate la întâmplare de o mână stranie, pe o planetă undeva în spațiu, și rămase doar în ipostaza de a lovi în ele însele...

De ce?

Cine lovește mai adânc și mai distructiv poate deține răspunsul...

Bârlad, februarie 2023

VASILE GHICA

ÎN GHEARELE RÂSULUI

- Natura a știut să facă și din ciulini o capodoperă.
- Și marea cunoaștere este poezie.
- Scriu ca să-mi săcâi semenii.
- O fi calculatorul o sculă genială, dar nu trebuie să ne facem altar din monitorul lui.
- Poate că și desfrânații țintesc Absolutul.
- Meteorii sunt, probabil, bolovanii cu care Dumnezeu aruncă în noi, ca să ne trezească.
- Știm încotro alergăm. Dar nu și de ce.
- Singurii oameni împăcați definitiv cu ei înșiși sunt imbecilii.
- Nu banalizați viața ! Mai lăsați-i și ceva mistere, măcar pe sub căptușeala visului !
- Nu cantitatea informațiilor contează în formarea unui om, ci relele stabilite între ele.
- Strămoșii mei nu erau analfabeți. Citeau în stele.
- Castelul Elsenure așteaptă încă un răspuns.
- Gratiile închisorilor pot deveni telescoapele nemărginirii.
- Ferește-te de tine însuși !
- Dialogul autentic „ne-a îmbrâncit” spre culmi.
- Pe o insulă pustie nu-ți rămâne decât să polemizezi cu infinitul.
- Cristofor Columb nu a avut nevoie decât de un ou. Și de o idee.
- Tot în palme poate fi ghicită și biografia țaranului.
- Mă tem că rațiunea este în căutarea altei specii.

DAN SANDU

CÂNTEC DE PRIETEN

Întru Eternitatea Profesorului **Gheorghe Drăgan**

PIETRE CIOPLITE SĂRMAN

Mai ieri, pietre cioplite sărman.../
 Par negre, ca scorbura, iarna, - căderi în neant-
 Târziu, cu speranța te-ascunzi înspre cer,/ ce simplu/
 Să stai amintiri, să te-ntorci la obârșii,/
 Vărsat peste ani, să cauți noi sfetnici – ninsori,/
 Celestul sisific periplu/
 Departe și-Aproape, în Inimi și-Acolo, mai Sus,/
 Aproape de-un soi de prinsori/ –
 În vaduri pribegi,/
 La Strașla, Varatici, cantoane de suflet/
 Te-nchid amurgind./
 Cu duminici e visul/ pământului sterp/
 Chiar acum, nemișcat, lângă coasta/
 Pătrunsului veac./
 ... Ruperi din vis,/ strigăt spălat/
 De tot ce-i țărână! Și somn! Și renunț!

PS. La una din recente reuniuni cu „Fiii orașului”, i-am amintit cum a fost să fie când ne-am cunoscut... Normal că nu-și mai amintea! Noroc că țineam eu minte! Și i-am rememorat părți din fericita întâmplare culturală petrecută la Tg. Ocna, în *Librăria noastră* (numai pe dinafară!, cum spunea un hâtru armean, târgocnean, ca și mine). Precis, eram la locul cu pricina, participând la inedita lansare a cărții „Corabia argonauților”, avându-l ca autor declarat pe numitul **Gheorghe Drăgan**, june la vreo 29 de ani, „pliniți”, fost învățăcel la Liceul *Oituz* din localitate, profesorul, poetul, prozatorul, criticul, eseistul, redactorul și editorul de mai târziu. Aveam, pe-atunci, vreo 18 ani și reprezentam cenaclul Liceului teoretic din localitate, cenaclu măiestrit „botezat” *Incertitudini solare*, de către regretata poetesă Daniela Caurea. Eram la vârsta când visam la cai verzi pe pereți înhămați la poveri de glorie literare, mă vedeam călărind Pegași gleojdind, generos, jărativul literaturii române cărat, cât cuprinde, cu fărâșul inocenței și mă credeam cel mai mare poet în viață! Când mi-a venit rândul să glosez câte ceva pe marginea evenimentului mai puțin obișnuit în viața cumintelui nostru burg trotușean, pătruns fiind de măreția momentului în care tocmai plonjasem, m-am băgat cam mult în seamă, am făcut un fel de expozeu în care mă trudeam să proiectez

unghiurile și rotundul vieții cenacliere din liceu și m-am pomenit, în final, că sunt cadorisit cu volumul *Maestrului* (în devenire!) care-a mai avut și răbdare să-nsăileze câteva voroave de „bună purtare” pe pagina de gardă a lucrării: „...Domnului Dan Sandu, în semn de considerație pentru pasiunea sa literară, Gheorghe Drăgan, Tg.Ocna, 13 dec. 1972”. Poți să uiți așa ceva?

Au trecut anii și s-au amestecat cu vâltorile în alb și negru ale timpului. L-am revăzut, târziu, la Iași, în câteva rânduri, eu fiind în compania regretatului Eugen Budău. Tânjea după locurile natale. Astfel, am aflat despre suferințele familiei sale, trecute prin purgatoriul unei noi istorii invazive, despre calitatea de „*dușman al poporului*” a tatălui său, despre împotrivirea la colhoz, despre persecuțiile din anii de școală. I-am înțeles cu mâhnire aceste „*dureri înăbușite*” ale destinului și se pare că nimic nu „a răsuflat” despre nedreptele mizeriei în presa ditirambică din anii postdecembriști. Ne povestea cu

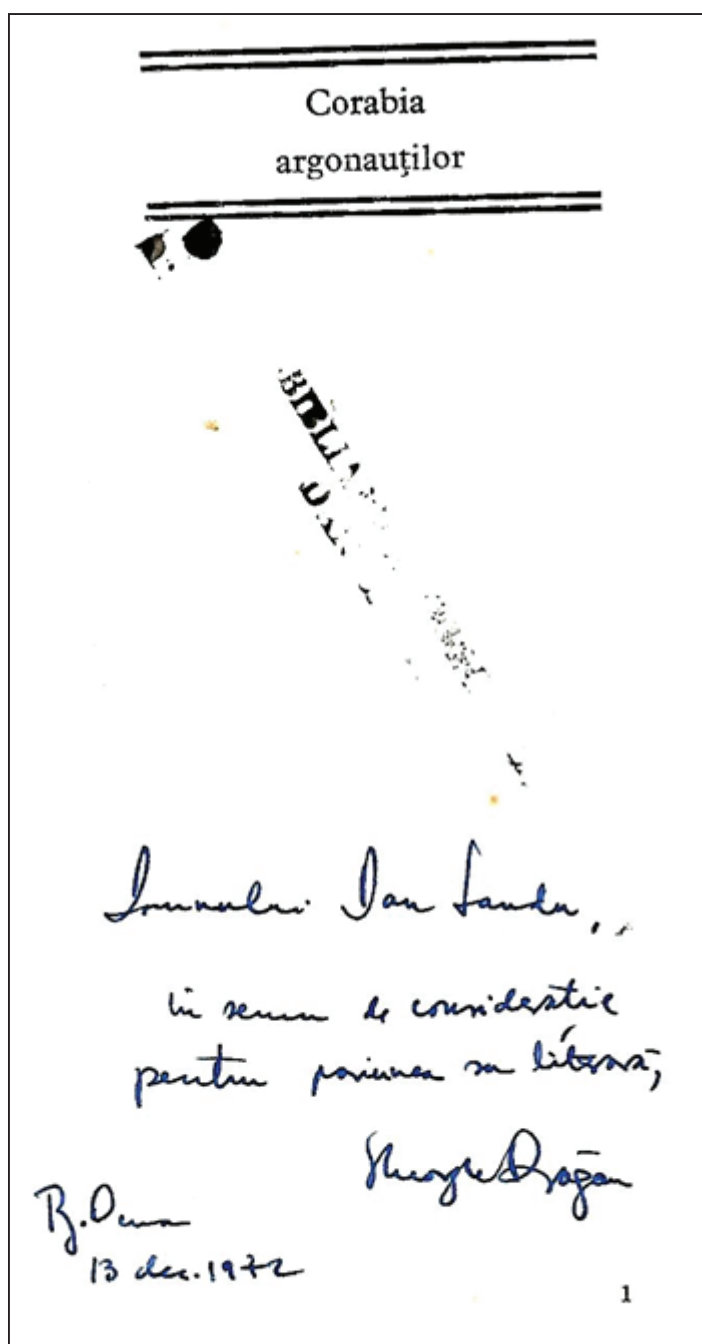
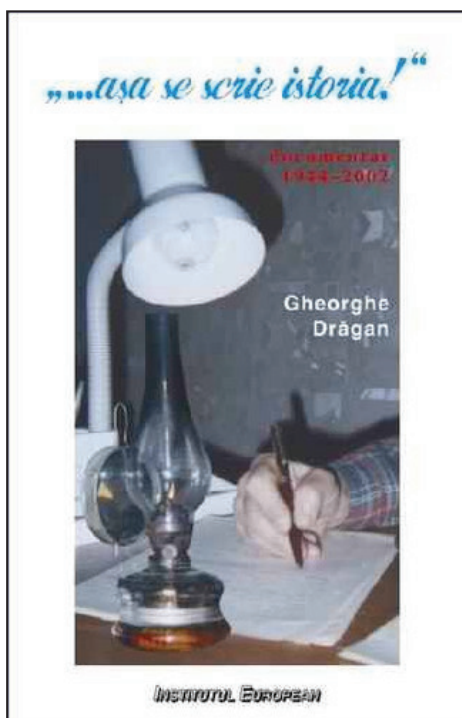
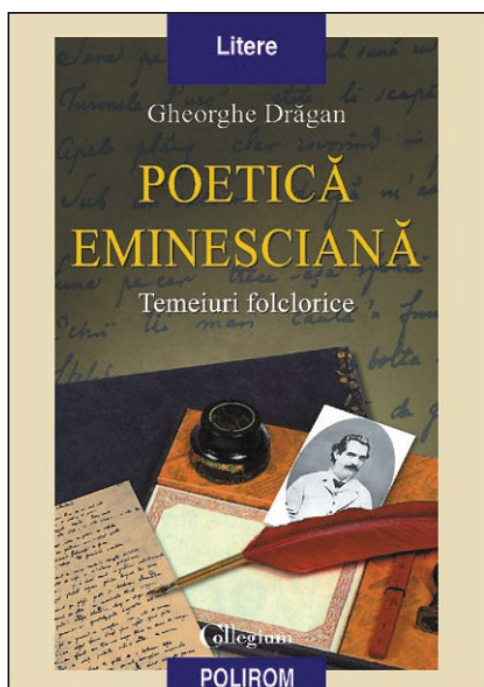
bucurie despre bunele relații avute cu fratele său, universitarul **Mihai Drăgan**, care, spunea el, după finisarea cu succes a vreunui capitol din laborioasa lui operă, „chiuia și se bucura, ca la nuntă”! Bucurie contagioasă ce-i cuprindea pe cei doi frați! Și tot el credea că Mihai s-a prăpădit de „inimă rea”! Într-una din întâlnirile mele cu inspectorul școlar E. Budău, acesta mi-a înmânat un „material” destul de consistent, primit de la Prefectură, spre „rezolvare”... Era o ticăloasă de turnătorie scrisă cu venin vârtos la adresa familiei **Drăgan** din Vișoara de Tg. Ocna, prin care, cu „mânie proletară”, era vituperată împotrivirea unor români gospodari la binefacerea bolșevismului de import.

Nu pot să uit, printre altele, tot acolo, nici laudele explicite aduse „învățământului politico-ideologic”, făuritor de luminos caracter al „omului nou”, profund recunoscător învățăturilor marxist-leniniste! Oameni buni, asta se întâmpla prin anii nouăzeci și!!!... Ultima oară ne-am revăzut tot la Tg. Ocna – orașul trăinicieii noastre peste Vremuri și peste Timp, participând la lansarea unei cărți aparținând confratelui *Ion Moraru – Cașin*. Sala plină, invitați de marcă: prof. *Adina Mitroiu* – moderator, inconfundabilul *Spirit Serghei Coloșenco* – adevărat maestru de ceremonii, scriitorul *Ștefan Epure*, magistratul *Mihai Nicolaie*, ot *Bârlad*, poetesa *Ionica Bandrabur*, scriitoarea *Lucica Mușat*, preotul scriitor

Cătălin Ilie, scriitorii oneșteni Gheorghe Bogza, Corneliu Cristea și Vasile Ungurașu, Corala Cantores Animae, membri ai Cenaclului literar „G. Călinescu” din Onești, personalități culturale trotușene etc. L-am regăsit pe **Maître Gheorghe Drăgan** așa cum îl știam de-o viață: verde, vulcanic, scilpitor, bonom și generos! La despărțire, ne-am juruit să ne vedem la (într-o) vară și să mergem la *Strașla*, ca să descoperim, (în sfârșit!) cetatea dacică despre care îi povesteam încă din secolul trecut. Se vede că îngerii n-au mai avut răbdare! Am căutat prin „arhiva mea sentimentală” și-am regăsit cele câteva versuri care m-au recomandat în ziua de pomină, de la finele lui 1972. Le intitulasem, modest, *Soare*. Acum, i le dedic:

„Te caut în duhul culorii
și-n somnul macilor copti,
rătăcit printre fire de nori,
Te rog, mai bate-mi, de poți,
măsura cântării din moarte spre zi.
Îngemănatelaste
copita noptilor sparg
Cu-adaosul rece de iarbă-crăiasă,
A pruncilor timpuri cu ochii mai umezi,
cu floarea stăpână aprinselor glastre.”

Pentru conformitate, peste gând și peste veac,
deconspirăm, cu presupusul sacrilegiu al devoalării, din
culisele intimității:

THEODOR CODREANU

„JIVINA COMÉDIE”

Poetul și publicistul Ancelin Roseti (2 mai 1967, Bârlad – 19 iunie 2022, Bârlad) este unul dintre talentele autentice ale Școlii Bârlădene de poezie create de Cristian Simionescu (21 iulie 1939 – 13 noiembrie 2018), afirmându-se alături de Dumitru D. Palade (17 februarie 1949 – 2 martie 2015), Vasilian Doboș și Marian Constandache. A debutat în volum destul de târziu, cu *Imperiul mâlului* (Galați, Editura Scriptor, 1999), după care au urmat *Împăierea lumii* (Iași, Editura Opera Magna, 2004, patronată de Vasilian Doboș) și, tot acolo, *Fericit pe la colțuri* (2005). După cum se vede, toate cărțile au titluri provocatoare, determinându-mă să aleg, pentru însemnările de față, tot o asemenea numire, autorul parodiind, postmodernist, capodopera lui Dante.

Ancelin Roseti a colaborat, cu precădere, la revistele „Acolada”, „Apostrof”, „Ateneu”, „Familia”, „Contrafort”, „Convorbiri literare” „Dacia literară”. A fost membru al Uniunii Scriitorilor, Filiala Iași. După plecarea neașteptată, în plină putere creatoare, a scriitorului, soția, doamna Simona Nedelcu, a îngrijit antologia *Vitrina cu jucării triste*, în colecția de poezie a Editurii Junimea din Iași (2022), cu o prefață semnată de cel mai important critic contemporan de poezie, Gheorghe Grigurcu, asigurându-i poetului, astfel, o posteritate binemeritată. Despre Ancelin Roseti au mai scris: Lucian Vasiliu, Niadi Cernica, Liviu Apetroaie, Dan Bogdan Hanu, Daniel Corbu, Dumitru Mureșan, prezenți, altminteri, cu texte la partea finală a *Referințelor critice*.

Lucian Vasiliu a subliniat descendența lui Ancelin Roseti din tradiția modernă a șaptezeciștilor bârlădeni, Cezar Ivănescu, Cristian Simionescu, dar și a „incomodului” Vasile Vlad, iar în plan european așezându-l lângă Lautréamont, atât la nivel tematic, cât și stilistic (p. 145). Niadi Cernica, întrebându-se dacă imaginarul rosetist este străbătut de o magie neagră, îl relaționează, mai degrabă, cu pictura prebarocă „infernală” care amintește de Hieronimus Bosch, fiind însă vorba de o magie impregnată, totodată, de o „solemnitate tainică a descântecului”, urând și iubind „noaptea, cadru al tuturor fantasmelor”, înspăimântând mintea și captivând ochiul (p. 146). Viziunea *mâlului* din primul volum are, la prima vedere, rezonanțe argheziene, materia bubelor și mucegaiurilor zămisind „germinația fantastică”. Liviu Apetroaie crede că *mâlul*, elementul constitutiv al imaginarului rosetist (vezi poetica elementelor a lui Gaston Bachelard), nu este al unui răzvrătit, „ci doar refuză să guste din această pastă care-i poate tulbura seninătatea” (p. 147). Tot în volumul de debut, Dan Bogdan Hanu descoperă un „dialectician al subconștientului, adept al poeticii grundului psihic și existențial” (p. 148). Hermeneutul corelaționează acest grund cu limbajul, „aproape inexistent la nivelul construcției, al estetizării formale și elaborării semnificante, acționând doar ca supapă pentru magmele de

imagini, fluctuante, pline de turbioane sintactice și bântuite de ceremonialuri alchimice” (*ibidem*). Mi se pare una dintre cele mai percutante observații stilistice, care arată, în Ancelin Roseti, dacă nu un „virtuoz al limbajului” (Dan Bogdan Hanu), cu siguranță stăpânindu-l din plinătate nativă. Daniel Corbu, cititor și al celui de al treilea volum al poetului, se apropie cel mai mult de nucleul *jivinei comédii*, oprindu-se, oarecum ușor împotmolit, „să-l vedem pe poet căutând «sfintele taine la dinți» și să-i ascultăm majestoasa lamentație: «n-am nicio pată de fericire pe limbă». Poate că-i așa, dar talent cu carul și hectarul!” (p. 150), încheie admirativ. Dumitru Mureșan îl vede venind din categoria „poetilor blestemați”, părtaș la „tonul povestitorului matein din *Craii de Curtea Veche*” (p. 151).

Și cu asta ne putem întoarce la prefața lui Gheorghe Grigurcu, care dă decizia finală a singularității imaginarului rosetist, în perspectivă hermetică și vizionară: „Prin năzuința d-sale vizionară, prin orizontul în care se înscrie spre a depăși rumoarea momentului prozaic ce pare a se înstăpâni progresiv în poezia noastră actuală, Ancelin Roseti e un poet cu o marcată individualitate. Atât de diferit de alții, atât de îmbietor în solemnă-i armură stilistică, în fond deschisă spre o lăuntrică libertate. I se cuvine neîndoios prețuirea pe măsură” (p. 6).

Lucian Vasiliu a sesizat scriitura intertextualistă a poetului, dând impresia că recurge la un exces de citate marcate de ghilimele, dar neidentificabile, în realitate, ca și cum autorul și-ar asuma propriile ziceri rostite parcă de *o străină gură* (Eminescu),

adăugăm noi, replicând discursului din debutul acuzat de plagiat al celui mai titrat postmodernist din lirica românească a ultimelor patru decenii, Mircea Cărtărescu, autor al controversatei cărți, *Faruri, vitrine, fotografii* (1980). Să fie augmentată aluzia și prin titlul antologiei *Vitrina cu jucării triste*? N-ar fi exclus. Farurile, vitrinele, fotografiile sunt, în cazul lui Ancelin Roseti, acoperite de *imperiul mâlului*, identificabil și stilistic, acel prozaism ordonat/dezordonat savant, simetric, chiar și atunci când catrenul clasic este transpus în „proză” măloasă: „De ochiul zeului se sparge timpul când farisei în templu dau năvală, în glasul meu a înghețat cuvântul și niciun vultur nu se mai răscoală. // Nu este liber cerul, e în lanțuri, iar somnambulii ne răpesc lumina – când heralzii beau veninul și târfele-n zăpezi își spală vina” (*Răpirea luminii*). Grijă compozițională coboară armonice până la poemul care încheie antologia (dovadă că poetul s-a îngrijit el însuși de structura de ansamblu a celor trei cărți care fac una singură, poate, păstrând proporțiile, ca în cazul *Jocului secund* barbian!). Poemul *Armonică*, început și sfârșit cu distihul chiasmatic „Cât am fost,/ cât n-am fost...?” e cumpănit cu „versulmedian” adresat Femeii: „Pune-mă-n cumpănă, Femeie!...”. „Strofa a doua”, prozastică, sună ca înfrângere a

mălului lumii: „stăpâni în tăria visărilor noastre, strângând cu ușa cuvintele și trăgând pe roată înțelesul lor blând, ca o mărire de faptă a acestor milenii îțite din leacuri și spaime ridicate-n cerul fericit al gurii, unde se fac și se desfac, rând pe rând lumile – părtașe, astăzi, la singurătatea noastră și-a lor...” (p. 144).

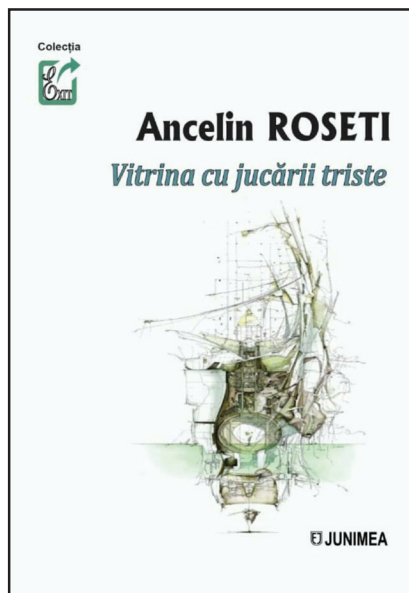
Poezia mălului, să decriptăm, aspiră la consistența maratonului maestrului său, Cristian Simionescu, amestec de gravitate și „bufonerie”, alimentând *jivina comédie*. Bufonul este personaj central atât în *Maratonul* (1985), cât și în *Ținutul bufonilor* (2001). La Ancelin Roseti, mălul este argumentul incontestabil al dorinței de libertate, de *curățire* a ființei: „Eliberați-vă de propriile trupuri, eliberați-vă de voi înșivă!/ Eliberați-vă!” (*Despre nadă și risc*). „Patetismul” are tonuri din nietzscheanul *Așa grăit-a Zarathustra*, dar și din Lautréamont (*Cânturile lui Maldoror*), cum a văzut Lucian Vasiliu. Ceea ce-l distinge de înaintașii romantici-suprarealiști este bufoniada: „Ce este arlechinul – inocentul din boxa acuzaților – decât inocentul din boxa acuzaților?!/ Fiecare va prefera să ardă cuvântul decât să-l pronunțe:/ «Ce există în interior are culoare roșie!»/ Eliberați-vă!” (p. 14). Bufonul, identificabil cu poetul, este un șarpe bolnav: „Festinel m-așteaptă c-o tristă femeie, dar plec să dezbrac haina de gală – sunt șarpe bolnav, fac apel la idee, în lumea aceasta impersonală, în care mi-a fost nașterea-nchisă, sunt șarpe umil, dar cu boală distinsă” (*Șarpe bolnav*). Câteva poeme fac trimitere directă la Magistrul său, în care recunoaștem pe Cristian Simionescu, cel care i-a grăit înainte de a-și se opri Orologiul vieții: „Nu mi-ai vorbit despre meșteșuguri și despre retorica bufonilor, nu mi-ai vorbit despre senzația lumii descompuse, nu mi-ai vorbit despre zgomotul obiectelor de azi și despre lacrima ta moartă de așteptarea fericirii sau despre trecerea ei.../ De multe ori te-am surprins, supus bucuriei, alergând spre strigătul pământului: «În adâncimi totul devine lege și sunteți siliți să judecați conformitatea cu neantul. Să nu vorbiți nimic din ceea ce știți voi înșivă, acela în care trăiește lumina suferă mai mult!»” (*N-am trecut nimic cu vederea, vezi și Magistrul*, p. 18).

Acum, dacă îmi este îngăduit, cred că s-a devoalat misterul intertextualității marcate cu ghilimele. Memoria discipolului se vrea fidelă: interlocutorul său este Magistrul: „Reproș te-aș socoti, dacă n-am fi ascultat împreună colindul șacalilor, dacă nu m-ai fi adăpostit în propria-ți capcană.../ N-am trecut nimic cu vederea” (p. 20). Un exemplu remarcabil de creativitate de la învățăcel la maestru, probabil singular în literatura română postbelică. Iată-l pe Magistrul întorcându-se din marea călătorie a maratonului către discipol: „O aripă răscolitoare de întuneric îngână tinerețea – sprânceană de zid și nestinsă flacără: «Mă întorc dintr-o călătorie nebănuț de candidă, precum degetele pribegind pe corzi, precum râsetul biciuind orizontul. Se vorbea despre claritate și măsură, despre lumea neauzind uimitoarea vânzoleală a clevetitorilor, despre bufonul înecat în fluviul otrăvit»:/ «E-adevărat, l-am fi putut iubi ca pe o lebădă neagră împreună cu zilele și cu toate celelalte...»” (*O aripă răscolitoare de întuneric...*).

Poetul nu uită nici zilele boemei grupului din jurul Maestrului, declarându-le, în cele din urmă, un fiasco: „Am dat chix și de astă dată – cu frică vom striga în miezul nopții, îmbrățișați de focul tău bengal: fiasco, fiasco, fiasco ești, Benchetuire!, dar învăluirea ta mai mult n-o puteam răbda” (*Festinel*). Poetul trăiește clipe de cumpănă, regretând ieșirea din *increat*, pe urmele altor maestri mai de demult, cel cu sfințenia nunții, a *începutului* barbian (*Tu uită să te naști*), dar și al nașterii fără rost, fără stea eminesciană (*Atât de muritor...*). Din Patrie ajunge să mai audă doar „Iarma gândacilor” (p. 32), când până și râsul bufonilor este interzis: „Râsul e interzis! Ne apropiem de ziua în care puteți simți gustul întunericului. Mâncătoarea de spurcăciuni e paznicul hranei noastre...” (*Să poți uita măslinul*, 2). Poetul nu mai poate visa decât la „o carte de plumb netipărită încă” (p. 36). Și totuși nu cedează panteonului de zei, dându-le liber, căci el, Poetul, este hărăzit să-i înlocuiască, abolind imnicul cerut de zei: „Matur și liber vine poetul,/ lumea pentru a-i da ascultare./ Nu se mai strigă panteonul –/ zii sunt liberi./

În trecerea-i vibrantă ne face cunoscut drumul de la om la înger: «Nemișcat parfum amar, încremenită văpaie ce te avânți în visul meu ca o revanșă, bijuterie mi-ai fost și trandafir și piele dezgolită... pasăre plângând suferința și nesuferința, de oțel sunt rănilile tale care nu se închid niciodată...»./ prin vene îmi curge înserarea.../ Luați-mi talpa iadului de pe gât!” (*Să poți ierta măslinul*, 4). Încât, în locul vocii Mântuitorului, se aude glasul poetului: „În brațele mahnirii, zarul de fildeș vă arată mântuirea și Chipul Omului De Încredere.../ Bucurați-vă...!” (*Un cer în formă de cal*). Imperiul mălului este străpuns, iar vorbăria postmodernistă spulberată: „Herghelii postmoderniste de scribi,/ învârtoșați în pielea efemerelor tobe,/ mă învață sintaxa tăcerii și jazz-ul șopârlei cu falduri alese în semn trist, altceva decât jocul, altceva decât timpul liber/ al Nebunului-cheie sustras din scoarță de ceas îndârjit” (*Ora hidraulică a Nebunului-cheie*). Intertextualismul Nebunului-cheie este antitetice celui postmodernist al poezilor-fierăstrău: „Poeți-fierăstrău și muzele lor trebăluind prin bordeluri decongestionează, umăr la umăr, unitățile sintactice inter-textualiste” (p. 54).

Poezia, în pofida dilemelor din imperiul mălului și al *împăierilor*, redevine imnică, precum a fost din antichitate și până la moderni, constată și Gheorghe Grigurcu, citând: „O voce înghețată se înalță ca un imn peste imperiul mălului” (p. 6). Imnologia lui Ancelin Roseti este însă *crudouă tășuri*, jocul antitezelor antifrazice: „și limbul se leagănă-n vorba sa, la ucenicia rugilor, scâldat de seva celui mai înalt imn cu două tășuri, căci, iată, spune și el:// «...zeu al ultimei zile de plată, îmi plămădesc în lemn așteptarea acestor vulpi ale liniștii, acestor crainici ai zvonului care îmi cântă, fără greșeală, coborârea pe scări, în vreme ce omenirea urcă spre vizuina sa, precum orbirea pe versantul privirii, și zgomotul ei îmi migrează pe buze, și odihna sa mi se lasă în trup» –/ dar nicio zvâcnire,/ dar nici un răspuns...” (*Zeu al ultimei zile de plată...*). Ca urmare, soluția este *împăierea* lumii sufocate de māl, începând cu bufonul nebun, continuând cu poetul „botezat

în sârmă ghimpată” și aruncat „în brațele unei triste balerine fără zestre – pentru ca inima să-i sune a gol”, în vreme ce v-a continua cu împăierea unuia dintre dumnezei, după cum i s-a cerut, învățându-l „să scuibe stăruitor împotriva vântului” „Dar nu numai atât...// Voi împăia un filosof și-i voi da un nume, și, poate, că și mai mult decât atât, îi voi da și dreptate, pe străzile voastre lăsându-l singur cu o biserică pe umeri” (*Împăierea lumii*).

Împăierea aceasta este a unui eretic atins de *hybrissans rivages*, care n-a mai regăsit fericirea nici *pe la colțuri*, nici pe îngustimea/strâmtoarea crucii (p. 74), și căruia îi „Râd cuiele în palme...” (*...Dintr-o timiditate anume*). O disperare cosmică îl inundă: „Cu sine cu tot, voi smulge adâncul,/ din cer și pământ, din inima mea,/ pe unde se plimbă înghețați de păcat,/ lumina în brațe cu Pruncul” (*Unul câte unul pe scări*). Și nu e o scară urcătoare, ci una telurică, a adâncurilor, antitetic chiasmatică: „pentru că dumnezeu există, pentru că dumnezeu nu există” (*Cântec de molie*). Sfâșiere dramatică, interogativă: „– Ce sâmburi de carnaval/ să scuipe eu, de pe cruce, acum...?” Iar răspunsul e răzvrătit: „Dumnezei cu bube în cap își scutură boarfele, în dosul vorbirii, exersând, în grabă, mântuirea pe golgote de mucava: «Dar dacă totul e pierdut, dați-ne de veste acum!»”. (*Sâmburi de carnaval*, 2). Iar vestea este că însuși poetul reduce lumea la o vitrină cu jucării: „E ca și cum mi-aș rosti numele și-n vocea mea s-ar sparge întreaga vitrină de jucării triste a lumii – sau poate că e numai tristețea mea, și inimii i se năzare fericirea...!”

(*Vitrina cu jucării triste*), titlu ce acoperă întreaga operă cumulată în treimea cărților sale. Gândindu-se la maestrul său, poate că și cărțile acestuia sunt doar trudiri în „ocnele fericirii”: „Caut paradisul cu lumânarea...// și-o gură cu pasul trândav,/ truditore în ocnele fericirii,/ mă învăț limba locurilor izolate, cicatrizându-mi toate speranțele și repetând nimicul anapoda, în numele meu, până la foșnetul vieții, până la punctul zero al memoriei voastre, pe unde va trece, spre-ntinsa-i solitudine, însuși dumnezeu, arzând pe cadavre toți solzii și spălându-vă, în linii mari, hoitul fără de cusur al auzului”, care este *ironia*, a Maestrului și a lui Dumnezeu: „Nu poți, doamne, ba poți!...” (*Maestrul cu botniță*). Astfel, „Dumnezeul își sapă mormântul în voi”, în toți, în toată poezia (*Dresaj în si bemol minor*): „Dar tu nu crezi, Toma, așa-i!? –/ în trestia fierbinte a poeziei” (*Cutia de conservă*).

Care trestie a poeziei este recuperarea patriei pierdute de către postmoderniștii pornografici, „patrie fătată în zodia botniței și hrănită de ugerul spitalelor de nebuni”, „neîntreruptă patrie a acestei Lumi Împăiate,/ Gata, mută-ți fundul cât colo...! –/ Eu măretrag în colivia mea,/ cu toți dumnezeii și cu toate lichelile mele” (*Gata...*). Căci se petrece, prin poezie, *înțoarcerea îndrăgostitului risipitor* (p. 120) și „toate cuvintele mele au început să plodească noi înțelesuri” (*Jivina comédie*).

Iată, pe scurt, destinul creator al celui care a fost Ancelin Roseti, mult prea zgârcit cu propria forță creatoare, compensând prin concentrare și forță a cuvântului poetic.

ROXANA GALAN

SINGURĂTATE ȘI DEVENIRE ÎN POEZIA IOANEI DOR

Poezia Ioanei Dor e una a mărturisirii îndrăznețe; declarativul: „Viață,/ am gloria,/ neputința supremă/ de a muri”, decurge din înțelegerea sensului existenței pe care orice creator și-o asumă. Conștientă de ceea ce adună în imagini ideatice, poeta transmite că nimicul e de fapt ceea ce aparent nu poate fi înțeles și pornește într-o călătorie ce ar putea dezvălui o parte din această „taină”: drumul care traversează viața e un „câmp de bătălie” ce duce spre inevitabil.

O analiză a oglinzii în care își vede fața e un prilej de a coborî în sufletul poetei, care-și analizează până la ultima „cuanță” nereușitele: „dorul să-l cuprindă/ Cu, rupte, aripile toate...”, dar, imediat vede calea luptei pentru descoperirea soluției reale pentru ea: e întunericul luminos al „lunii”, care naște din nedormire doruri vechi, nebunii care vor clădi castelul propriei realități. „Dorul timpului” este sub lupa din adâncul autoarei, care descompune noaptea pentru a o reazeza într-un mod personal.

Promisiunea pentru viitor se face în singurătatea, intimitatea chipului care va alege un „singur suflet” pentru amândoi. Poetul rămâne un solitar logodit cu ceea ce devine spațiul care îl desparte de ceilalți, dar îl apropie prin dor, căci el/ ea e întotdeauna un îndrăgostit.

În dorul ei autodefinit, autoarea se întrebă dacă: „a

vrut să simtă/ ce-i strălucirea?” Sigur că vrea și, nu doar strălucirea, ci bate la ușa nemuririi.

Simțurile unui poet sunt mereu exacerbate, de aceea jocul e un mijloc de expresie artistică ce descoperă un fragment liric: „Mă uit în cer/ Și-s infinit”, „ploaia geme”, un suflet „e sfânt”, apoi devine „un fum de zeu”, într-un cadru ascuns. Gândurile, imaginile dau năvală și, da, vrem să aflăm câte „frumuseți ale lumii/ Străbat prin sufletul meu?”

Ajungem cu Ioana Dor în lună, un motiv drag poetei, lună care „o pierde”, o „adoarme pe stânci”, îi „scrie un poem”. Zborul, gândurile, trăirile de altădată, originea embrionară, toate „devin ecou” în versurile autoarei.

Între sfâșiere și moarte, pământul tace într-o elegie personală, apoi apare urcușul care nu se mai sfârșește. Lacrimi, gingășie, remușcare în timp, Ioana Dor e o căutătoare în Faust, riscând să se piardă într-o viață paralelă, care-i va da ceea ce și-a dorit în călătoria în care a pornit: „Ce să zic de poezie.../ C-aș mai scrie cam o mie/ Să îi dau și lui, și ție,/ Să nu plece-n pribegie”. Putem să considerăm acest text drept o promisiune pentru cititori, care ne face să ne gândim la următoarele volume.

Poezia Ioanei Dor creează o imagine ideatică asupra lumii asociată simțurilor mereu în alertă ale autoarei.

TEODOR OANCĂ

DIN ANTROPONIMIA ROMÂNEASCĂ (V)

Numele personale purtate de români în epoca relativ veche (secolele al XVIII-lea – al XIX-lea) pot fi identificate cu ușurință consultând catagrafiile (recensămintele) din Moldova și Țara Românească din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Catagrafiile nu înregistrează doar capii de familie în vederea stabilirii impozitului către stat, ci ne oferă o informație deosebit de importantă care privește natura relațiilor sociale, deplasări de persoane de la o localitate la alta, sau de la un ținut la altul, stabilirea în țările române a unor persoane care aparțineau altor etnii etc.

În ce privește Moldova, dispunem de Catagrafiile Visteriei Moldovei, 1820–1845, care reprezintă o colecție coordonată de Mircea Ciubotaru (care semnează toate Introducerile la volumele reprezentând cele opt ținuturi ale Moldovei) și Silviu Văcaru.

Lucrări de referință pentru Țara Românească sunt Catagrafia județului Dolj din 1831, publicată de C. S. Nicolăescu-Plopșor și Catagrafia Episcopiei Râmnicului de la 1845, publicată de I. Ionescu în 1965.

O lucrare deosebit de importantă în ce privește numele unor personalități din Moldova din prima jumătate a secolului al XIX-lea este „Arhondologia Moldovei” de paharnicul Costandin Sion. Lucrarea se prezintă ca o cronică asupra protipendadei moldovenesti, cu sublinierea satirică a felului cum au parvenit mulți boieri, unii cumpărându-și titluri nobiliare, care la noi corespundeau cu funcțiile dregătorești. Aceștia sunt înregistrați cu numele de familie, multe românești, dar și grecești, bulgărești.

Informații privind numele personale, a apartenenței la o anumită etnie, la modul cum au reușit să dobândească averi și înalt statut social.

DERESCU. Grec, fecior lui hagi Ioniță, rachier de la Curtea veche din București, venit în domnia lui Mihai vodă Sturza, și fiind frate cu femeie lui aga Stoianovici l-au ridicat la clasul boierilor cu rang de serdar.

DIMA. Bulgar corcit cu moldoveancă din clasul neguțitoresc de rând; au slujit un Simion, feciorul Dimei, în vistierie și Mihai vodă l-au făcut stolnic.

ZAHAROPULU. Venit ca doctor, pripășit aice și ridicat la boierie de domnul Mihai Sturza.

RADU. Trei neamuri, din care unul bulgar, unul jidov botezat din Basarabia și unul moldovan, mocan din satul Cașin, ținutul Bacău, și anume: spatariul Iorgu și aga Panaiti, fiii postelnicului Manolachi.

În ținutul Putnei, în 1829, au fost recenzați 41 de boieri, mulți având titluri boierești cumpărate de la domnitor. Marea

majoritate poartă nume personale calendaristice românești: Vasile Andrieș, spătar; Toma Stamatini, biv vel ban; Dimitrie Vidrașcu, biv vel ban, Constantin Balș, logofăt; Neculai Strătuțat, logofăt; Grigore Razu, spătar; Șerban Negel, vornic, Manolachi Radul, căminar; Dimitrachi Holban, căminar; Ilie Burche, serdar; Matei Roset, comis; Ioan Codreanu, stolnic etc.

În ce privește răzeșii moldoveni, numele de proveniență calendaristică reprezintă marea majoritate a lor: Alexa, Alexandru, Andrei, Costachi, Costandin, David, Dănilă, Dimitrachi, Dumitru, Florea, Gavril, Gheorghe, Grigore, Iacob, Ion, Ioniță, Iosip, Luca, Maftai, Mihai, Mihalachi, Marin, Neculai, Pavăl, Petrachi, Sandul, Simion, Ștefan, Toader, Toma, Vasile, Zaharia.

În ce privește derivarea numelor personale, cele care înregistrează frecvențe superioare sunt Gheorghită, Grigoraș, Ioniță. La acestea se adaugă derivatele cu sufixul diminutival -ache, care în graiul moldovean se pronunță -achi.

Catagrafia Doljului de la 1831 poate fi considerată că reprezintă specificul numelor personale din Țara Românească. Numele de origine calendaristică sunt, în oarecare măsură la acea dată, concurate de nume bulgărești. În primele decenii ale secolului al XIX-lea s-au refugiat în Țara Românească mii de familii de bulgari. Amestecul de populație a devenit vizibil și în influența reciprocă în ce privește numele personale. Una din localitățile importante din Județul Dolj este Băileștiul.

Contactul etnicilor bulgari cu populația locală a favorizat răspândirea în sistemul antroponimic românesc a unui însemnat număr de nume de persoană de origine bulgărească. Ele s-au alăturat unui fond onomastic slav mai vechi, ca urmare a simbiozei româno-slave, încheiată cu asimilarea completă a etnicilor slavi de către români. Am în vedere trei asemenea nume: Pârveu, Petcu, Radu, prezente și azi ca nume de familie în Băilești. Menționez că aceste nume de familie au o frecvență mare la noi, potrivit Bazei de date antroponimice a României, constituită în 1994: Pârveu – 25096, din care 2784 în județul Dolj; Petcu – 21804, din care 791 în județul Dolj; Radu – 115867, din care 4831 în județul Dolj. La origine ele au fost nume personale care s-au transmis ca supranume generațiilor următoare, până au devenit nume de familie oficiale. Același lucru s-a întâmplat și cu nume personale românești, fie de origine calendaristică, fie provenind de la nume comune.

PETRU DIMOFTE

Lucrurile Mici care ți se-ntâmplă

Marjorie Wilson,
1885 - 1934

Lucrurile Mici care ți se-ntâmplă
Se ascund în mintea ta, ca niște stele
După nori; uneori revin și te salută
(Sau chiar tu dai peste ele).

Prin multe uși joase și înguste,
Al căror ghem numai tu poți să-l deșiri,
Dau năvală-n gândurile tale –
Noi le-am dat un nume, Amintiri.

Dar unele, mai gură cască,
Se pierd pe drum ca anii cheltuiți,
Iar cheile cu timpul ruginesc,
Mai simplu spus – tu uiți.

Altele rămân cu tine-ntotdeauna,
Felinare credincioase la ferești,
Cheile lor strălucesc, mereu noi,
Iar astea-s lucrurile pe care le iubești.

România *

George Edward Woodberry,
1855-1930

Iată, încă o țară s-a prăvălit zilele acestea în abis,
Moștenitoarea și-omonima Romei, ale cărei legi bune
Au instaurat o pace tolerantă. Forța Gri** încă se impune-n
Gândirea omenirii, menținând națiile-n spațiul circumscris

Dreptului și frontierelor pe un pământ îmbibat de sânge;
O, dintre-ale istoriei aplauze prinse în didactice cleme,

O salut, măreață Romă, pe victima multor necazuri și probleme,
Pe România, odrasla ta! Un copil care nu plânge.

O, Neam Latin! Datoria noastră sporește zi de zi, întruna,
La fiecare scânteie-a sufletului tău larg cât neamul omenesc,
Fundamentând pe stânca justiției pacea-ntotdeauna,
În vreme ce-n jurul tău ere noi se tot rostogolesc!

Geniu divin! Gloria ta celestă-n nu se va stinge-n veac, române!
Ridică-te, ridică-te, România! Sufletu-ți, oricum, întreg rămâne!

* Poezie scrisă în perioada primului război mondial, când în
fața ofensivei trupelor germane, teritorial vorbind, România
se reducea doar la o parte a Moldovei.

** Grey Power – puterea sau influența socială a celor vârstnici,
a sfatului bătrânilor.

Cântecul nebunului

Elinor Morton Wylie,
1885-1920

Mai bine-ți văd chipul uscat, neg lângă neg,
Mai bine-ți văd tâmplele-nvinețite, piatră flint,
Decât să uit s-alerg, s-alerg
După sunetul fermecat al unui corn de-argint.

Mai bine-ți leg fruntea cu o nuia de sălcioară
Și-alerg, alerg până-n ceasul în care o să mori,
Decât s-adorm pe-o pernă moale-n fiecare seară
Făr-a-nălța capul când trec pe dealuri vânători.

Mai bine-ți văd obrazii cenușii precum scaieții
Și părul sur – negru-acum cum sunt cărbunii,
Decât să uit s-alerg în vara vieții
După ogarii albi ca laptele ai lunii.

Îndeajuns

Sarah Teasdale,
1884-1933

Pentru mine-i prea destul, prea îndeajuns
Că pășesc pe-același pământ pe care calcă el,
Prea îndeajuns că noaptea deasupra noastră
Acoperiș ni-i spuza acelorași stele, sus pe cer.

Nu visez să leg vântul de pripon,
Nici să pun broboadă mărilor saline,
E îndeajuns că-i simt iubirea
Cum curge ca un cântec peste mine.

IOAN ADAM

PROGRAMUL AAS „PRIVIȚI CERUL ÎNSTELAT!”

Activitățile Asociației Astronomice SIRIUS se circumscriu importanței astronomiei în societatea actuală. Astronomia înregistrează numeroasele moduri în care oamenii și culturile interacționează cu corpurile cerești și le integrează în viziunea lor asupra lumii. Astronomia a fost și este folosită de diverse culturi nu numai ca un context pentru cunoașterea culturală, ci și ca o parte semnificativă a vieții de zi cu zi. Ne referim la dezvoltarea de calendare, agricultură, navigație, arhitectură, apărarea planetară și multe altele. AAS a derulat în perioada aprilie – mai 2023, proiecte și activități ce contribuie la creșterea prestigiului comunității bărlădene.

Copiii de la SIRIUS, împreună cu prieteni sau membri ai familiei, au participat la activitățile derulate în cursul lunii aprilie în cadrul Programului LUNA MONDIALĂ A ASTRONOMIEI 2023. Cea mai tânără participantă, Sofia Darie, are 6 ani. Ne bucură participarea în premieră a unor elevi din Perieni și constatarea că astfel de evenimente își ating scopul, reușind să stimuleze curiozitatea tinerilor. Menționăm și participarea echipei SIRIUS la campaniile de căutare asteroizi din cadrul Programului Internațional *Astronomical Search Collaboration* (IASC): 17 martie – 12 aprilie și 17 aprilie – 12 mai 2023.

- Prof. Cristian Costel STROE, coordonator al departamentului administrativ AAS, a realizat pe 19 aprilie, la Liceul „Mihail Kogălniceanu” din Vaslui, cea de-a doua activitate din cadrul evenimentului „Drepturile copiilor”, activitate în programul comun cu Comisia Națională a României

pentru UNESCO.

- Activitățile observaționale vizuale și fotografice au avut ca ținte apropierea Lună-Venus, apropierea Lună-Marte și eclipsa de Lună prin Penumbră, din 5 mai 2023.

* La invitația Asociației Educatorilor Suceveni, doi membri MiniAAS au participat la ediția a XX-a a Concursului EQUINOX, la secțiunea „Concurs de cunoștințe în domeniul astronomiei”: Petru-Vlad Munteanu, clasa a IV-a, Șc. Gim. „George Tutoveanu”/Centrul Educațional YES (îndrumător prof. Ioan Adam) și Andreea Silvestru, clasa a IV-a, Șc. Gim. „Episcop Iacov Antonovici” (îndrumători prof. Veronica Silvestru, prof. Ioan Adam). Ei au obținut Premiul II la primul lor concurs de astronomie.

* La Expoziția Concurs „Noi și Universul”, eveniment organizat în perioada 22-28 mai 2023 de Palatul Copiilor Tulcea, Societatea Științifică ORION și Școala Gimnazială „Gheorghe Banea” Măcin, membrii MiniAAS au participat cu lucrări de astrofotografie la categoria F1: 10-15 ani. Echipele SIRIUS au obținut rezultate deosebite la această ediție a competiției:

Premiul I: SOARELE – STEAUA NOASTRĂ: Stoica Alexandru Marian, cls. 7, Șc. Gim. „Episcop Iacov Antonovici” și Grancea Anastasia-Maria, cls. 7, C.N. „Gh. Roșca Codreanu”;

Premiul I: FOTOSFERA: Silvestru Cristian cls. 6, C.N. „Gheorghe Roșca Codreanu” și Silvestru Andreea cls. 4, Șc. Gim. „Episcop Iacov Antonovici”;

Premiul I: MINUNATA LUNĂ: Munteanu Petru Vlad cls. 4, Șc. Gim. „George Tutoveanu”;

Premiul I: APROPIEREA LUNĂ – VENUS: Roșca Alexia Ioana cls. 6, Șc.

Gim. „Iorgu Radu”;

* Premiul I: DIMINEȚI CU SOARE: Grancea Anastasia-Maria cls. 7, C.N. „Gh. Roșca Codreanu” Bârlad și Cotună Marian cls. 8, Șc. Gim. „Episcop Iacov Antonovici”;

Premiul I: ASTRUL NOPTII: Silvestru Cristian și Silvestru Andreea.

* La etapa județeană a Olimpiadei de Astronomie din 6 mai 2023, au participat doi membri MiniAAS la categoria J1 (elevi care sunt cel mult în clasa 6) și au obținut următoarele rezultate:

Premiul I – Cristian Silvestru, cls. 6, CN „Gh. Roșca Codreanu”;

Premiul II: Petru-Vlad Munteanu, cls. 4, Șc. Gim. „George Tutoveanu”.

Cristian Silvestru s-a calificat la etapa națională, din 7-11 iunie 2023, la Vălenii de Munte, jud. Prahova.

* Realizarea în fiecare lună a Calendarului astronomic și postarea lui pe site-ul AAS și pe rețelele de socializare. Acesta constituie un ajutor real în cunoașterea și înțelegerea fenomenelor astronomice și este foarte apreciat de internații din întreaga țară.

* Proiectul „Școala de Vară AAS aduce Universul mai aproape de tineri” a fost depus în acest an pentru accesarea de fonduri nerambursabile de la bugetul local pentru activități nonprofit, Domeniul Tineret. Durata proiectului: 21 iunie - 21 octombrie 2023, parteneri: Șc. Gim. „Iorgu Radu” Bârlad, Centrul Educațional YES Bârlad, Liceul Tehnologic Puiesti. Activitățile principale vizează organizarea Școlii de Vară AAS și editarea nr. 48 și 49 ale revistei „Pași spre infinit”.

VIAȚA ACADEMIEI

Vineri, 17 martie, ora 11, la sediul Academiei Bârlădene, s-a desfășurat prima reuniune a primăverii 2023. În program: lansarea revistei Academia Bârlădeană nr. 1 (90)/2023, prezentată de Elena Popoiu. În continuare, sub titlul

Elena Popoiu, unul dintre responsabilii de număr

„La despărțirea de un mare artist”, prof. Nicoleta Arnăutu l-a omagiat pe Corneliu Vasilescu. Reținem din emoționanta

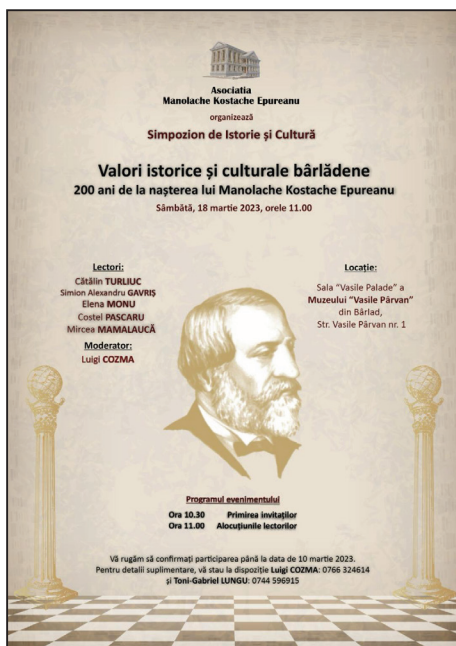

Nicoleta Arnăutu, cu autportretul artistului

expunere că, pe 24 septembrie 2022, deși foarte bolnav, artistul a venit la Bârlad pentru panotarea tablourilor alcătuită din 23 octombrie trecut, atelierul ce-i poartă numele. Nu a putut fi prezent tocmai atunci, la inaugurare, și tocmai el, care nu s-a rupt niciodată de spațiul de obârșie, unde a revenit mereu de fiecare dată, încărcat de daruri artistice. De-a lungul anilor, a facilitat muzeului „Vasile Pârvan” transferul a peste o sută de opere de sculptură, grafică, pictură și artă decorativă, care au intrat în patrimoniul secției de artă. În perioada 2014–2022, muzeul i-a destinat o sală

în care au fost expuse lucrările donate, reprezentând o sinteză a creației sale; astfel, fondul substanțial Corneliu Vasilescu existent în muzeul bârlădean reprezintă singurul fond complet de autor, definind parcursul unei creații cu dileme, căutări, certitudini și tot atâtea exprimări plastice. Iar ampla expunere de autor de la Casa Sturza reprezintă un unicat în rețeaua muzeală națională și cel mai frumos omagiu adus de bârlădeni celui unanim recunoscut drept cel mai reprezentativ artist român pentru mișcarea gestuală contemporană.

Sâmbătă, 18 martie, ora 11, în organizarea Asociației „Manolache Costache Epureanu”, în Sala „Vasile

Costel Pascaru și Elena Monu

Palade” a Muzeului „Vasile Pârvan”, s-a desfășurat simpozionul cu titlul „Valori istorice și culturale bârlădene. 200 de ani de la nașterea lui Manolache Kostache Epureanu”. Au fost invitați și au susținut

alocuțiuni: Cătălin Turliuc, Simion Alexandru Gavriș, Elena Monu, Costel Pascaru. Amfitrion – Mircea Mamalauță, directorul instituției. Elena Monu a prezentat comunicarea „Manolache Kostache Epureanu – informații genealogice și biografice edite/inedite”, menționând cele 3 documente – din 1880, 1912 și 1914 – care atestă fără dubiu anul 1822 drept an al nașterii marelui om politic și de stat.

Sâmbătă, 22 aprilie, ora 11, Academia Bârlădeană a organizat a doua reuniune a primăverii 2023. Elena Monu a prezentat comunicarea

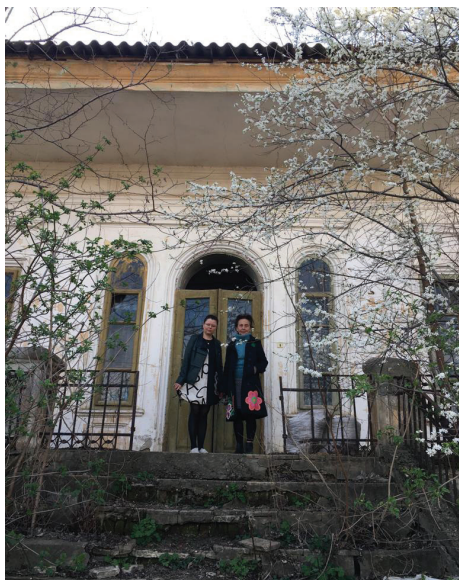

Elena Monu povestește...

*De la stânga:
Nicu Apostol, Ioana Dor, Silviu Mintuță
(membru al Asociației „M. C. Epureanu”)*

„O istorie ilustrată a neamului Juvara”, relatând crâmpie semnificative din viața personalităților acestei familii boierești implicate profund în viața socială, politică și culturală a comunităților din județele Tutova și Fălciu. Nu a omis cazul dramatic al unuia din clădirile bârlădene emblematic pentru arhitectura secolului al XIX-lea: Casa Juvara. Reuniunea s-a încheiat cu prezentarea manifestărilor Academiei Bârlădene care urmează să se desfășoare în perioada mai-iulie a.c.

Elena Monu și Ioana Dor la conacul Juvara de la Sărățeni, proprietatea lui Iorgu Juvara (1837-1899) și a Mariei, soția sa n. Docan, nepoată prin alianță a domnitorului Al. I. Cuza.

Luni, 24 aprilie, la Iași, a avut loc comemorarea poetului Cezar Ivănescu, la 15 ani de la trecerea sa la cele veșnice. La ora 11, în Cimitirul Eternitatea a fost oficiată slujba tradițională de pomenire a poetului. La ora 12. 30, la sediul

La mormântul poetului Cezar Ivănescu.

Amfritrioana manifestării, Simona Modreanu, directoarea Editurii Junimea.

Editurii Junimea din Parcul Copou, a fost inaugurată seria „Întâlnirilor Cezar Ivănescu“ (masă rotundă și momente artistice). Academia Bârlădeană a fost reprezentată de Elena Monu, colegă de liceu cu poetul, care s-a referit la modalitățile în care Bârladul natal l-a omagiat pe Cezar Ivănescu: simpozioane, placa omagială de la Casa Veche, atribuirea numelui Cezar Ivănescu unei străzi din municipiu.

Întâlnire memorabilă: Basarab Nicolescu, Cezar Ivănescu și Mariana Mănăstireanu, la expoziția Dana și Victor Roman, Institutul Cultural Român din Paris, 2000.

În zilele de **11-13 mai 2023,** la **Iași,** la Palatul Braunstein, s-au desfășurat lucrările Congresului al XIX-lea de Genealogie și Heraldică. Elena Monu a susținut comunicarea, „Manolache Costache Epureanu: deslușiri genealogice și biografice“, care a captat interesul și prin imaginile proiectate pe ecran.

Ședința de deschidere a Congresului. În prezidiu : dr. Aurica Ichim, prof.dr. și Mihai Chirica, primarul Iașului. Prezent online, profesorul Ștefan Gorovei, fondatorul Institutului Român de Genealogie și Heraldică, „Sever Zotta“.

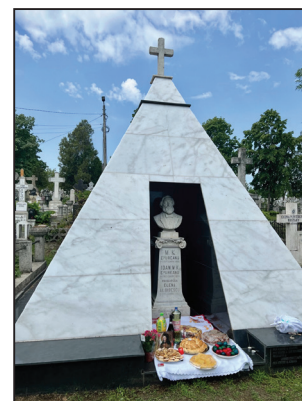

Elena Monu, din 1999 membră activă a Institutului (în stânga imaginii).

Sâmbătă, 20 mai 2023, ora 11, la sediul nostru, a avut loc reuniunea aniversară de Mai, dedicată în principal Academiei Bârlădene și președintelui ei de onoare, C. D. Zeletin, în evocarea emoționa(n)tă a Elenei Popoiu. În continuare, Elena Monu a reluat în fața publicului subiectul pe care l-a susținut la Congresul din Iași: momente din istoria ramurii Costache Epureanu, cu precizarea, argumentată prin documente irefutabile, a locului și anului nașterii marelui om politic și de stat bârlădean.

Duminică, 21 mai 2023, ora 12, Academia Bârlădeană și Școala gimnazială „Principesa Elena Bibescu“ au continuat tradiția omagierii mării doamne (1855-1902), patroana spirituală a școlii, marea pianistă care l-a descoperit și susținut la Paris pe tânărul George Enescu. Părintele Adrian Țapu, parohul Bisericii Sf. Gheorghe, a oficiat o slujbă emoționantă. În cuvântul său, Elena Monu s-a referit la membrii familiei Manolache Costache Epureanu: Manolache, Maria, Ecaterina, Elena, Magdalena Ecsarhu, Emanoil și Anton Bibescu – toți regăsiți în pomelnicul citit de Părintele Adrian.

„Școala va fi bună când popa va fi bun, darea mică, subprefecții oameni care să știe administrație, finanțe și economie politică, învățătorii pedagogi, pe când adică va fi școala școală, statul stat și omul om, precum e în toată lumea, iar nu cum e la noi – adică ca la nimeni – unde găsești în cercurile cele mai înalte oameni care trăiesc în vecinică dușmănie cu gramatica, necum cu alte cunoștințe sau cu dreapta judecată”.

M. Eminescu

Revizor școlar în anii 1874-75 în județele Iași și Vaslui, Mihai Eminescu a inspectat școala de la Pribești, apoi, cum spun mărturiile localnicilor, a făcut un popas la conacul din sat, al ramurii Roseti-Pribăscu, construit în jurul anului 1700, de Iordache Rosăt/Roseti (poreclit de Ion Neculce „matca tuturor răutăților”). Azi este un monument de tip A, înscris în Lista monumentelor istorice din județul Vaslui.

www.academiabarladeana.ro/ e-mail: academic@academiabarladeana.ro

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală Academia Bârlădeană.

Anul XXVIII, nr. 2(91), iunie 2023, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.

Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor-șef), Ritta Mintiade, Elena Monu, Elena Popoiu, Ioana Dor, Gabi Ghidoveanu, Otilia Vîrvorea, Bogdan Artene, Florian Pricop, Constantin Romete.

Fotografii: Gabi Ghidoveanu, Ioana Dor, Dragoș Guzman, Otilia Vîrvorea, Cezar Crăescu, Gina Gheorghiu.

Responsabili de număr: Elena Popoiu, Ioana Dor, Serghei Coloșenco.

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (Tel./Fax: 0335 425302)

**Crăciuniță de...
vară academică**

ISSN: 1584-8361

Număr apărut cu sprijinul membrilor Academiei Bârlădene